

**UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE**

PETRA NADRAG

Mentorica: doc. dr. Valentina Hlebec

**KAKOVOST ANKETNEGA VPRAŠALNIKA
ZA EVALVACIJO PROGRAMA PUM**

DIPLOMSKO DELO

LJUBLJANA, 2002

Kazalo

1 Uvod	3
2 Evalvacija	5
2.2 Evalvacija izobraževalnega programa.....	8
2.3 Evalvacija programa PUM (Kakšna je, kakšno mersko orodje smo uporabili)	10
3 Anketni vprašalnik kot merski instrument	12
3.1 Merjenje	12
3.2 Kaj je anketni vprašalnik?	12
3.3 Standardiziran anketni vprašalnik	14
3.4 Koraki pri oblikovanju posameznega anketnega vprašanja	16
3.5 Klasifikacija anketnih vprašanj	23
3.6 Izgled anketnega vprašalnika	26
3.7 Testiranje vprašalnika.....	28
4 Kakovost merjenja	30
4.1 Teoretični razvoj konstrukta.....	31
4.2 Izbor merjenih spremenljivk	31
4.3 Osnovni statistični kazalci.....	32
4.4 Vzorci	33
4.5 Zanesljivost (angl. reliability) in veljavnost (angl. validity) merjenja.....	33
4.5.1 Zanesljivost merjenja	34
4.5.2 Veljavnost merjenja.....	39
5 Analiza kakovosti celotne raziskave	44
5.1 Teoretični razvoj konstrukta.....	44
5.2 Izbor izmerjenih spremenljivk ter oblikovanje in testiranje vprašalnika PUM (povzeto po Evalvacijski študiji).....	44
5.3 Osnovni statistični kazalci.....	52
5.4 Vzorci	53
5.5 Metoda notranje konsistentnosti, koeficient korelacije.....	54
5.6 Faktorska analiza.....	56
5.7 Koeficient zanesljivosti	62
5.8 Vsebinska veljavnost.....	63
5.9 Veljavnost konstrukta.....	66
6 Ovrednotenje raziskave in predlogi za možne dodatne analize in dopolnilne raziskave	68
7 Literatura	71

Kazalo prilog

Priloga A: Operacionalizacija teoretičnih spremenljivk..... 76

Priloga B: Komentiran anketni vprašalnik (s klasifikacijo posameznih anketnih vprašanj) in sumarnik..... 80

Priloga C: Rezultati..... 100

1) Rezultati anketnega vprašanja 32.....	100
2) Rezultati anketnega vprašanja 33.....	107
3) Rezultati anketnega vprašanja 34.....	116
4) Rezultati anketnega vprašanja 35.....	123
5) Rezultati anketnega vprašanja 36.....	125
6) Rezultati anketnega vprašanja 37.....	128
7) Rezultati: dendrogrami.....	129

1 Uvod

V vsakdanjem življenju lahko na vsakem koraku slišimo za veliko družboslovnih raziskav. Prepoznamo jih po številnih anketarjih, bodisi da prihajajo na dom ali da so kako drugače vzpostavili stik z nami (na primer: na ulici, po telefonu, po internetu...). Med družboslovnimi raziskavami lahko zasledimo tudi raziskave, ki so narejene na področju izobraževanja. S takšnimi raziskavami poskušamo oceniti, kako uspešno je na primer določeno šolanje, kakšne so pomanjkljivosti šolanja, kakšno mnenje imajo osebe o takšnem izobraževanju in še kaj bi se našlo. Ena izmed podobnih raziskav je tudi Evalvacija programa Projektno učenje za mlajše odrasle, ki sta ga izpeljala Filozofska fakulteta in Andragoški center Republike Slovenije s pomočjo zunanjih strokovnjakov.

Za lažje razumevanje celotne naloge bom najprej predstavila program Projektno učenje za mlajše odrasle (v nadaljevanju program PUM). "Program PUM je nastal v času kurikularne prenove in je hkrati edini program neformalnega izobraževanja, ki je namenjen specifični populaciji mladih osipnikov in brezposelnih" (priloga št. 3: predlog evalvacijske študije). Program PUM je namenjen mlajšim odraslim v starosti od 15. do 25. leta. Značilnost udeležencev programa PUM je, da so opustili šolanje (osnovno ali srednješolsko) zaradi različnih družbenih in osebnih dejavnikov. Posamezniki, ki opustijo šolanje, ostanejo brez kakršnekoli izobrazbe, hkrati pa so brezposelni in zelo težko dobijo delo, saj so tudi brez ustreznih zaposlitvenih izkušenj.

"Cilj programa je pomagati mlajšim odraslim pri pridobivanju izkušenj in znanja, ki bi jim omogočili uspešnost pri nadaljevanju izobraževanja ali v izbrani poklicni karieri. Program poleg (šolske) izobraževalne vsebine poudarja predvsem motivacijo, funkcionalno rabo socialnih veščin, opremljenost za spoprijemanje s konfliktnimi situacijami ter zagotavlja temelje za uspešno in nepretrgano izrabo šolsko strukturiranih izobraževalnih virov (na primer: izdelava življenjske strategije, temeljno splošno znanje, ki poveča učno fleksibilnost in zagotavlja nadaljnjo podporo pri individualnem učenju)" (priloga št. 3: predlog evalvacijske študije).

V diplomski nalogi bom za uvodnim poglavjem opredelila pojem evalvacija, saj je potrebno pred začetkom evalvacije kakovosti anketnega vprašalnika povedati, kaj evalvacija sploh pomeni in kaj je evalvacija izobraževalnega programa. V tem poglavju je zajeta tako opredelitev pojma, kratek razvoj evalvacijskih raziskav kot tudi klasifikacija izobraževalnega programa. V naslednjem poglavju bo pojasnjen anketni vprašalnik, predvsem standardiziran anketni vprašalnik, in koraki oziroma napake pri njegovem oblikovanju. Predstavljeni bodo tudi kriteriji, po katerih se je ocenjevala kakovost anketnega vprašalnika in celotne raziskave. V diplomski nalogi je uporabljena Sarisova in Gallhoferjeva klasifikacija anketnih vprašanj, ki je dopolnjena z dosedanjo obstoječo klasifikacijo. V četrtem poglavju je opisna teorija o kakovosti merjenja celotne raziskave. Kakovost merjenja, ki obsega celotno raziskavo "Evalvacija programa PUM", sem ocenjevala s pomočjo Bearden, Netemeyer in Mobleyeve klasifikacije kakovosti. Pri ocenjevanju veljavnosti merjenja pa sem uporabila tudi klasifikacijo Ameriškega psihološkega združenja, ki vključuje štiri razsežnosti veljavnosti (vsebinsko, napovedno, sočasno veljavnost in veljavnost konstrukta). V petem poglavju so po posameznih korakih glede na uporabljeno klasifikacijo predstavljeni rezultati kakovosti raziskave. V naslednjem poglavju so predstavljeni rezultati oziroma ocena kakovosti celotne raziskave. Osrednji cilj, ki sem si ga zastavila v diplomski nalogi, je evalvacija kakovosti anketnega vprašalnika, ki se je uporabljal kot mersko orodje evalvacije projekta PUM. Poskušala bom ugotoviti, v kolikšni meri je razvit anketni vprašalnik (vprašalnik za udeleženske in udeležence PUM ob začetku programa v šolskem letu 2000/2001) kakovostno orodje za evalvacijo programa PUM. V šestem poglavju je zajeto ovrednotenje celotne raziskave in podani so predlogi za dodatne analize in dopolnilne raziskave.

2 Evalvacija

Evalvacijo lahko opredelimo¹ kot "študijo o učinkovitosti in uspešnosti programov, s katero obstoječe znanje uporabimo za informiranje in usmerjanje v praktično dejavnost in ki sama po sebi nima namena odkrivati novih znanj" (Macur, 1996: 10). Evalvacija pa nam po drugi strani pripomore pri razjasnjevanju ciljev, razkrivanju kriterijev presojanja, ocenjevanju družbenih potreb, vpogled v implementacijo programa, opazovanju rezultatov ipd. Tretja lastnost evalvacije je njena uporabnost oziroma "evalvacija kot oblika uporabne raziskave" (Macur, 1996: 11). Pri evalvaciji kot obliki uporabne raziskave je predmet raziskave unikaten, čeprav se lahko nenehno spreminja. Znanje, ki ga pridobimo z raziskavo, pa je časovno in prostorsko omejeno.

Evalvacije so se najprej pojavile na področju zdravstva in izobraževanja. Če pregledamo zgodovino evalvacij na področju izobraževanja, zasledimo različno dolga obdobja. Guba in Lincoln (v Macur, 2000) obravnavata pregled evalvacij le zadnjih sto let; Madaus, Scriven in Stufflebeam (v Macur, 2000) pa začenjajo pregled že z letom 1800.

Tabela 2.1.: Razvoj evalvacijskih raziskav

FUNKCIJA EVALVACIJE	VLOGA EVALVATORJA	NAMEN EVALVACIJE
1. generacija: MERJENJE	Tehnična (pozna instrumente merjenja)	Meriti uspešnost testirancev (študentov v šoli)
2. generacija: OPIS	Opisna (izdela opis prednosti in slabosti programa glede na njegove cilje)	Izboljšanje programa (formativna evalvacija)
3. generacija: PRESOJA	Razsodnik	Presoditi smiselnost ciljev in koristnost programa
4. generacija: POGAJANJE	Mediator v procesu evalvacije in presojanja	Doseči konsenz med udeleženci

Povzeto po Guba E. G. in Lincoln Y.S. v: Macur, 2000: 69.

¹ Ob prebiranju literature sem naletela na številne opredelitve definicij pojma evalvacija, ki pa se razlikujejo glede na vsebino in področje, kjer je bila evalvacija narejena (Pesek (1996), Maretič Požarnik (1999), Plestenjak in Cencič (1999), Galeša (1995), Kump (2000a)).

Guba in Lincoln (v Macur, 2000) sta zgodovinski pregled razdelila v štiri generacije, in delitev utemeljila s funkcijo evalvacije v različnih obdobjih.

- 1) Za evalvacije prve generacije so značilni testi (na primer: šolski testi), s katerimi se ocenjuje uspešnost testirancev. Beseda evalvacija se je pojavila hkrati z besedo merjenje. "Od evalvatorja so pričakovali, da pozna vse dosegljive instrumente merjenja, pri tem pa je bilo mogoče izmeriti katerokoli spremenljivko, namenjeno raziskovanju" (Macur, 2000: 69).
- 2) Za evalvacijo druge generacije je značilna nadgradnja prve, ker se je le-ta izkazala, da je preskromna s količino zbranih podatkov. V tem času se prvič pojavi formativna in programska evalvacija. Formativna evalvacija evalvira proces uresničevanja programa ali ukrepa. Za programsko evalvacijo je značilno, da ima evalvator vlogo opisovalca vzorcev prednosti in slabosti glede na določene cilje programa. Merjenje je sedaj samo še orodje v evalvaciji.
- 3) Za evalvacijo tretje generacije je značilna presoja, ki se je razvila kot nadgradnja druge generacije. Evalvator sedaj dobi novo vlogo razsodnika, ostali vlogi deskriptivno in tehnično, pa ima še vedno.
- 4) Evalvacijo četrte generacije sta izoblikovala Guba in Lincoln na osnovi vseh dosedanjih kritik ostalih treh generacij evalvacije. Evalvacije sta poimenovala z imeni naturalistična, odzivna, konstruktivistična evalvacija oziroma kar evalvacija četrte generacije.

V literaturi o evalvaciji zasledimo dve prevladujoči paradigmi, ki predstavljata dve različni izhodišči in vodita do različnih rezultatov. Paradigmi izhajata iz dveh različnih metod raziskovanja, in sicer iz kvantitativne in kvalitativne metode (povzeto po Macur, 2000: 74).

1. V nalogi bom za prvo paradigmo uporabila najpogostejši izraz, in sicer **pozitivistična** paradigma (Room, Scriven). Ostala imena za prvo paradigmo evalvacije so še klasično znanstvena, tradicionalna (Parlett in Hamilton), konvencionalna ali racionalistična (Smith in Cantley), preordinativna paradigma (Stake) ali eksperimentalna paradigma (Radaelli in Dente).
2. Druga paradigma je najbolj znana pod imenom **konstruktivistična** paradigma (Radaelli in Dente). Zasledimo pa lahko še ostala imena, kot je na primer alternativna,

naturalistična (Guba in Lincoln), odzivna (Stake), relativistična (Scriven) ali celo socialno antropološka oziroma iluminativna paradigma (Parlett in Hamilton).

"Pozitivistična paradigma temelji na predpostavkah in metodologiji pozitivističnega koncepta znanosti, namen evalvacije pa je merjenje in napovedovanje rezultatov. Bistvo evalvacijske raziskave, ki izhaja iz pozitivistične paradigme, je odkriti vzročne povezave ali testirati hipoteze o njih. Za pozitivistično paradigmo je značilen dualizem med evalvatorjem in objektom evalvacije. Evalvator mora zavzeti objektivno, vrednotno nevtralno pozicijo o predmetu evalvacije" (Kump, 2000a: 16). "Cilj pozitivistične evalvacije je priti do posplošenih sklepov o učinkih določenega programa s kontroliranjem zunanjih spremenljivk in izoliranjem vpliva programa. Evalvator uporablja kvantitativne metode in rezultate predstavlja s kvantitativnimi podatki. Najpomembnejši element pri pozitivistični paradigmi je tehnična veljavnost sklepov in možnost posploševanja" (Kump, 2000b: 86). Pozitivisti obravnavajo predmet evalvacije kot neodvisno spremenljivko. Pozitivisti proučujejo proces, da bi določili, do katere stopnje je bil program uresničen. V pozitivistični paradigmi je poudarek na znanstvenih standardih, kot sta veljavnost in zanesljivost.

"Konstruktivistična paradigma zagovarja pristop, ki temelji na spoznanjih iz humanističnih ali antropoloških ved. Konstruktivistična paradigma temelji na opisovanju in interpretaciji, ne pa na merjenju in napovedovanju. Evalvator uporablja predvsem kvalitativne metode, njegova naloga pa je, da opiše in interpretira različne perspektive različnih udeležencev" (Kump, 2000a: 17).

Pri konfliktu med izbiro kvalitativne in kvantitativne metodologije je najpomembnejše, da izberemo tisto metodo, ki bo ustrezala konkretnim evalvacijskim vprašanjem in problemom, kot pa da zagovarjamo univerzalnost kateregakoli posameznega metodološkega pristopa. Ključno vprašanje v sodobnih evalvacijah ni več katera metoda naj bi imela prednost, temveč "s katero metodo bomo dobili kakovostne odgovore na zastavljena vprašanja oziroma z drugimi besedami, dosegli namen evalvacije" (Kump, 2000b: 90). Najboljše je, da kombiniramo obe metodi, saj se tako izognemo pomanjkljivostim posameznega pristopa in hkrati okrepimo prednosti obeh (Kump, 2000b: 90).

2.2 Evalvacija izobraževalnega programa

Pri evalvaciji izobraževalnega programa se lahko odločimo za klasifikacijo, ki jo v svojih člankih uporablja Sonja Kump (Kump, 2000a), na pozitivistično in konstruktivistično paradigmo ali pa se odločimo za Sagadinovo klasifikacijo evalvacije na racionalno (teoretično) in empirično (praktično). Odločila sem se, da bom v nalogi za opis evalvacije programa PUM uporabila Sagadinovo klasifikacijo, ker je za razliko od drugih podobnih klasifikacij po mojem mnenju preglednejša in celovitejša.

Sagadin (1999) evalvacijo izobraževalnega programa deli na: racionalno ali teoretično evalvacijo in empirično ali praktično evalvacijo. **Racionalna ali teoretična evalvacija** se nanaša na "presojanje in ocenjevanje značilnosti, kakovosti odlik in pomanjkljivosti nekega programa pred njegovo uvedbo" (Sagadin, 1999: 199). Pri racionalni evalvaciji gre za "teoretično vrednotenje v funkciji dopolnjevanja spoznanj racionalne evalvacije" (Sagadin v Čagran; 1999: 54). **Empirična ali praktična evalvacija** je evalvacija na podlagi "neposrednih izkušenj o učinkovanju programa pri njegovem izvajanju v praksi" (Sagadin, 1999: 197). Empirična evalvacija ni omejena samo na vidike presoje pred uvedbo programa v prakso, temveč jo tudi zanima, kako program učinkuje in funkcionira v praksi.

Nadalje lahko razdelimo empirično evalvacijo še na naslednje tipe (Sagadin v Cencič, 1999: 41):

1. Glede na čas izvajanja: **formativna / sumativna evalvacija**.

Pojma formativna evalvacija in sumativna evalvacija je v teorijo vpeljal Michael Scriven leta 1967. Formativna in sumativna evalvacija sta v teoriji in metodologiji evalvacije najbolj zastopani. Formativna evalvacija ima nalogo, da s svojimi ugotovitvami o značilnostih, odlikah in pomanjkljivostih programa pomaga izboljšati program, ko je še v nastajanju. S formativno evalvacijo oblikujemo program, da bo lahko zaživel v praksi. Pri formativni evalvaciji gre za "spremljajoče, sprotne vrednotenje programa v procesu njegovega nastajanja in razvoja, v korist njegovega izboljšanja" (Sagadin, 1999: 201).

Sumativna evalvacija ima funkcijo, da "ugotovi vrednost dokončanega programa in pripravi na podlagi svojih ugotovitev priporočila, kako se odločiti glede nadaljnje usode

programa" (Sagadin, 1999: 201). Sumativna evalvacija lahko nastopa tudi v obliki samostojne evalvacijske raziskave. Namen sumativne evalvacije je ovrednotiti kakovost končanega programa. S sumativno evalvacijo se lahko ugotavlja primernost programa za uvedbo v množično prakso. Pri že obstoječih programih ugotovitve o učinkovitosti programa pripomorejo pri odločitvah o ukinitvi ali nadaljevanju programa.

2. Glede na kraj evalvatorjev: **interna / eksterna evalvacija**

Interna evalvacija je evalvacija, pri kateri so člani projektne skupine tudi osebe, ki izvajajo evalvacijo. Takšno evalvacijo imenujemo tudi samoevalvacija. Pri interni evalvaciji gre za notranje vrednotenje, evalvacijo izvaja razvojno – evalvacijska skupina. Razvojno evalvacijska skupina ima funkcijo zagotavljanja vsebinske veljavnosti evalvacije. Prednost samoevalvacije je "možnost za sprotno odstranjevanje ugotovljenih pomanjkljivosti programa in hitrejša ter uspešnejša priprava sprememb" (Plestenjak, Cencič, 1999: 91). Pomanjkljivost samoevalvacije je beg pred zunanjo kritiko in resničnimi problemi ter zapiranje v ustaljene oblike ocenjevanja programov. Pri eksterni evalvaciji so evalvatorji programa popolnoma druge osebe kot snovalci oziroma oblikovalci programa ter so od evalvacije in samega programa neodvisni. Zunanji evalvatorji so zaradi svojega neodvisnega položaja lažje objektivnejši.

3. Glede na obseg in globino pristopa: **intenzivna / ekstenzivna evalvacija**

Intenzivna evalvacija zajame manjše število enot (manjši vzorec) in je bolj podrobna. Evalvator ima opravka z večjim številom spremenljivk, večjo globino dogajanja in večjo globino funkcioniranja novosti, da lahko tako s svojimi ugotovitvami čimveč prispeva k razvoju in izpopolnjevanju novosti. Ekstenzivna evalvacija temelji na večjem ali reprezentativnem vzorcu ter je manj podrobna.

4. Glede na primerjalni vidik: **primerjalna / neprimerjalna evalvacija**

Primerjalna evalvacija primerja dva ali več programov (na primer novega in starega) ali podatke o programih med seboj. Primerjalna evalvacija je s kriterija vrednotenja veliko preprostejša kot neprimerjalna, saj so nam pri primerjalni evalvaciji "značilnosti in učinki drugega programa ali programov primerjalni kriteriji za vrednotenje novega programa" (Sagadin, 1999: 203). Za neprimerjalno evalvacijo je značilno, da nimamo primerjalnih

kriterijev, zato so nam tu potrebni "absolutni kriteriji presoje" (Sagadin, 1999: 203). V literaturi (Sagadin, 1999) je takšna evalvacija označena kot absolutna evalvacija.

2.3 Evalvacija programa PUM (Kakšna je, kakšno mersko orodje smo uporabili)

Z evalvacijo na področju izobraževanja, natančneje v pedagoškem procesu, najpogosteje poskušamo ovrednotiti pot, vsebino in dosežke vzgojno – izobraževalnega dela (Pesek, 1996: 343), pogostokrat pa pozabimo opredeliti sam program.

Evalvacija programa PUM izhaja iz pozitivistične paradigme, saj poskušamo z evalvacijo izmeriti rezultate, odkriti vzročne povezave in hipoteze. Z evalvacijo programa PUM raziskovalna skupina proučuje proces, da bi lahko ugotovili, do katere stopnje je bil uresničen.

Glede na Sagadinovo klasifikacijo evalvacij lahko označimo evalvacijo programa PUM kot **empirično evalvacijo**, saj raziskovalno skupino zanima, kako program učinkuje v praksi (na primer: kakšni so rezultati programa PUM).

Če nadalje opredelimo empirično evalvacijo, lahko rečemo, da je evalvacija programa PUM:

- glede na čas izvajanja: **formativna in sumativna evalvacija**. Delitev glede na čas izvajanja je odvisna od tega, kdaj je evalvacija izvedena, ali je to v času, ko je program še v nastajanju ali ko je program že zaključen (na primer: za tisto šolsko leto). Formativna evalvacija je bila izvedena na srečanjih mentorjev in direktorjev izvajalskih organizacij. Z njeno pomočjo poskuša raziskovalna skupina oceniti ali se "cilji in načela programa uresničujejo v skladu z njegovo programsko zasnovo" (Dobrovoljc, 2001a) ter kako je z uresničevanjem ciljev na ravni kurikuluma (Dobrovoljc, 2001a). Sumativna evalvacija predstavlja pomoč pri odločitvah o nadaljnji usodi programa in pripomore pri izboljšanju že obstoječega programa. Sumativna evalvacija je bila izvedena ob koncu programa s pomočjo anketnih vprašalnikov. Z njo poskušamo pridobiti informacije, kako uspešen je program, ter poskušamo odgovoriti na vprašanje "Ali program deluje?" (Judd, 1991: 329). Pri evalvaciji programa PUM raziskovalno skupino zanima tako izpeljava programa kot tudi njegovi učinki (Dobrovoljc, 2001a).

- glede na kraj evalvatorjev: **eksterna evalvacija**. Eksterna evalvacija pomeni, da raziskovalna skupina ni oblikovala program PUM niti ga ne izvaja. Eksterni evalvatorji so lahko lažje objektivnejši, vendar pa ne morejo tako hitro odstraniti in popraviti ugotovljenih pomanjkljivosti pri programu PUM.
- Glede na obseg in globino pristopa: **ekstenzivna evalvacija**. Evalvacijo programa PUM bi lahko označila kot ekstenzivno evalvacijo, saj zajema celotno populacijo udeležencev programa PUM (izjema so le tisti udeleženci, ki niso bili prisotni v času anketiranja) kot tudi vse mentorje in direktorje izvajalskih organizacij. Program PUM se je v letu 2000/2001 izvajal v osmih organizacijah (Andragoški zavod Maribor, Center Mocis, Izobraževalni center Memory, Ljudska univerza Ajdovščina, Ljudska univerza Murska Sobota, Ljudska univerza Radovljica, Skala – Pum, Zavod Tin).
- Glede na primerjalni vidik: **primerjalna evalvacija**. Raziskovalna skupina lahko primerja ključne spremenljivke pred začetkom programa, med njenim potekom, ob zaključku programa ter pol leta in leto po zaključku programa. Vedeti pa moramo, da pri evalvaciji projekta PUM ne primerjamo različnih programov med seboj.

3 Anketni vprašalnik kot merski instrument

Da bi lahko začeli govoriti o evalvaciji anketnega vprašalnika, moramo najprej umestiti anketni vprašalnik v proces merjenja, spoznati, kaj si predstavljamo pod pojmom anketni vprašalnik, spoznati korake pri oblikovanju posameznega anketnega vprašanja ter opisati njegov izgled.

3.1 Merjenje

Merjenje je proces, ki se začne s teorijo. S teorijo si pomagamo pri opredelitvi ključnih teoretičnih pojmov, ki jih poskušamo nato z operacionalizacijo oblikovati v dejanske spremenljivke (anketna vprašanja) (Ferligoj et al., 1995). Proces merjenja lahko opišemo kot postopek oblikovanja dejanskih spremenljivk iz teoretičnega koncepta.

Proces merjenja lahko razdelimo v tri korake. Prvi korak zajema razjasnitev teoretičnega koncepta. Iz obilice različnih definicij teoretičnega pojma izberemo ustrezno. Po potrebi še razgradimo teoretični pojem, če slutimo, da se v njem skriva več razsežnosti (De Vaus v Ferligoj et al., 1995).

Drugi korak merskega procesa lahko opišemo kot operacionalizacijo teoretičnega pojma. Tu vsaki teoretični spremenljivki priredimo glede na teorijo operacionalno definicijo spremenljivke. "Operacionalna definicija opredeljuje specifične operacije, merske instrumente ali postopke, s katerimi je mogoče opazovati teoretično spremenljivko" (Ferligoj et al., 1995: 3). Operacionalizacija poveže teorijo z dejansko realnostjo. Čim boljša je operacionalizacija, tem manjši je razkorak med teoretičnimi pojavi in dejstvi, ki se kažejo skozi anketo.

V zadnjem koraku izvedemo konkretno merjenje vsake teoretične spremenljivke, pri čemer dobimo izmerjene spremenljivke (Ferligoj et al., 1995). Samo merjenje ni nikoli brez napak. Zavedati se moramo, da nikoli ne vemo, kolikšna je napaka pri posameznem merjenju (Traub, 1994). Ocenimo lahko samo, kolikšna je velikost variance slučajne napake.

3.2 Kaj je anketni vprašalnik?

Če govorimo o merjenju, je anketni vprašalnik samo en korak v procesu merjenja. Z anketnim vprašalnikom poskušamo kar se da dobro izmeriti teoretične spremenljivke, ki so ključne za

naš raziskovalni problem. Če hočemo razumeti, kaj je anketni vprašalnik, lahko rečemo, da je "anketni vprašalnik instrument ankete" (Sagadin, 1977: 80). Z drugimi besedami lahko rečemo, da je anketni vprašalnik eno izmed najpogosteje uporabljenih orodij za zbiranje podatkov v družboslovju, saj lahko v zelo kratkem času zberemo ogromno količino podatkov. Anketni vprašalnik je pogosto edini način zbiranja informacij o preteklih dogodkih ter ena izmed tehnik, ki poda informacije o stališčih, vedenju in motivih anketiranca (Burns, 2000). Standardizirani anketni vprašalnik je primerno orodje za zbiranje kvantitativnih podatkov. Če poteka anketiranje na reprezentativnem vzorcu, lahko rezultate, ki smo jih dobili z anketnim vprašalnikom, posplošimo na celotno populacijo.

Za uporabo anketnega vprašalnika se odločimo, "ko se posameznik ali institucija sooči s potrebo po informacijah, ki jih v obstoječih virih ni" (American Statistical Association, 1995b: 1). Raziskovalec se mora odločiti, na kakšen način bodo podatki zbrani oziroma katero tehnologijo zbiranja podatkov bi uporabili.

Na splošno lahko ločimo dva načina zbiranja podatkov (Lozar, 1999: 7):

- vprašalniki na papirju (*angl. paper and pencil*), med katere prištevamo terenske ankete, telefonske ankete, poštne ankete ter ankete, kjer anketiranec sam izpolnjuje vprašalnik, ki mu ga izroči anketar ter
- računalniško podprto anketiranje (*angl. computer - assisted*), med katere prištevamo računalniško podprte terenske ankete, računalniško podprte telefonske ankete, "disketa po pošti", ankete po elektronski pošti ter ankete po svetovnem spletu.

Vse zgoraj omenjene ankete se med seboj razlikujejo glede na način vzpostavljanja stika, okolja anketiranca, vpliv in pomoč anketarja, stopnjo zaupnosti in podobno. Pri odločitvi za posamezni način zbiranja podatkov so pomembni stroški, dopustna stopnja neodgovora, časovni okvir in podobno (Statistics Sweden v Hlebec, 1996: 10).

"Anketiranje je standardiziran postopek zbiranja podatkov, ki kot svoj merski instrument uporablja vprašalnik" (Schuman in Jordan v Hlebec, 1996: 9). "Za družbene znanosti, ki temeljijo na statistični obdelavi empiričnih podatkov, je anketiranje osnovno sredstvo pridobivanja podatkov o družbenem svetu" (Hlebec, 1996: 9). Vprašalnik je kakovosten, če anketiranci razumejo in interpretirajo vprašanja tako kot raziskovalec (Schuman in Jordan v

Hlebec, 1996: 10). Anketni vprašalniki "zadovoljujejo glavne zahteve znanstvene metode, saj omogočajo precejšnjo (čeprav nepopolno) stopnjo objektivnosti v pristopu in omogočajo preizkuse zanesljivosti in veljavnosti" (Schuman v Flere, 2000: 118).

3.3 Standardiziran anketni vprašalnik

Če želimo anketirati veliko število ljudi je najboljša rešitev uporabiti standardiziran vprašalnik. Standardiziran vprašalnik je anketni vprašalnik, ki je za vse anketirance enak, ima enako obliko in popolnoma enaka vprašanja.

Pri vsaki metodi pridobivanja podatkov, posebno pa še pri standardiziranem anketnem vprašalniku, moramo natančno in premišljeno oblikovati vsebino vprašanja in jo ustrezno besedno oblikovati (Payne, 1979). Zavedati pa se moramo, "da standardizacija besed ne pomeni avtomatično tudi standardiziranega pomena" (Nickols v Tanur, 1994: 50). Če želimo, da bo vprašanje delovalo, moramo postaviti dobro vprašanje²" (Payne, 1979:3), sicer na to vprašanje ne bomo dobili nobenih smiselnih odgovorov oziroma, kar bi bilo še veliko slabše, dobili bi lahko popolnoma napačne odgovore. V nalogi bom za lažje razumevanje besedila in za razumevanje posameznih tipov anketnih vprašanj ilustrirala tipične primere. Če bo mogoče, bom za primere uporabila kar anketna vprašanja iz vprašalnika za udeležence in udeležence programa PUM. V nadaljevanju bodo vsi primeri v okencih, na primer:

Kaj rad/a bereš?

vzeti iz Vprašalnika za udeležence in udeležence PUM ob začetku programa v šol. letu 2000/2001. Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Ljubljana. Anketni vprašalnik so oblikovale strokovnjakinje z različnih področij: mag. Andreja Istenič Starčič, Filozofska fakulteta; doc. dr. Valentina Hlebec, Fakulteta za družbene vede; dr. Livija Knaflič, Andragoški center RS; Sonja Klemenčič, Andragoški center RS in Andreja Dobrovoljc, Andragoški center RS.

Pri oblikovanju anketnega vprašanja mora raziskovalec vedeti, po čem sprašuje, ali sprašuje po **dejstvu, demografskih vprašanjih, stališču ali mnenju ter vedenju**. Posamezna vrsta vprašanja ima namreč določeno obliko in določene napake, na katere moramo biti kot

² Principi dobrega vprašanja so podrobneje razloženi v knjigi Neuman W. Lawrence (1991, 1997).

oblikovalci anketnih vprašanj pozorni. Za anketiranca je najlažje odgovoriti na vprašanje, ki se nanaša na **dejstva** (Converse in Presser, 1986: 17). Edina težava z dejstvi, ki jo navajata avtorja Converse in Presser (1986), je problem priklica³ preteklih dogodkov. Vprašanja, ki se nanašajo na dejstva v preteklosti, moramo postaviti v časovni okvir. Za spomin anketiranca bo tako lažje, saj bomo dogodek, po katerem sprašujemo, postavili v nek čas (Groves, Fultz in Martin v Hlebec, 1996) in kraj (Statistics Sweden v Hlebec, 1996) v preteklosti. Vsebinsko ožje zamejena anketna vprašanja, ki se nanašajo na dejstva, so še posebej pomembna, saj anketiranec tako lahko poda natančnejšo informacijo, ki jo kot raziskovalci želimo (Judd et al., 1991). "Za vsebinsko ožje zamejena vprašanja o dejstvih iz bližnje preteklosti, ki so netrivialna in so se vtisnila v spomin, velja, da lahko anketiranec o njih relativno dobro "poroča", če le vprašanja niso preobčutljiva za anketiranca" (Judd et al., 1991: 230). Za občutljivejše teme so primernejše računalniško podprte ankete (Beebe et al., 1998), ker tu ni prisotnega anketarja in anketiranec lažje odgovarja na zastavljena anketna vprašanja.

Vprašanja, ki se nanašajo na anketirančeva **stališča**, so najtežja vprašanja v anketnem vprašalniku, ker (Moser in Kalton v Judd et al., 1991):

- vedno obstaja možnost, da anketiranec nima izoblikovanega stališča o stvari, o kateri ga sprašujemo;
- so pogosto kompleksna in večdimenzionalna;
- so odvisna od podrobnosti stilizacije in zaporedja vprašanja ter anketarjevega vpliva.

Stališča najlažje merimo z več povezanimi vprašanji (*angl. multiple related question*) ali pa z oblikovanjem lestvice o stališčih (Judd et al., 1991: 231).

"**Mnenja** so predvsem ožje zamejena kot stališča in bolj nestabilna oziroma lažje spremenljiva. Mnenja predstavljajo konkretizacijo stališč oziroma manifestacijo stališč v konkretnih situacijah" (Nastran Ule, 1997: 118). V primeru anketnega vprašalnika poskušamo skozi podana mnenja, ki jih anketiranci zapišejo z odgovori, oblikovati neko "skupno" stališče.

³ "Problem priklica lahko presežemo na več načinov, Converse in Presser (1986) ponujata pet tehnik: 1. uporaba veznega priklica, 2. ožanje referenčnega okvira, 3. uporaba povprečnega ravnanja, 4. uporaba mejnikov ali 5. uporaba namigov.

Včasih pa je lahko glavni cilj v raziskavah prav vedenje posameznikov ali skupin. **Vedenje** posameznikov in skupin se lahko raziskuje s posrednim opazovanjem (na primer ko gredo na volitve, v cerkev in podobno) ali pa neposredno tako, da razberemo odgovore anketirancev⁴ (Babbie, 1995). "Anketni vprašalniki ne merijo vedenja anketirancev posredno, temveč lahko dobimo le njihove odgovore na vprašanja, o njihovem vedenju v preteklosti in o bodočem, hipotetičnem vedenju" (Babbie, 1995: 274).

3.4 Koraki pri oblikovanju posameznega anketnega vprašanja

- 1) Pri oblikovanju anketnega vprašanja je po mnenju Schumana in Presserja (1996) temeljno vprašanje, ki si ga zastavi raziskovalec, kakšna bo njegova oblika. Anketni vprašalnik lahko sestavljajo **zaprta vprašanja**, **odprta vprašanja** ali **kombinirana vprašanja** (kombinacija obeh vprašanj). Oblika vprašanj v anketnem vprašalniku je predvsem odvisna od tega, koliko možnih odgovorov poznamo (Sagadin, 1977). Glede na obliko se anketna vprašanja razlikujejo po samih odgovorih in po načinu odgovarjanja.

Vprašanja zaprtega tipa uporabimo, "če dovolj zanesljivo poznamo vse možne odgovore in če odgovorov ni preveč" (Sagadin, 1977: 85). Pri zaprtih vprašanjih⁵ ima anketiranec že vnaprej ponujene odgovore, tako da je njegova naloga ta, da le izbere odgovor, ki mu najbolj ustreza (če seveda ni drugačnih navodil) (Sagadin, 1977).

⁴ Anketiranec poroča kakšno je bilo njegovo vedenje:

6. Spomni se na čas, ko nisi bil več v šoli in še nisi sodeloval v PUM. Kako je potekal tvoj vsakdanjik? (Vpiši odgovore na prazna mesta.)

Navadno sem:

Vstal/a ob _____ uri,

dopoldne sem: _____

popoldne sem: _____

zvečer sem: _____

⁵ Primer zaprtega vprašanja:

5. Kako bi opisal okolje, v katerem živiš? (Obkroži črko pred ustreznim odgovorom. Mogoč je samo 1 odgovor.)

a) Mesto.

b) Primestno okolje.

c) Vas.

"Značilnost zaprtega tipa vprašanj je, da se anketiranci presenetljivo redko odločajo za odgovor "drugo", četudi drugi odgovori ne izražajo njihovih stališč" (Uhan, 1998: 101). Razloga zato sta dva. "Zaprta tip vprašanj, ima že vnaprej oblikovane odgovore vprašanj, ki pri anketirancih spodbujajo razmišljanje o možnih odgovorih, o katerih sicer ne bi razmišljali. Drug razlog, ki vpliva na odgovore pri izražanju stališč je, da anketiranci informacij, ki se jim zdijo nepomembne ali preveč očitne, ne navajajo spontano" (Uhan, 1998: 101-102).

Pri odprtih vprašanjih⁶ anketiranec najprej prebere vprašanje nato pa nanj odgovori s svojimi besedami. V večini primerov so odgovori na odprta vprašanja zelo raznoliki, kar je posledica "anketirančeve interpretacije vprašanja in anketirančevega referenčnega okvirja" (Sudman in Bradburn v Hlebec, 1996: 27). Prednost zaprtih vprašanj je, da so običajno že vnaprej kodirani, kar nam v primerjavi z odprtimi vprašanji prihrani veliko časa in truda. Odprta vprašanja se po večini primerov pojavljajo pri testiranju vprašalnika in eksplorativnih raziskavah pa tudi na začetku vprašalnika, da ima anketiranec možnost, da se vživi v anketno temo.

Kombinirano vprašanje je sestavljeno po večini iz zaprtih odgovorov, ki jim je kot izhodna možnost priključen še odprt odgovor. Kombinirana vprašanja se ponavadi postavljajo v anketni vprašalnik tam, kjer raziskovalec ne ve, če je z vnaprej določenimi odgovori zajel vse odgovore anketirancev, zato kot izhod v sili ponuja še en odgovor, pri katerem anketiranec sam pove odgovor.⁷

⁶ Primer odprtega vprašanja:

14. **Kaj si želiš početi v življenju?** (Opiši.)

⁷ Primer kombiniranega vprašanja:

4. Kje živiš?

(Obkroži črko pred ustreznim odgovorom. Mogoč je samo 1 odgovor.)

- a) Pri starših.
- b) Pri rejnikih.
- c) V domu/zavodu.
- d) Sam.
- e) Drugje (vpiši) : _____.

- 2) Naslednje vprašanje, ki si ga zastavimo pri oblikovanju anketnega vprašanja je **vklučitev / izključitev odgovora "ne vem"**, saj se je izkazalo (Schuman in Presser, 1981), da veliko ljudi o stvareh, ki jih anketa sprašuje, nima izoblikovanega stališča. Pri oblikovanju anketnih vprašanj glede na neizoblikovanost mnenj (odgovor "ne vem") ločimo **"standardna vprašanja in vprašanja s filtrom"** (Schuman in Presser, 1996) ter **"vprašanja z navideznim filtrom"** (*angl. quasifilter*) (Neuman, 1997). Pri standardnih vprašanjih⁸ anketirancu odgovor "ne vem" ni neposredno ponujen. Anketar ga zapiše le v primeru, ko se anketiranec sam odloči za odgovor "ne vem". Vprašanja z navideznim filtrom⁹ imajo odgovor "ne vem" vključen. Filter vprašanja¹⁰ se izognejo odgovoru "ne vem" tako, da vprašajo najprej, če anketiranec ima neko stališče in nato sprašujejo samo tiste anketirance, ki so odgovorili pritrdilno.
- 3) Naslednji korak, s katerim se srečamo pri oblikovanju anketnega vprašanja, je **vprašanje z nevtralnimi odgovori**. Pri oblikovanju anketnega vprašanja glede na nevtralni odgovor ločimo **"vprašanja z vsiljeno izbiro in vprašanja z vmesnim**

⁸ Primer za standardno vprašanje:

16. Katera je po tvojem mnenju najvišja stopnja izobrazbe, ki si jo sposoben/na doseči?

(Obkroži črko pred ustreznim odgovorom. Mogoč je samo 1 odgovor.)

- a) Osnovnošolska.
- b) Srednješolska.
- c) Visokošolska
- d) Drugo (vpiši): _____.

⁹ Primer za vprašanje z navideznim filtrom:

18. Kaj nameravaš početi po izstopu iz programa PUM? (Obkroži črko pred ustreznim odgovorom.)

Mogoč je samo 1 odgovor.)

- a) Zaposlil/a se bom.
- b) Nadaljeval/a bom redno šolanje.
- c) Zaposlil/a se bom in nadaljeval/a šolanje ob delu.
- d) Imam nekaj idej.
- e) Odšel bom služiti vojaški rok.
- f) Ne vem.
- g) Drugo (Opiši.): _____.

¹⁰ Primer za filter vprašanje:

11. Ali rad/a bereš? (Obkroži črko pred ustreznim odgovorom. Mogoč je samo 1 odgovor.)

- a) Da. (Če rad/a bereš odgovori še na vprašanje 12.)
- b) Ne. (Če ne bereš rad/a, pojdi na vprašanje 13.)

položajem" (Schuman in Presser, 1996: 161-178). Pri vprašanjih z vsiljeno vsebino¹¹ se mora anketiranec običajno opredeliti za ali proti. Če si pomagamo pri razumevanju z drugo točko, je to lahko primer standardnega vprašanja. Pri vprašanjih z vmesnim položajem je "nevtralni oziroma vmesni" odgovor del ponujenega odgovora¹². Vprašanje z nevtralno pozicijo lahko glede na točko dve poimenujemo tudi navidezno filter vprašanje. Zastavlja se nam vprašanje, kdaj uporabiti ali ne uporabiti vmesni odgovor. Po mnenju Sudmana in Bradburna je "vključitev nevtralnega odgovora smiselna, ker daje dodatne informacije o intenzivnosti stališča" (Sudman in Bradburn v Hlebec, 1996: 34), Converse in Presser pa menita, "da naj nevtralni odgovor raziskovalec izključi" (Converse in Presser v Hlebec, 1996: 34). Če se raziskovalec že odloči, da ne bo vključil vprašanja z vmesnim odgovorom, naj vsebinskemu vprašanju sledi še vprašanje o intenzivnosti stališča (Neuman, 1997). Po podatkih metodoloških eksperimentov kaže, da vključevanje vprašanj z vmesnim položajem povečuje delež anketirancev, ki se odločajo za "vmesni odgovor", če je le-ta eksplicitno ponujen, mnogo manjši pa je delež anketirancev, ki se "prostovoljno" odločijo za "vmesni odgovor" (Uhan, 1998).

- 4) Težava, ki se je moramo zavedati pri oblikovanju ankete, je tudi **moč stališča**. "Mnoga stališčna vprašanja lahko razdelijo anketirance na tiste, ki so "za", in tiste, ki so "proti" (Hlebec, 1996: 38). Na moč stališča posameznika lahko vpliva že prepričljiv argument. "Pomembna stališča naj bi bila bolj trdna, ker jih podpira veliko vedenja, ker so močno povezana z drugimi stališči in vrednotami ter se utrjujejo prek razprav v podpornih skupinah, družini in med prijatelji" (Hlebec, 1996: 40). Za močnejša stališča velja, da so po večini primerov "bolj skrajna ter bolj odporna na vpliv prepričevalne komunikacije" (Hlebec, 1996: 40).

¹¹Primer za vsiljeno izbiro:

Ali lahko rečete, da vam je program PUM pomagal pri iskanju zaposlitve? Odgovor: 1. da, 2. ne.

¹² Primer za vmesni položaj:

V kakšni meri se strinjate ali ne strinjate z naslednjo trditvijo:

Program PUM svojim udeležencem povečuje motiviranost za iskanje zaposlitve.

v celoti se strinjam	strinjam se	niti strinjam niti ne strinjam	ne strinjam se	sploh se ne strinjam
----------------------	-------------	--------------------------------	----------------	----------------------

Najpogosteje uporabljen primer za vmesni položaj je odgovor s številsko lestvico. Npr. 1 2 **3** 4 5, pri katerem je število 3 tisto, ki je vmesno število, oziroma izhod v sili.

Pri oblikovanju anketnih vprašanj moramo biti med drugim pozorni tudi na odgovore oziroma na pravilno oblikovanje merskih lestvic. Merske lestvice uporabljamo pri raziskovanju "subjektivnih plati družbenega življenja" (vrednote, stališča...) (Flere, 2000: 137). Mersko lestvico dobimo, ko "opazovanim objektom ali dogodkom priredimo števila ali opise na osnovi nekih pravil" (Zemljič, 2001: 10).

Najpogostejša delitev merskih lestvic je Stevensova delitev na 4 osnovne merske nivoje (Zemljič, 2001: 10 - 14)¹³:

- Nominalna ali imenska merska lestvica,
- Ordinalna ali urejenostna,
- Intervalna ali razmična in
- Razmernostna merska lestvica.

Pogost primer v anketnih vprašalnikih so merske lestvice, kjer sta z besedami označena samo njena skrajna konca merske lestvice, točke vmes pa so označene samo grafično ali pa samo s številkami¹⁴. Po mnenju raziskovalcev (Krosnick in Berent, Peters in MC Cornic v Krosnick, 1999) se lahko zanesljivost in veljavnost odgovorov močno poveča, če so vse točke na merski lestvici označene z besedo, saj lahko anketiranci tako enačijo pomen besed s točkami na merski lestvici.

Pri oblikovanju anketnih vprašanj moramo paziti, da se kot raziskovalci in oblikovalci anketnih vprašalnikov izognemo nekaterim pogostim napakam v anketnem vprašanju. Najmanjše napake v anketnih vprašanjih lahko pomenijo določene sistematične napake, katere lahko izničijo ves trud vložen v raziskavo.

V vprašanjih, ki jih je raziskovalec določil, da jih uvrsti v anketni vprašalnik, **ne smemo zaslediti nagovora**, stavka pred vprašanjem, ki ponuja neko javno stališče oziroma trditev, s

¹³ Značilnosti predstavljenih merskih lestvic so podrobne predstavljene v diplomskem delu Zemljič Barbare (2001: 10-14).

¹⁴ Primer anketnega vprašanja, kjer imamo v lestvici besede in številke:
Kako pomembno je zate učenje angleškega jezika? sploh ni 1 2 3 4 5 zelo pomembno
pomembno pomembno

katero lahko eksplicitno napeljujemo na odgovore¹⁵. Takšni nagovori pred vprašanjem so zavajajoči in lahko močno spremenijo rezultate ankete. Takšni težavi se lahko izognemo, če uporabimo v anketnem vprašalniku že preverjena vprašanja, ki so bila uporabljena že v veliko raziskavah¹⁶. Če pa v knjigah ne zasledimo vprašanj, ki bi jih lahko vključili v anketni vprašalnik, lahko vprašanja iz knjig prilagodimo naši situaciji ali pa postavimo čisto nova vprašanja.

Raziskovalec mora vedeti, da dobro vprašanje **vklučuje samo eno razsežnost**. Dobro vprašanje ne sprašuje po večih dimenzijah hkrati, saj anketiranec v tem primeru potem ne ve, na kateri del vprašanja naj odgovori. Da bi se raziskovalec izognil takšnim vprašanjem, naj raje naredi več vprašanj. Za natančnejše odgovore, ki jih raziskovalec pričakuje, mora postavljati **vsebinsko ožje zamejena vprašanja**. Converse in Presser menita, "bolj kot je vprašanje vsebinsko širše zastavljeno, večja je možnost razpršenosti interpretacije odgovorov" (Converse, Presser, 1986: 31). Za anketni vprašalnik so se skozi leta raziskav in izkušenj izkazala najprimernejša **kratka vprašanja**, izjema so nekatera vprašanja, ki so podaljšana z dodatnimi pojasnjevalnimi besedami¹⁷, ki nudijo novo informacijo. Za lažje razumevanje vprašanja je boljše, če raziskovalec vključi v vprašanja **enostavne¹⁸ in nedvoumne¹⁹ besede** in izključi uporabo kratic oziroma okrajšav (Neuman, 1997). Uporabljati v anketnem vprašalniku **preprost jezik** pomeni, da mora raziskovalec za nerazumljive besede uporabiti sinonime, ki so bolj pogosti in bolj razumljivi (Converse, Presser, 1986, Judd et al., 1991). Če pa hočemo vseeno v anketnem vprašalniku obdržati "nerazumljive besede", jih moramo "natančno pojasniti ali pa razjasniti do potankosti" (Judd et al., 1991: 236). Za dobro vprašanje velja tudi, da **ne vsebuje dvojnih zanikanj** (Converse in Presser, 1986). V

¹⁵ Vedeti moramo, da je v anketnih vprašalnikih vedno prisotno bolj ali manj eksplicitno napeljevanje na odgovore. V anketnih vprašalnikih se moramo izogibati večjemu eksplicitnemu napeljevanju na določen odgovor. Znan primer nagovora pred vprašanjem je Stoufferjev primer (Glej Schuman, H. in Presser, S. (1996):13).

¹⁶ Primer knjig v katerih so že preverjena vprašanja: Robinson, J.P. in Wrightsman, L.S. (1991) ali Robinson, J.P. et al. (1993).

vprašalniku se moramo **izogibati** pristranskim vprašanjem oziroma t.i. **sugestivnim vprašanjem**²⁰. Po mnenju Sagadina (1977) sugestivno delujejo tudi nekatere besede in simboli, ki so emocionalno obremenjeni, lahko pa tudi že vrstni red anketnih vprašanj.

Za lažje reševanje ter za zmanjševanje napak pri izpolnjevanju anketnega vprašalnika je potrebno pri vsakem vprašanju **navesti navodila**,²¹ **kako** naj anketiranec označi oziroma zapiše svoj odgovor in **koliko odgovorov** je pri vsakem vprašanju možnih.

Raziskovalec mora pri oblikovanju anketnega vprašalnika pomisliti tudi, na **neprijetne situacije**²², ki se lahko zgodijo. Neprijetne situacije se lahko preprečijo tako, da postavimo

¹⁷ Primer anketnega vprašanja, ki vsebuje dodatne pojasnjevalne besede:

13. Kolikokrat na teden greš zvečer ven? (npr. na zabavo, v kino,...) , kjer je v oklepaju, dodatno pojasnjena beseda **ven**.

¹⁸ V vprašanjih ni priporočljivo uporabljati tujk, ker je potem večja možnost napačnega razumevanja pomena besed. Besede oziroma jezik prilagajamo glede na populacijo, ki jo želimo anketirati.

¹⁹ Nedvoumno pomeni, da besedo in celotno vprašanje razumejo vsi enako tako raziskovalec, anketar kot anketiranec. (primer dvoumne besede: in/ali)

²⁰ "Sugestivna vprašanja z svojo besedno oblikovanostjo nakazujejo na določene odgovore, kakršne želijo oziroma pričakujejo raziskovalci (Slovar slovenskega knjižnega jezika, 1994).

Primer sugestivnega vprašanja in nagovora hkrati:

O svojih težavah s šolanjem in predvsem o reševanju takšnih težav se pogostokrat zatečemo po nasvet k staršem. Sedaj pa nas zanima, s kom si se ti pogovarjal o tem, da bi se vpisal v program PUM?

²¹ Navodila za reševanje anketnega vprašalnika so napisana v oklepaju:

1. Zaprt vprašanje:

1. Spol (Obkroži črko pred ustreznim odgovorom.)

- a) Ženski
- b) Moški

2. Odprto vprašanje:

17. Kaj meniš, kdaj boš v življenju uspel? (Opiši.)

²² Npr. Neprijetna situacija se pojavi, če anketiranca posredno vprašamo vsebinsko ožje zamejeno vprašanje, ne da bi poprej izločili vse tiste anketirance, ki nanj ne morejo odgovoriti iz kakršnega koli razloga. Če imamo preveč podrobno vprašanje je dobro, da anketirancem najprej zastavimo splošno vprašanje, s katerim bomo ločili tiste anketirance, ki nas zanimajo in tiste, ki nas ne zanimajo. Neprijetna situacija bi se lahko zgodila, če bi v anketnem vprašalniku postavili naslednje vsebinsko ožje zamejeno vprašanje, brez predhodnega splošnega vprašanja:

12. Kaj rad/a bereš?

Anketiranec pa namesto, da bi začel naštevati (na primer romane, znanstveno fantastiko, revije, stripe, klasična dela, učbenike,...) odgovori, da nič ne bere, ker branje sovraži. Anketar, ki je v tem trenutku v neprijetni

"filter vprašanje". S filter vprašanji izključimo vse anketirance, ki na določeno vprašanje ne morejo odgovoriti, tako da nam ostanejo samo anketiranci, ki so za nas zanimivi (Judd et al., 1991: 238). Občutljiva vprašanja moramo postavljati previdno, ne smemo biti po nepotrebnem nenatančni²³.

Uhan "strukturo anketnega vprašalnika, formulacijo vprašanj in odgovorov ter razumevanje vprašanj s strani anketirancev" s skupno besedo označi kot lokalni kontekst (Uhan, 1998: 19). Lokalni kontekst tvorita tehnična in vsebinska veljavnost instrumenta (anketnega vprašalnika). Tehnična relevantnost instrumenta vključuje standardiziranost postopkov, formalno strukturo anketnega vprašalnika ter ubeseditev vprašanj in odgovorov. Vsebinska veljavnost vključuje ustrezno vsebinsko zasnovo instrumenta glede na raziskovalne cilje in značilnosti anketirancev. (Uhan, 1998: 69)

3.5 Klasifikacija anketnih vprašanj

V družboslovju obstaja veliko različnih klasifikacij, po katerih lahko opredelimo anketna vprašanja. Zame najprimernejša in najuporabnejša je klasifikacija, ki sta jo oblikovala Saris in Gallhofer. Vzrok za uporabo njune klasifikacije je dopolnitev, ki sta jo naredila pri opredelitvi vrste anketnih vprašanj. Saris in Gallhofer ločita različne vrste mnenj²⁴, zato namesto termina "mnenje" vpeljeta različne vrste deklarativnih trditve (v Kogovšek, 1998: 1121-1123), ki jih ločita na subjektivne in objektivne spremenljivke (trditve) (Saris, Gallhofer, 2001).

a) **Subjektivne spremenljivke** se nanašajo na odgovore o stališčih, prepričanjih in vedenju. Zanje velja, da odgovorov anketirancev ne moremo dobesedno preverjati, dobimo jih lahko samo s postavljanjem vprašanj.

situaciji, ne ve kaj naj stori, saj je vprašanje načrtovano tako, da predvideva da anketiranec vsaj nekaj kdaj prebere. Oblikovalci anketnega vprašalnika so se tega zavedali, zato so pred specifično vprašanje postavili splošno vprašanje (filter vprašanje, primer: opomba 10), kjer so lahko ločili anketirance, na tiste, ki radi berejo in tiste, ne berejo radi. S takšnim filter vprašanjem, razbremenimo anketiranca v našem primeru nebralca vprašanj, sami pa si zagotovimo, da so podatki bolj resnični.

²³ Primer je vprašanje, ki se nanaša na starost anketiranca. Če ljudi sprašujemo po starosti, se velikokrat zgodi, da ljudje zaokrožijo svojo starost na 20, 30, 40,... Boljše in točnejše vprašanje je, če anketirance vprašamo po letnici rojstva (Judd et al., 1991: 230).

²⁴ Izrazu "stališče" se raziskovalci (Saris in Gallhofer v Kogovšek, 1998) raje izognejo, ker "predstavlja koncept višjega reda abstraktnosti, ki ni neposredno merljiv" (Kogovšek, 1998: 1121).

1. sodba: ki jo razumemo kot "x ima značilnost c", primer: **Ali meniš, da se bo PUM razlikoval od šole?**
2. vrednostna sodba (evalvacija): ki jo razumemo kot "x je dober/slab", primer: **Kako poučujejo učitelji, ki se ti zdijo dobri?**
3. pomembnost: ki jo lahko razumemo kot "v je pomembno, v je lahko cilj, iskrenost, varnost", primer: Zame je pomembno, da dokončam osnovno šolo.
4. relacija: ki jo lahko razumemo kot "x je v relaciji z y", primer: **S kom si se pogovarjal o tem, da bi se vpisal v PUM?**
5. vrednotna prepričanja: ki jih razumemo kot "x je cenjen član y", primer: Program PUM je prava pot, da dobiš pomoč pri učenju in nato uspešno dokončaš šolanje.
6. trditve o čustvih: ki jih lahko razumemo kot "s je všeč x", "x je prijeten", "x me jezi", primer: **Kako si se počutil, ko nisi bil v šoli in ne zaposlen?**
7. preference: lahko razumemo kot "rajši imam x kot y,z", primer: **Katerih predmetov si se v šoli najraje učil in zakaj?**
8. norme: lahko razumemo kot "nekdo mora narediti b", primer: Za vpis v višji letnik mora učenec opraviti vse izpite.
9. politika: lahko razumemo kot "vlada bi morala narediti b", primer: Politiki bi si morali prizadevati za pravico do brezplačnega univerzitetnega šolanja.
10. o pravicah: ki jih razumemo kot "nekdo ima pravico ali mu je dovoljeno narediti b", primer: Vsaka oseba ima pravico do službe.
11. akcijske namere: lahko razumemo kot "x bo naredil y", primer: **Kaj nameravaš početi po izstopu iz programa PUM?**
12. o pričakovanjih: ki jih lahko razumemo kot "x pričakuje y", primer: **Pričakujem, da bom med obiskovanjem PUM postal/a samozavestnejši/a.**

b) **Objektivne spremenljivke** se nanašajo na vprašanja o fizični in družbeni realnosti, ki jih lahko kot raziskovalci preverimo.

1. vedenje: razumemo kot "x počne y, x je naredil y", primer: **Kolikokrat na teden greš zvečer ven? (npr. na zabavo, v kino...)**

2. demografske spremenljivke: lahko razumemo kot "x anketiranec, y pa starost, spol...", primer: **Kje živiš?**
3. dogodki: se nanašajo na vedenje drugih ljudi v preteklosti in sedanjosti, lahko razumemo kot "y in z sta naredila v", primer: Okrog sto učencev v Sloveniji obiskuje program PUM.
4. količina: razumemo kot "Koliko x ima c?" **Koliko dobrih prijateljev imaš?**
5. procedura: "Kako je x naredil y?" primer: **Kako je potekal tvoj vsakdanjik?**
6. informacije o času in kraju: razumemo kot " x je prišel na kraj p ob t času" primer: **Koliko časa je preteklo od izstopa iz šole do vključitve v PUM?**
7. znanje: razumemo kot "x ve, zna y", kot primer: Internet že znam uporabljati.

Ob pregledu deklarativnih trditev sem ugotovila, da se je klasifikacija anketnih vprašanj na takšen način močno razširila in pridobila na kakovosti, saj so se dosedanje tovrstne klasifikacije vprašanj (kjer delimo vprašanja na dejstva, demografska vpr., vedenja in stališča) izkazale za okorne in zelo omejene.

S klasifikacijo vprašanj, kot jo podata Saris in Gallhofer, lahko "glede na cilje raziskave formuliramo ustrezna in kakovostna vprašanja" (Kogovšek, 1998: 1133) ali pa "izpeljemo študijo kakovosti merjenja vprašanj z različnimi oblikami vsebinsko istih vprašanj" (Kogovšek, 1998: 1133). Takšne klasifikacije so zelo dobrodošle, saj so nam v veliko pomoč pri ocenjevanju kakovosti vprašanj.

Saris in Gallhofer oblikujeta tudi klasifikacijo najpogosteje zastavljenih vprašanj, ki se pojavljajo v anketah (Saris in Gallhofer v Kogovšek, 1998: 1124):

1. Enostavno vprašanje "Je a resnično ali ne?" **Ali rad/a bereš?**
2. Kako (razširjeno enostavno vprašanje) "Kako veliko e ima x?" **Kako bi opisal okolje, v katerem živiš?**
3. Strinjanje " Ali se strinjate z izjavo:..." primer: Ali se strinjate z izjavo "Kot udeleženec programa PUM se bom naučil veliko novega"?
4. Kako (razširjeno strinjanje) "Kako močno se strinjate z izjavo,..." primer: Kako močno se strinjate z izjavo "Kot udeleženec programa PUM se bom naučil veliko novega"?

5. Kaj/kdo/kateri je "Kaj mislite o x?, Kdo je x?, Kakšne vrste je x?" **Kaj nameravaš početi po izstopu iz programa PUM?**
6. Kdaj (čas) "Kdaj je x naredil y?" primer: **Kdaj meniš, da boš v življenju uspel?**
7. Kje (kraj) "Kje je x naredil y?" **Kje živiš?**
8. Kako (količina) "Koliko x ima c?" **Kolikokrat na teden greš zvečer ven? (npr. na zabavo, v kino...)**
9. Kako (procedura) "Kako je x naredil y?" primer: **Kako je potekal tvoj vsakdanjik?**
10. Zakaj "Zakaj je x naredil y?" **Zakaj, meniš, da šole nisi dokončal/a?**
11. Vednost "Ali x ve za y?" primer: Ali veste, koliko je trenutno vseh organizacij, ki so vključene v program PUM?

3.6 Izgled anketnega vprašalnika

Anketni vprašalnik naj se začne z uvodnim nagovorom²⁵, ki vključuje pojasnitev cilja oziroma namen raziskave (Sagadin, 1977), priporočljivo je tudi, če je omenjen nosilec raziskave (ime in organizacija), saj na takšen način motiviramo oziroma vzpodbudimo anketiranca k reševanju. Na začetku moramo anketirancu omeniti, kako pomembna je raziskava ter da je njegovo sodelovanje zelo pomembno za uspeh raziskave. V nagovoru je potrebno poudariti, da ni točnih in zmotnih odgovorov. Za raziskavo so potrebni iskreni in vestni odgovori na vsa vprašanja. Omeniti je potrebno tudi, da je v anketnem vprašalniku zagotovljena anonimnost odgovorov na ravni posameznika.

Ko smo oblikovali nagovor anketnega vprašalnika, je čas, da vprašanja v anketi razvrstimo po podobnostih in vsebini v sklope, ki jih povežemo z anketnimi veznimi stavki. Vezni stavki v anketnem vprašalniku poskrbijo, da ni naglih prehodov med vprašanji (Sagadin, 1977), ter skrbijo, da anketni vprašalnik lepo "teče". Pri anketnem vprašalniku je potrebno upoštevati tudi logični razpored vprašanj, da lahko anketiranec logično prodira v problem (Sagadin, 1977). Poznamo dve obliki razporeditve anketnih vprašanj (Sagadin, 1977: 104):

²⁵ Če pošiljamo vprašalnik po pošti, uvodni nagovor spremenimo v spremno pismo. V spremno pismo dopišemo še ime in telefonsko številko kontaktne osebe za morebitna pojasnila.

- 1) **Oblika lijaka:** Pri tej obliki razporeditve vprašanj velja, da anketna vprašanja postopno prehajajo od vsebinsko širše zastavljenih vprašanj k vsebinsko ožje zastavljenim vprašanjem (Clark v Tanur, 1994). "Razpored vprašanj v obliki lijaka se uporablja, kadar je nevarnost, da bodo anketiranci na vsebinsko ožje zastavljena vprašanja na začetku odgovorili prenagljeno in pristransko" (Sagadin, 1977: 104). Če se odločimo za obliko lijaka, za uvodnim nagovorom sledijo preprosta in zanimiva vprašanja, da pri anketirancu vzbudimo interes za reševanje ankete ter samozaupanje (Sagadin, 1977). "Demografska vprašanja se lahko postavijo tudi na začetku ankete, če ne vključimo občutljivih vprašanj" (Istenič Starčič et al., 2001: 14). Težka in občutljiva vprašanja²⁶ (Clark v Tanur, 1994) sodijo na konec ankete, da se anketiranec v sredini reševanja ankete ne premisli. Raziskovalec mora vedeti, "da se anketiranec ob anketnem vprašalniku tudi uči ter da na koncu njegovi odgovori in način razmišljanja pod vplivom ankete niso več taki, kot so bili predhodno" (Štebe, 1996: 71).
- 2) **Oblika obrnjenega lijaka:** Pri tej obliki gredo vprašanja od vsebinsko ožje zastavljenih proti vsebinsko širše zastavljenim vprašanjem. To obliko uporabimo, kadar je nevarnost, da bi lahko vsebinsko širše zastavljena vprašanja na začetku anketnega vprašalnika vplivala na odgovore anketirancev pri kasnejših, vsebinsko ožje zastavljenih vprašanjih (Sagadin, 1977).

Ne glede na razporeditev posameznih anketnih vprašanj anketnega vprašalnika ne smemo končati s pretežkim vprašanjem. Paziti moramo tudi na formalno obliko anketnega vprašalnika, kar pomeni, če anketni vprašalnik začnemo s formalnim uvodom, ga moramo tudi ustrezno zaključiti. Ponavadi se na koncu anketnega vprašalnika samo zahvalimo anketirancu za sodelovanje (Neuman, 1997).

Eno izmed ključnih vprašanj za raziskovalca je tudi dolžina vprašalnika. Preobsežen vprašalnik ima lahko za posledico samo na pol izpolnjen anketni vprašalnik ali pa, kar je huje, anketiranca lahko celo odbije od izpolnjevanja ankete (American Statistical Association, 1995c). Prekratek vprašalnik pa raziskovalcu ne razkrije zadosti informacij. "V praksi lahko

²⁶ Občutljiva vprašanja so tudi nekatera demografska vprašanja, na primer osebni dohodek, izobrazba, verska izpoved...

najdemo zelo kratek anketni vprašalnik, ki je dolg le nekaj vprašanj oziroma le nekaj minut ali pa zelo dolg anketni vprašalnik, ki lahko traja tudi eno uro ali več" (American Statistical Association, 1995a: 8).

Ko imamo sestavljen anketni vprašalnik in vprašanja razporejena, moramo samo še poskrbeti za njegovo vizualno podobo oziroma grafiko. Anketni vprašalnik mora biti vizualno privlačen, kar pomeni, da moramo doseči čim boljšo preglednost in razumljivost anketnega vprašalnika. Večjo preglednost lahko dosežemo že, če imamo različno velikost ali pa pisavo (font) pri veznem tekstu, vprašanjih, navodilih za reševanje anketnega vprašalnika ter pri odgovorih. Z različno velikostjo črk in prijaznim fontom bomo tudi hitreje ločili sestavne dele v anketnem vprašalniku. Previdni moramo biti, da ne pride do lomljenja besedila ter lomljenja tabel.

3.7 Testiranje vprašalnika

Preden začnemo s pravim anketiranjem, je zelo priporočljivo, če pred tem opravimo testiranje vprašalnika. Za anketni vprašalnik je zaželeno, da gre skozi več rok oziroma z drugimi besedami, da vprašalnik večkrat preizkusimo. "Dobro je, če pri oblikovanju vprašanj raziskovalec preveri svoje ideje in izbiro besed v razpravah s predstavniki ciljne populacije v fokusnih skupinah" (Morgan in Spanish v Istenič Starčič et al., 2001: 17). Priporočljivo je anketna vprašanja evalvirati pred in po merjenju (Fowler Floyd, 1995). Prva evalvacija vprašanja je "Kako dobro smo zastavili vprašanje za anketirance?", in druga evalvacija vprašanja je "Ali je zastavljeno vprašanje veljavno?" (Fowler Floyd, 1995: 4). Anketni vprašalnik lahko testiramo tako, da potek vprašalnika in oblikovanost anketnih vprašanj prediskutiramo s sodelavci in strokovnjaki za vsebinsko in anketno področje (Istenič Starčič et al., 2001). Za končno testiranje vprašalnika (besedno oblikovanost vprašanj in njegovo rešljivost) ni nujno, da vedno uporabimo ljudi, ki tvorijo reprezentativni vzorec, pomembno je, če se le da, da uporabimo pri testiranju vprašalnika ljudi, na katere se vprašalnik nanaša (Babbie, 1995). Zadnji preizkus naj bi bil zelo podoben pravemu anketiranju, saj lahko le tako natančno določimo dolžino vprašalnika, skladnost vprašalnika za anketirance, drevesno strukturo vprašanj in popravimo še morebitne zadnje težave pri samem reševanju vprašalnika. "Ne glede na končni način zbiranja podatkov poteka drugi preizkus vprašalnika z osebnim anketiranjem" (Istenič Starčič et al., 2001: 17). Pri reševanju anketnega vprašalnika se nam

pokažejo napake, ki so se nam pri sestavljanju vprašanj izmuznile. "Vse pre pogosto se namreč zgodi, da je vprašanje, ko ga preberemo, smiselno, ko pa nanj želimo odgovoriti, pa ugotovimo, da ne moremo" (Babbie, 1995: 153).

Pri testiranju raziskave imamo dve možnosti: ali opravimo delno testiranje oziroma pretest ali pa naredimo celotno testiranje raziskave oziroma pilotno študijo.

- **Pretestiranje**: takšno testiranje se nanaša na začetno testiranje enega ali več vidikov raziskave, kot je na primer testiranje vprašalnika, vzorčnega načrta, računalniškega programa za analiziranje podatkov... (Babbie, 1990: 220). "Najustreznejša zaščita pred napakami v anketnem vprašalniku je ta, da naredimo testiranje celotnega anketnega vprašalnika ali pa samo nekaterih delov vprašalnika" (Babbie, 1995: 153).
- **Pilotna študija**: takšno testiranje se nanaša na celotno testiranje raziskave (od vzorca do analize), samo da poteka tu raziskava v manjšem obsegu (Babbie, 1990).

"Testne ankete lahko potekajo na več načinov, saj lahko anketiranca izprašamo o pomenu posameznih vprašanj med anketo ali na koncu in jih prosimo, da glasno obnovijo potek razmišljanja (Statistics Sweden v Istenič Starčič et al., 2001: 17). Ankete lahko celo snemamo, da bi pridobili dodatne informacije o anketirancu in anketarju (Oksenberg, Cannel in Kalton v Istenič Starčič et al., 2001: 17). Tretji preizkus naj bi potekal na delu končnega vzorca z izbrano metodo. Na osnovi rezultatov tretjega preizkusa ugotavljamo, ali je variabilnost spremenljivk in njihova porazdelitev taka, kot smo pričakovali. Prav tako izvedemo načrtovano analizo podatkov. Po zadnjem preizkusu le izjemoma dodajamo nove spremenljivke (Converse in Presser, 1986: 51-75).

4 Kakovost merjenja

"Kakovost merjenja obsega več razsežnosti, najpogosteje govorimo o zanesljivosti in veljavnosti kot osnovnih pogojih, ki naj zagotovita objektivnejše raziskovanje" (Ferligoj et al., 1995: 8). Če se osredotočimo samo na veljavnost in zanesljivost merjenja kot tista pogoja, ki zagotovita objektivnejše raziskovanje, ugotovimo, glede na tabelo (glej tabelo 4.2.), da sta to samo en delček ocenjevanja kakovosti merjenja celotne raziskave. Pravilno je, da tako kot poteka raziskava oziroma njeno nastajanje, poteka tudi ocenjevanje kakovosti merjenja raziskave.

V tabeli 4.2. so navedeni kriteriji za ocenjevanje kakovosti merjenja, ki zajamejo celotno raziskavo (Povzeto po Bearden, Netemeyer in Mobley v Ferligoj et al., 1995: 159):

	KAKOVOST	...VZORNA	...ZMERNNA	...SLABA
1	TEORETIČNI RAZVOJ KONSTRUKTA	povzetek najpomembnejših virov na področju; preizkusi o "zdravorazumski" veljavnosti	povzetek več kot enega vira	ad hoc
2	IZBOR MERJENIH SPREMENLJIVK (INDIKATORJEV)	več kot 250 spremenljivk v začetnem sklopu; nekaj pilotskih študij	50 do 100 spremenljivk v začetnem sklopu; 2 pilotski študiji	vkjučene vse začetno izbrane spremenljivke; brez pilotskih študij
3	OSNOVNI STATISTIČNI KAZALCI	arit. sred. in stand. odkl. za celoten vzorec in podvzorce; ocene parametrov vseh spremenljivk	arit. sred. za nekatere podvzorce; ocene nekaterih parametrov za nekaj spremenljivk	ni podatkov
4	VZORCI	slučajni vzorec s 60% stopnjo odziva	slučajni vzorec študentov	ad hoc neheterogena skupina
5	METODA NOTRANJE KONSISTENTNOSTI	enake ali večje od 0.30	0.10 do 0.19	ni podatkov
6	KOEFICIENT ZANESLJIVOSTI	$\alpha \geq 0.80$	$0.60 \leq \alpha \leq 0.80$	$\alpha < 0.60$ ali ni podatkov
7	FAKTORSKA ANALIZA	rešitev z enim faktorjem	rešitev z enim faktorjem	ni faktorске analize
8	RETEST	koef. kor. večji od 0.50 za obdobje vsaj enega leta	koef. kor. večji od 0.30 za obdobje od 1 do 3 mesecev	ni podatkov
9	VELJAVNOST ZNANE SKUPINE	zelo različne razlike med skupinami	različne razlike med skupinami	ni podatkov
10	KONVERGENTNA VELJAVNOST	zelo veliki koef. korelacije med več kot dvema sprem. iste teor. sprem.	veliki koef. korelacije med dvema sprem. iste teor. sprem.	ni podatkov
11	DISKRIMINACIJSKA VELJAVNOST	sprem. nizko korelira s 4 ali več sprem. drugih teor. spremenljivk	sprem. nizko korelira z eno sprem. druge teor. sprem	sprem. korelira s sprem. drugih teor. sprem. ali ni podatka
12	NEODVISNE ŠTUDIJE	3 ali več neodv. študij	1 neodvisna študija	ni podatkov

4.1 Teoretični razvoj konstrukta

Ocenjevanje kakovosti merjenja raziskave se začne na začetku, v takšnem primeru s teorijo. Pri teoretičnem razvoju konstrukta moramo najprej paziti, da teoretične pojme, ki jih želimo raziskati, podkrepimo s teorijo. Pri oblikovanju teoretičnih pojmov in pri njihovem povezovanju v celoto je dobro, če pregledamo najpomembnejše obstoječe vire in raziskave na tem področju. S takšnim pregledom dosedanjega dela lahko ugotovimo, kaj je že bilo narejeno na tem področju in kako so raziskovalci pristopili k podobnemu problemu. Eden od načinov pregleda dosedanjega dela nam ponujajo tudi zbirke, kot so: Handbook of research design and social measurement (Miller, 1991), Handbook of marketing scales (Bearden, Netemeyer in Mobley, 1993), Measures of personality and social psychological attitudes (Robinson, Shaver in Wrightsman, 1991) in Measures of political attitudes (Robinson, Shaver in Wrightsman, 1999), ki pa so nam lahko tudi v veliko pomoč pri ugotavljanju kakovosti anketnih vprašalnikov, saj so tu opisani uveljavljeni postopki za ocenjevanju konkretnih anketnih vprašanj.

4.2 Izbor merjenih spremenljivk

Pri izboru posameznih spremenljivk, ki bodo v raziskavi merile naše teoretične spremenljivke, se moramo opreti na operacionalne definicije teoretičnih spremenljivk. Takšne definicije nam pomagajo pri oblikovanju in izbiri spremenljivk oziroma oblikovanju vprašanj za anketirance. Operacionalna definicija opredeli teoretični pojem tako, da ga lahko izmerimo oziroma dodeli merjene spremenljivke, da karseda v celoti zajame teoretično spremenljivko (Simon and Burstein, 1985). Lahko pa operacionalno definicijo definiramo tudi takole: "operacionalna definicija opredeljuje specifične operacije, merske instrumente ali postopke, s katerimi je mogoče opazovati teoretično spremenljivko" (Ferligoj et al., 1995: 3). Pri oblikovanju spremenljivk se nam na začetku porodi veliko različnih anketnih vprašanj, bodisi da smo jih prevzeli iz kakšne zbirke²⁷ ali da smo jih sami oblikovali. Da bi lahko videli, katere spremenljivke imamo in kako so povezane med seboj, je priporočljivo narediti teoretični model. Če imamo v modelu vključene še dejanske spremenljivke, takšen model poimenujemo operacionalni model. Za pravilno povezavo med teoretičnimi spremenljivkami so nam v

²⁷ Zbirke, kot so opisane zgoraj.

veliko pomoč hipoteze²⁸. Ko smo si izoblikovali jasno sliko kaj, hočemo narediti in katere teoretične spremenljivke bomo uporabili v raziskavi, se moramo vprašati, katera spremenljivka iz množice dejanskih spremenljivk bo merila teoretično spremenljivko. Iz množice dejanskih spremenljivk moramo izločiti vse neustrezne spremenljivke. Za selekcijo dejanskih spremenljivk je dobro, če razpolagamo z velikim številom le-teh. Kakovost dejanskih spremenljivk preverjamo s pilotnimi študijami in s pretesti anketnega vprašalnika.

4.3 Osnovni statistični kazalci

Ko imamo oblikovan anketni vprašalnik in ko anketiramo želene anketirance, nam preostane samo še to, da podatke vnesemo v računalnik²⁹ in jih analiziramo ter hkrati tudi preverimo kakovost merjenja. Prvo analizo kakovosti merjenja anketnega vprašalnika nam povedo šele osnovni statistični kazalci. S takšno analizo ugotovimo, kako so anketiranci reševali anketni vprašalnik. S pregledom vrnjenih anketnih vprašalnikov lahko ugotovimo, če je kdo izmed anketirancev nagnjen k strinjanju oziroma nestrinjanju³⁰. Takšni vprašalniki ponavadi izstopajo iz množice, saj so rešeni hitro, odgovori v njih pa so enolično označeni (na primer: čez ves anketni vprašalnik je pri vsakem vprašanju označen isti odgovor). Pod pojmom osnovni statistični kazalci razumemo univariatno analizo. Za raziskavo je ključnega pomena, da raziskovalec naredi osnovne statistike za vse spremenljivke. Osnovni statistični kazalci so aritmetične sredine in standardni odkloni ali deleži, ki jih raziskovalec naredi za celoten vzorec in podvzorce. Osnovni statistični kazalci so dobrodošli kazalci kakovosti zastavljenih spremenljivk. Z njimi lahko ugotovimo, kakšne vrednosti zavzema določena spremenljivka. Na primer, če se izkaže, da so vsi odgovori nakopičeni samo v eni vrednosti, takšna izmerjena spremenljivka ni dobra, saj anketirancev ne razlikuje med seboj.

²⁸ "Hipoteza so znanstvene predpostavke, glede katerih raziskovalec meni, da lahko z njimi pojasni določen pojav ali skupino pojavov. Funkcija hipoteze je, da formulira specifičen odnos med pojavi tako, da ga je mogoče empirično preveriti" (Toš in Hafner-Fink, 1997: 58). "Hipoteza opredeljuje naravo pojava, relacije in vzročne zveze" (Toš, Hafner-Fink, 1997: 60).

²⁹ Izjema pri vnosu podatkov so vsi načini računalniško podprtega anketiranja (angl. *computer assisted interviewing*, glej Saris, 1990), kjer nam podatkov ni potrebno posebej vnašati v bazo.

³⁰ Nagnjenost k strinjanju pomeni, da anketiranec vsakokrat ne glede vsebino trditve označi, da se strinja s trditvami, ki so v vprašalniku. Nagnjenost k nestrinjanju pomeni, da anketiranec vsakokrat, ne glede na vsebino trditve, označi, da se z njo ne strinja.

4.4 Vzorci

"Prvi korak pri načrtovanju anketne raziskave je opredelitev populacije, ki jo nameravamo proučevati" (Vehovar, 2001: 10). Populacijo lahko razumemo kot "množico elementov, na katere se nanašajo naše ugotovitve" (ibid.). "Populacija je sestavljena iz posameznih elementov, ki so osnovna enota naše analize" (ibid.). Elementi so lahko gospodinjstva, šole, podjetja, učenci in podobno. Če je na primer populacija majhna, lahko v raziskavo vključimo vse elemente v populaciji in jih enostavno popišemo, tu potem ni potrebno posploševanje rezultatov na populacijo. Če pa je populacija prevelika, kar v veliko primerih je, potem nam ne preostane nič drugega, kot da preidemo na "proces zasnove in izdelave vzorca" (Vehovar, 2001: 11). "Priporočljivo je, da proučevano populacijo na samem začetku opredelimo v idealni obliki kot želeno ciljno populacijo (*angl. target population*). V praksi namreč zaradi določenih operativnih razlogov namesto ciljne populacije pogosto proučujemo le raziskovano populacijo (*angl. research population*)" (Vehovar, 2001: 10).

4.5 Zanesljivost (*angl. reliability*) in veljavnost (*angl. validity*) merjenja

Naslednje kriterije, ki jih lahko zasledimo v tabeli (6-13, glej tabelo 4.2.), lahko združimo v dva skupna pojma, zanesljivost in veljavnost. Preden pa začnem govoriti o kriterijih veljavnosti in zanesljivosti, moram najprej nekaj povedati o napakah pri merjenju. "Kakovost merjenja anketnega vprašalnika je določena z velikostjo napake pri merjenju" (Traub, 1994: 25). Pri merjenju se pojavljata dve merski napaki: slučajna³¹ in sistematična merska napaka³², ki ju preverjamo z zanesljivostjo in veljavnostjo. Tanur meni, da z veljavnostjo ugotavljamo prisotnost / odsotnost sistematičnih napak v raziskovanju (Tanur v Ferligoj et al., 1995: 8), z zanesljivostjo pa ugotavljamo slučajne napake (Splichal v Ferligoj et al., 1995: 8). Manjši kot sta obe napaki, bolj natančno je bilo opravljeno merjenje, večja je kakovost merjenja (Traub, 1994).

³¹ V definiciji, ki jo poda Košmeljeva (v Ferligoj et al., 1995: 7), je **slučajna napaka** razlika med izmerjeno in dejansko vrednostjo, če se razlike, ugotovljene za vse enote, med seboj izravnajo.

³² "**Sistematična napaka** je razlika med izmerjeno in dejansko vrednostjo, če je mogoče v razlikah, ugotovljenih za vse enote, zaznati, da bodisi prevladujejo pozitivne bodisi negativne razlike in se razlike za vse enote ne izravnajo" (Košmelj v Ferligoj et al., 1995: 7).

Zavedati se moramo, kot pravi Uhan, da standardizacija postopkov, kot so standardizacija anketnih pogojev, same ankete in standardizacija diskurza, povečuje zanesljivost in zmanjšujejo veljavnost (Uhan, 1998). Zanesljivost se pri standardizaciji poveča, ker se z standardizacijo zmanjša kompleksnost in difuznost (Uhan, 1998). Veljavnost se zmanjša, saj visoko standardiziran instrument zajame zgolj vzorce rutiniranega vedenja. Veljavnost pri standardiziranem anketnem vprašalniku je manjša, saj vse, kar ni skladno s standardiziranim kodom komuniciranja, instrument prepozna kot šum (Uhan, 1998). "V poskusih, da bi dosegli čim večjo zanesljivost in hkrati veljavnost raziskovalnih izsledkov, se pogoste izkaže, da visoka stopnja zanesljivosti zmanjšuje veljavnost raziskovanja" (Splichal, 1990: 151).

Za mnoge raziskovalce je veljavnost in zanesljivost osnovni pogoj za preverjanje kakovosti. V nadaljevanju bom v nalogi na kratko opisala pojem zanesljivost merjenja, podala njeno enačbo in opisala kriterije zanesljivosti, po katerih bom ocenjevala kakovost anketnega vprašalnika. Enako bom ponovila tudi za pojem veljavnost merjenja.

4.5.1 Zanesljivost merjenja

Za zanesljivost lahko v literaturi zasledimo mnogo sinonimov, kot so predvidljivost, konsistentnost, točnost in podobno. V nalogi bo zanesljivost pomenila, če imamo pri merjenju pojav, ki je ponavljajoč ali trajen, moramo pri ponovljivih merjenjih dobiti enake rezultate (Ferligoj, 1995, Neuman, 1997). V raziskavi se torej sprašujemo: Ali je rezultat, ki sem ga dobil/a sedaj, enak oziroma bo enak tudi, če ponovimo merjenje čez določen čas? (Burns, 2000).

Najpopularnejša teorija, ki se ukvarja z vprašanjem zanesljivosti merjenja, je klasična testna teorija, katere začetnika sta bila Lord in Novick (v Ferligoj et al., 1995). Testna teorija merjenja poveže zanesljivost merjenja z dejansko vrednostjo in slučajnimi dejavniki, ki vplivajo na variabilnost izmerjenih vrednosti okoli dejanske vrednosti (Ferligoj et al., 1995). Dejanska vrednost bo pomenila vrednost spremenljivke, ki jo dejansko želimo izmeriti. Slučajne dejavnike pa bom označevala kot slučajne napake v merjenju.

Enačba zanesljivosti (povzeto po Ferligoj et al., 1995):

Enačbo zanesljivosti lahko na preprost način zapišemo kot dejansko vrednost, ki je enaka teoretični vrednosti in ki ji je prišteta/odšteta slučajna napaka pri merjenju oziroma:

$$X = T \pm E \quad [1]$$

kjer je X izmerjena spremenljivka ali meritev, T dejanska spremenljivka in E slučajna napaka.

Enako lahko zapišemo tudi za varianco, kjer je varianca izmerjene spremenljivke enaka vsoti dejanske variance in variance slučajnih napak oziroma:

$$\sigma^2(X) = \sigma^2(T) + \sigma^2(E). \quad [2]$$

Zanesljivost merjenja spremenljivke X, ki jo označujemo z ρ_x , je definirana kot razmerje med varianco dejanske spremenljivke T in varianco izmerjene spremenljivke X lahko zapišemo kot:

$$\rho_x = \frac{\sigma_T^2}{\sigma_X^2} \quad [3]$$

Glede na predhodno enačbo sledi tudi:

$$\rho_x = \frac{\sigma_X^2 - \sigma_E^2}{\sigma_X^2} = 1 - \frac{\sigma_E^2}{\sigma_X^2} \quad [4]$$

Varianca izmerjene spremenljivke je nenegativno število, zato se zanesljivost nahaja v intervalu [0,1]. Iz enačbe sledi, da večja kot je varianca slučajnih napak, manjša bo zanesljivost in obratno, zanesljivejše kot bo merjenje, manjšo varianco napak lahko pričakujemo.

Ocenjevanje zanesljivosti merjenja

Zanesljivost merjenja ocenjujemo z različnimi metodami, ki so razvrščene v dve skupini (Ferligoj et al., 1995):

- 1) Metode, ki temeljijo na ponovljenem postopku merjenja na istih enotah po določenem času tj. **Zanesljivost kot mera stabilnosti merjenja.**
- 2) Metode, ki temeljijo na merjenju dejanske spremenljivke z več enakovrednimi spremenljivkami v istem času tj. **Zanesljivost kot mera enakovrednosti merjenja.**

Zanesljivost kot mera enakovrednosti merjenja

Ker imam v svoji nalogi zajete podatke, ki so bili zbrani samo v eni časovni točki (v istem času) in ker so v raziskavi vse dejanske spremenljivke merjene z več enakovrednimi spremenljivkami, se lahko osredotočim na zanesljivost kot mero enakovrednosti merjenja. Zanesljivost kot mero stabilnosti merjenja žal ne morem preverjati, ker bi potrebovala podatke, merjene v več časovnih točkah.

4.5.1.1 Metoda notranje konsistentnosti ali koeficient korelacije med izmerjenimi spremenljivkami

"Metoda notranje konsistentnosti (*angl. internal consistency method*) je najlažje izvedljiva metoda ocenjevanja zanesljivosti merjenja" (Ferligoj et al., 1995:41). Metoda je najlažja, saj ne vključuje ponovljenih meritev po določenem preteku časa niti ni potrebnega razdeljevanja spremenljivk v dve skupini. Metoda temelji na izračunu kovarianc ali koeficientov korelacije med vsemi spremenljivkami, ki merijo isto dejansko spremenljivko. Pearsonov koeficient korelacije lahko zavzame vse vrednosti na intervalu $[-1, 1]$, kar lahko interpretiramo na naslednji način (povzeto po Ferligoj, 1995): ko je koeficient negativen in blizu -1 , pomeni, da gre za negativno povezanost, saj se z večanjem vrednosti ene spremenljivke manjša vrednost druge spremenljivke. V primeru, da nimamo ne pozitivne in ne negativne povezave med obema spremenljivkama, pomeni, da spremenljivki nista linearno povezani. Ko je koeficient pozitiven in blizu 1 , pomeni, da se z večanjem vrednosti prve spremenljivke večajo tudi vrednosti druge spremenljivke.

4.5.1.2 Faktorska analiza

Za ocenjevanje zanesljivosti sestavljene spremenljivke lahko poleg metode notranje konsistentnosti uporabimo tudi faktorsko analizo. Preden pa naredimo faktorsko analizo, je potrebno narediti najprej metodo glavnih komponent. Metoda glavnih komponent omogoča povezati podatke s čim manjšo izgubo informacij, tako da zmanjša razsežnost podatkov. Njen cilj je poiskati nekaj prvih komponent, ki pojasnjujejo večji del razpršenosti analiziranih podatkov (Sapsford, 1999).

Cilj faktorske analize je poiskati faktorje, ki naj predstavljajo tisto, kar je izmerjenim spremenljivkam skupnega. Faktorska analiza poskuša poenostaviti kompleksnost povezav med množico opazovanih spremenljivk z razkritjem skupnih faktorjev, ki omogočajo vpogled v osnovno strukturo podatkov. Vsak faktor predstavlja torej skupino izmerjenih spremenljivk,

ki med seboj in z njim visoko korelirajo. Faktor predstavlja skupno razsežnost spremenljivk, zato lahko faktorsko analizo uporabimo kot merski postopek, s katerim merimo latentne, neposredno nemerljive spremenljivke. "Prav v tem je povezava s klasično testno teorijo. Kajti če več spremenljivk meri isto dejansko spremenljivko, lahko to dejansko spremenljivko obravnavamo kot faktor, s katerim določene izmerjene spremenljivke visoko korelirajo" (Ferligoj et al., 1995: 46).

V nekaterih primerih predvsem takrat, ko ne moremo smiselno interpretirati dobljenih skupnih faktorjev, je dobro, če se odločimo za rotacijo. Rotacije pri faktorski analizi imajo za "cilj zmanjševanje števila spremenljivk z visokimi obremenitvami in zmanjševanje števila faktorjev, ki jih lahko sedaj lažje pomensko razložimo" (Flere, 2000: 162). Npr. ko so projekcije iste spremenljivke precejšnje na več faktorjih, ali pa če so projekcije na prvem faktorju vseh spremenljivk precejšnje. Pri rotacijah moramo vedeti, da se "obseg variance pri tem ne spremeni, spremeni se samo razpored variance med faktorji" (Flere, 2000: 162).

Ločimo dve vrsti rotacij:

- **PRAVOKOTNE** (rotirani faktorji so neodvisni med seboj) quartimax, varimax, equimax.
- **POŠEVNE** (rotirani faktorji so odvisni med seboj) oblimin, oblimax, covarmin...

Če poševne rotacije prikažemo grafično, pomeni, da kot med faktorjema, ki sta predstavljena s koordinatnima osema, ni pravi kot. Spremenljivke lahko projiciramo na poševne faktorje na dva načina:

- **vzporedno**, s čemer dobimo '**pattern**' uteži in
- **pravokotno**, s čemer dobimo **strukturne uteži**, ki so koeficienti korelacije med spremenljivko in faktorjem.

4.5.1.3 Koeficient zanesljivosti

Koeficient zanesljivosti predpostavlja, da "določeno dejansko spremenljivko merimo z več enakovrednimi spremenljivkami, iz katerih tvorimo sestavljeno spremenljivko. S koeficienti zanesljivosti (Cronbachov α , koeficient θ , koeficient Ω) ocenjujemo zanesljivost tako sestavljene spremenljivke" (Ferligoj in ostali, 1995: 154).

Cronbachov α je mera, ki jo dobimo s korelacijo vseh spremenljivk, ki merijo neko teoretično spremenljivko in ima interval zaupanja od [0,1]. Kjer 0 pomeni popolno nezanesljivost, takšno merjenje "pridela" slabe rezultate, saj nekatere spremenljivke merijo neko drugo teoretično spremenljivko. Vrednost $\alpha=1$ pomeni popolno zanesljivost merjenja, pri merjenju ni prisotnih nobenih napak, vse spremenljivke merijo enako teoretično spremenljivko oziroma konstrukt (Judd et al.,1991). Pri izračunavanju Cronbahove α moramo vedeti, da se koeficient zanesljivosti (α) večja, če povečamo število merjenih spremenljivk (Ferligoj et al., 1995). Osnovni predpogoj pri tem pa je, da moramo dodatne spremenljivke dobro korelirati z ostalimi spremenljivkami, tako da ne zmanjšujejo povprečne korelacije med spremenljivkami (Ferligoj et al., 1995: 57).

Koeficient zanesljivosti sestavljene spremenljivke lahko izračunamo tudi s pomočjo metode glavnih komponent in faktorjske analize. Koeficient Θ lahko izračunamo po naslednjem obrazcu:

$$\Theta = \left(\frac{N}{N-1} \right) * \left(1 - \frac{1}{\lambda_1} \right) \quad [5]$$

v primeru, ko prva komponenta pri metodi glavnih komponent pojasni večino variance izmerjenih spremenljivk (Ferligoj et al., 1995). Kjer je λ_1 prva lastna vrednost in N število izmernih spremenljivk. Koeficient Ω izračunamo na podlagi faktorjske analize s pomočjo Bohrnstedt obrazca (Ferligoj et al., 1995: 46):

$$\Omega = 1 - \frac{N - \sum_{i=1}^N h_i^2}{N + 2R} \quad [6]$$

kjer je h_i^2 komunaliteta i-te izmerjene spremenljivke X_i , R vsota vseh koeficientov korelacije in N število izmerjenih spremenljivk.

Oba koeficienta (Θ in Ω) upoštevata različne uteži spremenljivk na faktorju. Zveza med koeficienti je naslednja:

$$\alpha \leq \Theta \leq \Omega$$

"Za koeficient Ω velja, da je določen s komunalitetami, zato je za iste podatke največji in najbližji dejanski zanesljivosti merjenja" (Carimnes in Zeller Ferligoj et al., 1995: 47).

4.5.1.4 Retest

Kot zadnji omenjeni način preverjanja zanesljivosti po Beardenu, Netemeyerju in Mobleyu je metoda retesta. Metodo retesta prištevamo k meram stabilnosti, ki zahtevajo merjenje istih dejanskih spremenljivk večkrat. Korelacije med tako dobljenimi rezultati dajejo oceno mere zanesljivosti (Judd et al., 1991, Ferligoj et al., 1995). Če povemo preprosto, anketiranci po preteku določenega časa odgovarjajo na enaka vprašanja, zato je pričakovano, da bodo njihovi odgovori podobni, kar pomeni, da bodo rezultati med seboj korelirali (Ferligoj et al., 1995).

4.5.2 Veljavnost merjenja

"Veljavnost sodi med najbolj protislovno opredeljene pojme v družboslovju" (Ferligoj et al., 1995: 64). Veljavnost lahko definiramo kot lastnost merskega instrumenta, ki pri meritvah zagotavlja skladnost z resničnostjo (Košmelj et al., 2001). "Pri družboslovnih raziskavah, kjer so merski instrument anketna vprašanja v vprašalniku, se presoja vprašanja po tem, v kolikšni meri lahko z njimi pri opazovanih enotah dejansko odkrijemo lastnosti, ki se želijo meriti" (Košmelj et al., 2001: 143).

"Za veljavno se najbolj pogosto razume tisto raziskovanje, v katerem dejansko raziskujemo tisto, kar želimo – tisto, kar sta opredeljeni cilj in predmet raziskovanja" (Cronbach, Bohrnstedt, Splichal v Ferligoj et al., 1995: 64).

Enačba veljavnosti:

Pri enačbi zanesljivosti smo napisali, da je izmerjena spremenljivka enaka vsoti dejanske spremenljivke in slučajne merske napake (glej enačbo 1). Pri zanesljivosti velja, da je merska napaka slučajno razporejena, zato vsota posameznih napak znaša nič in na aritmetično sredino izmerjene spremenljivke $E(X)$ napake ne vplivajo (Ferligoj et al., 1995).

Pri veljavnosti pa so napake sistematčne, kar pomeni, "da na izmerjeno spremenljivko sistematično vpliva neka druga spremenljivka, na katero merski instrument ni občutljiv" (ibid.). Osnovno enačbo (glej enačbo 1) lahko torej dopolnimo:

$$X = T \pm E_s \pm E_r \quad [7]$$

kjer je E_s sistematična in E_r slučajna napaka, ker je $E = E_s + E_r$.

Ocenjevanje veljavnosti merjenja

Najpogostejša opredelitev ocenjevanja veljavnosti merjenja vključuje 4 razsežnosti veljavnosti (Ameriško psihološko združenje v Splichal, 1990: 188):

1. vsebinska veljavnost (*angl. content validity*)
2. napovedna veljavnost (*angl. predictive validity*)
3. sočasna veljavnost (*angl. concurrent validity*)
4. veljavnost konstrukta (*angl. construct validity*).

Opredelitve ocenjevanja veljavnosti se od avtorja do avtorja razlikujejo (Judd et al., 1991, Neuman, 1997, Bearden, Netemeyer in Mobley v Ferligoj et al., 1995, Robinson et al., 1999) in ponavadi samo dopolnjujejo zgornjo opredelitev ocenjevanja veljavnosti. V svoji diplomski nalogi sem se odločila, da bom za ocenjevanje zanesljivosti in veljavnosti merjenja poskušala kombinirati Beardnov, Netemeyerjev in Mobleyev (v Ferligoj et al., 1995) pristop, kjer je opredeljeno ocenjevanje kakovosti merjenja na celotni raziskavi ter opredelitev ocenjevanja veljavnosti Ameriškega psihološkega združenja (predvsem z vključitvijo dveh razsežnosti: vsebinske veljavnosti in veljavnosti konstrukta).

4.5.2.1 Vsebinska veljavnost³³

Vsebinsko veljavnost lahko označimo kot najpreprostejši način preizkušanja tistega, kar v resnici merimo. Vsebinska veljavnost se nanaša na "stopnjo, do katere merjena spremenljivka predstavlja teoretični pojem, na osnovi katerega naj bi posploševali" (Bohrnstedt v Ferligoj et al., 1995: 70). Z vsebinsko veljavnostjo lahko empirične spremenljivke s pomočjo hierarhičnih metod združevanja (Wardova metoda, Maksimalna metoda, Minimalna metoda...) zaporedno združujemo v nove skupine. Združevanje empiričnih spremenljivk glede na vsebino si lahko ponazorimo z drevesom združevanja oziroma dendrogramom³⁴. Značilnost grafičnega prikaza združevanja je v tem, da je na koncu postopka lepo vidno postopno združevanje empiričnih spremenljivk v skupine. Veje dendrograma se postopoma združujejo. Bolj podobne skupine glede na vsebino se združijo pred manj podobnimi. Iz

³³ Vsebinska veljavnost se kot samostojen pojem ne pojavlja v shemi, ki jo predlagajo Bearden, Netemeyer in Mobley (1993) vendar je ocenjena, ker ne moremo ocenjevati veljavnosti znane skupine.

³⁴ Potek združevanja lahko grafično ponazorimo tudi z drevesom združevanja-dendrogramom. Listi tega drevesa so enote, točke združitve pa sestavljene skupine. Višina točke, ki jo imenujemo nivo združevanja, je sorazmerna meri različnosti med skupinama. S pregledom nivojev združevanja je analitično mogoče določiti primerno število skupin, tako da drevesno strukturo razrežemo pri največjem skoku (prirastku) dveh sosednjih nivojev združevanja (Ferligoj, 1989). Dendrogrami so v prilogi.

drevesa je razvidno, kje je največji prirast dveh sosednjih nivojev in tam je ponavadi razlog za razrez skupin. Odločitev razreza na določene skupine moramo potrditi z dodatnimi argumenti bodisi s teoretskimi vzroki ali s homogenostjo skupin. Skupine, ki jih dobimo s pomočjo hierarhičnega združevanja lahko primerjamo s faktorji, ki smo jih dobili s faktorsko analizo. Pričakovati je namreč, da se bodo spremenljivke, ki imajo visoke uteži na enem samem faktorju pri faktorski analizi, enako združile tudi pri hierarhičnem združevanju. Če se nam skupine potrdijo lahko rečemo, da je takšna teoretična spremenljivka merjena z visoko vsebinsko veljavnostjo. Ključni problem pri vsebinski veljavnosti je, da ne moremo natančno ugotoviti, kako veljavna je naša operacionalizacija teoretične spremenljivke, ter ne vemo, katere konstrukte oziroma koliko dimenzij teoretične spremenljivke nismo zajeli v operacionalizacijo teoretičnega pojma (Ferligoj et al., 1995).

4.5.2.2 Veljavnost konstrukta

Z veljavnostjo konstrukta poskušamo ugotoviti, "koliko je raziskovalni postopek logično izpeljan iz teorije" (Ferligoj et al., 1995: 79). Veljavnost konstrukta lahko preverimo z dvema domnevama (Bohrnstedt v Ferligoj et al., 1995: 79) na naslednji način:

- spremenljivke, ki merijo isti konstrukt, med seboj visoko korelirajo;
- korelacije s preostalimi spremenljivkami so mogoče le v primeru, če konstrukti korelirajo med seboj.

4.5.2.3 Veljavnost znane skupine (*angl. Face validity*)

Po Beardenovem, Netemeyerjevem in Mobleyjevem pristopu veljavnost znane skupine pomeni, da za nekatere znane skupine že vnaprej vemo, kakšno vrednost bodo zavzele na določeni lestvici. Veljavnost znane skupine nam olajša oblikovanje lestvic, s poznavanjem približnih vrednosti lahko raziskovalec natančneje oblikuje lestvice, tako da so razlike med nasprotnimi skupinami največje. Vedeti moramo, da se vrednosti oziroma veljavnosti znane skupine lahko razlikujejo odvisno pač od posameznikov, ki smo jih zajeli v raziskavo.

4.5.2.4 Konvergentna veljavnost (*angl. Convergent validity*)

Če konvergentno in diskriminacijsko veljavnost umestimo v zgornje štiri razsežnosti veljavnosti merjenja, ki jo podaja Ameriško psihološko združenje, ju lahko uvrstimo v zadnjo razsežnost v veljavnost konstrukta. Za konvergentno in diskriminacijsko veljavnost je priporočljivo, da je vsaka teoretična spremenljivka merjena z veliko različnimi spremenljivkami. Na takšen način lahko natančneje izmerimo svojo želeno teoretično

spremenljivko. "Konvergentna veljavnost pomeni stopnjo skladnosti dveh ali več poskusov merjenja istega konstrukta z različnimi merskimi postopki" (Ferligoj et al., 1995: 88). Na takšen način lahko ugotovimo (ne)nadomestljivost merskih postopkov. Koeficient korelacije, ki ga dobimo med izmerjeno in staro spremenljivko, imenujemo koeficient veljavnosti (Ferligoj et al., 1995). Za koeficient veljavnosti velja, da bližje kot je vrednosti 1, višja je stopnja veljavnosti nove izmerjene spremenljivke (Jaeger v Ferligoj et al., 1995). Konvergentna veljavnost predpostavlja velik koeficient korelacije med spremenljivkami, ki merijo neko teoretično spremenljivko. S konvergentno in diskriminacijsko veljavnostjo lahko ugotovimo, kako ne/nadomestljive spremenljivke smo oblikovali v raziskavi glede na teoretično spremenljivko (Ferligoj et al., 1995).

4.5.2.5 Diskriminacijska veljavnost (*angl. Discriminant validity*)

"Diskriminacijska veljavnost je stopnja, do katere se teoretični pojem razlikuje od drugih teoretičnih pojmov" (Ferligoj et al., 1995: 89). Rečemo lahko, da diskriminacijska veljavnost predpostavlja, da spremenljivke, ki merijo neko teoretično spremenljivko, nimajo visokega koeficienta korelacije oziroma naj bi bile celo negativno povezane z drugimi spremenljivkami, ki merijo neko drugo teoretično spremenljivko. "Diskriminacijska veljavnost je potrebna, ker izmerjene spremenljivke lahko konvergirajo bodisi zato, ker se primerjane spremenljivke preveč neobčutljive za razločevanje med povezavami teoretičnih spremenljivk, ali pa zato, ker so preučevane teoretične spremenljivke preširoko ali nejasno definirane" (Brewer in Hunter v Ferligoj et al., 1995: 89).

Za preizkušanje konvergentne in diskriminacijske veljavnosti lahko uporabimo tudi večrazsežnostni-večmetodni pristop (*angl. multitrait-multimethod*, skrajšano MTMM). Pri MTMM pristopu "analiziramo vzorce korelacij med spremenljivkami, ki merijo dve ali več teoretičnih spremenljivk, ki ju/jih merimo z dvema ali več metodami" (Campbell in Fiske v Ferligoj et al., 1995: 111).

Pri tem pristopu je pomembno predvsem to:

- "da merimo vsako teoretično spremenljivko z vsaj dvema različnima metodama³⁵ ter
- da merimo dve ali več teoretičnih spremenljivk, ki nudijo različne interpretacije pojavi, ki ga raziskujemo" (Ferligoj et al., 1995: 111).

4.5.2.6 Neodvisne študije (angl. Freedom from response set)

Kot zadnji način preverjanja veljavnosti bom omenila primerjavo rezultatov medsebojno neodvisnih študij. Veljavnost lahko preverimo na podlagi primerjave ostalih študij, ki so bile narejene na tem področju. Dobro je, če so vrednosti oziroma rezultati neodvisnih študij med seboj podobni.

V diplomski nalogi žal zaradi merjenja v eni časovni točki (pa čeprav, je bilo opravljeno v novembru in aprilu) in zbiranja podatkov na samo en način (s pomočjo anketnega vprašalnika ob začetku programa PUM), ne bo mogoče narediti retesta, preveriti konvergentno in diskriminacijsko veljavnost in uporabiti večrazsežnostni-večmetodni pristop (MTMM). V diplomski nalogi prav tako ne bom preverjala veljavnost rezultatov z veljavnostjo znane skupine in s pomočjo odvisnih študij.

³⁵ Različne metode se nanašajo v našem primeru na različne metode anketiranja, kot na primer metoda osebnega anketiranja, anketa poslana po pošti, telefonska anketa in podobno.

5 Analiza kakovosti celotne raziskave

5.1 Teoretični razvoj konstrukta

Anketni vprašalnik PUM so oblikovale strokovnjakinje z različnih področij (mag. Andreja Istenič Starčič, Filozofska fakulteta; doc. dr. Valentina Hlebec, Fakulteta za družbene vede; dr. Livija Knaflič, Andragoški center RS; Sonja Klemenčič, Andragoški center RS; Andreja Dobrovoljc, Andragoški center RS). Pri oblikovanju in povezovanju ključnih teoretičnih pojmov so se raziskovalke oprle na dosedanje najpomembnejše obstoječe vire in raziskave.

5.2 Izbor izmerjenih spremenljivk ter oblikovanje in testiranje vprašalnika PUM (povzeto po Evalvacijski študiji)

Operacionalizacija teoretičnih spremenljivk je priložena v prilogi (glej prilogo 1).

Anketna vprašanja v anketi PUM zadoščajo dvema različnima zahtevama, vsebinskim in metodološkim pravilom za oblikovanje anketnega vprašalnika, ki ga anketiranci rešujejo samostojno. "Pri testiranju anketnega vprašalnika je bila uporabljena kombinacija dveh metod, in sicer fokusne skupine in klasičnega postopka za preverjanje kakovosti anketnega vprašalnika" (Istenič Starčič et al., 2001: 18). Za fokusne skupine je najpomembnejša udeležba karseda različnih pripadnikov opazovane populacije in vodena interakcija sodelujočih. Pri testiranju vprašalnika PUM je bila fokusna skupina sestavljena iz 6 karseda različnih udeležencev programa PUM. Program fokusne skupine pa je potekal na klasičen način testiranja vprašalnika na vzorcu populacije. Najprej je potekalo izpopolnjevanje vprašalnika, nato pa vodena diskusija s fokusno skupino o značilnostih vprašalnika. Fokusno skupino sta vodili dve moderatorki, ki sta vodili pogovor in beležili komentarje. Pogovor med fokusno skupino in moderatorkama ni bil sneman.

Testiranje vprašalnika je potekalo 27. 10. 2000 v enoti TIN. Testiranje sta izvedli asist. mag. Andreja Istenič Starčič in doc. dr. Valentina Hlebec. Testiranje se je začelo najprej s predstavitvijo izvajalk in z razložitvijo namena in poteka testiranja. "Pri izpolnjevanju jim je bila zagotovljena vsaj minimalna stopnja zasebnosti" (Istenič Starčič et al., 2001: 18). Med anketirance je bil postavljen zasilen zaslon, narejen z mapo formata A4. Po anketiranju so anketiranci najprej ocenili anketni vprašalnik, nato pa sodelovali s svojimi komentarji v skupinskem pogovoru o vprašalniku kot celoti in o posameznih vprašanjih.

"Vprašalnik je izpolnilo 6 oseb, od tega 3 osebe moškega in 3 osebe ženskega spola. Pri testiranju so sodelovale osebe z različno stopnjo izobrazbe in različno starostjo" (Istenič Starčič et al., 2001: 18). Pri testiranju se je ugotovilo, da so starejše osebe z višjo izobrazbo hitreje izpolnile anketo in jo ocenile kot prekratko, preveč splošno in kljub temu kot solidno, celo prisrčno. Mlajši anketiranci so bili do ankete manj kritični. Mnenje mlajših oseb je bilo, da so vprašanja primerna in dobro sestavljena. "Glede na splošne rezultate testiranja se lahko v populaciji obiskovalcev PUM izkaže vprašalnik kot enostaven za osebe z dokončano osnovno šolo in nekaj razredi srednje šole in kot težaven za mlajše z manj izobrazbe" (Istenič Starčič et al., 2001: 19).

Vprašalnik za udeležence in udeležence PUM ob začetku programa v šolskem letu 2000/2001 ima 133 vprašanj. Glede na obliko anketnih vprašanj lahko rečemo, da vsebuje 31 vprašanj z odprtimi odgovori, 9 vprašanj je kombiniranih, ostala vprašanja pa so zaprtega tipa. Pri snovanju anketnega vprašalnika so upoštevana pravila o oblikovanju vprašalnika, ki ga anketiranci izpolnjujejo sami (Istenič Starčič et al., 2001: 15).

Anketni vprašalnik se začne z naslovnico, ki je ločena od anketnih vprašanj. Na naslovnici lahko zasledimo tudi podatke o opravljenem anketiranju, kot je na primer mesto anketiranja, datum anketiranja ter začetek in konec anketiranja. Na začetku je krajši uvodni nagovor, ki vključuje, kdo je nosilec raziskave in pojasnitev namena vprašalnika. V uvodnem nagovoru anketiranca vzpodbudimo k vestnemu reševanju anketnega vprašalnika.

Glede anketnega vprašalnika lahko rečemo, da je "grafično zasnovan tako, da je dosežena čim boljša preglednost in razumljivost" (Istenič Starčič et al., 2001: 15). Glede grafične podobe vprašalnika lahko rečemo, "da ga odlikuje visoka ločljivost sestavnih elementov (vprašanja, navodila za način odgovarjanja, odgovori in vezni tekst)" (Istenič Starčič et al., 2001: 15). Velikost črk je primerna, uporabljeni "font je vizualno privlačen" (Istenič Starčič et al., 2001: 15). Vsa vprašanja so zapisana z "večjimi črkami v poudarjenem tisku in so grafično ločena od odgovorov" (Istenič Starčič et al., 2001: 16). Navodila za odgovarjanje sledijo vprašanjem v isti vrstici in so zapisana v oklepaju z manjšimi črkami. Odgovori pri zaprtih vprašanjih so z vmesno prazno vrstico ločeni od vprašanj. Pri odprtih vprašanjih je prostor za odgovore označen z vrsticami za vpisovanje odgovorov. Vrstice so dovolj ločene, da dajejo vtis

prostornosti in vabijo k pisanju (Istenič Starčič et al., 2001: 16). Anketni vprašalnik za udeležence in udeležence programa PUM je glede na obliko vprašalnik na papirju, kjer anketiranec sam izpolnjuje anketni vprašalnik, ki mu ga izroči anketar. Oblikovan je po petih zaključenih tematskih sklopih, ki pokrivajo različna področja evalvacije programa PUM. Ima obliko lijaka, saj anketna vprašanja postopno potekajo od vsebinsko širše zamejenih k bolj ključnim anketnim vprašanjem. Posamezni sklopi so povezani z veznim tekstom.

V nadaljevanju sem vsako anketno vprašanje (Vprašalnik za udeležence in udeležence ob začetku programa v šolskem letu 2000/2001) umestila v dopolnjeno Sarisovo in Gallhoferjevo klasifikacijo anketnih vprašanj. Obstoječo dosedanja klasifikacijo, ki je razdelila anketna vprašanja po obliki, glede na odgovor "ne vem" ter glede na vmesno pozicijo sem dopolnila z objektivnimi in subjektivnimi spremenljivkami ter pogostimi vprašanji. Na takšen način sem dobila popolnejšo klasifikacijo anketnih vprašanj, s katero lahko preverimo tudi kakovost anketnih vprašanj. Celotno klasifikacijo anketnih vprašanj si lahko ogledamo v tabeli.

Tabela 5.3: Klasifikacija anketnih vprašanj:

MERILO	VPRAŠANJA
oblika anketnega vprašanja	zaprta
	odprta
	kombinirana
odgovor ne vem	standardna vprašanja
	navidezna filter vprašanja
	filter vprašanja
vmesne pozicije	vsiljena izbira
	vmesni položaj
napake	dodatne pojasnjevalne besede
	večrazsežnostna
	dvoumno vprašanje
	ni vprašanje
	splošna vprašanja
	dolga vprašanja
	dvojno zanikanje
	sugestivna vprašanja
	nagovor
	neprijetna situacija
	subjektivne spremenljivke
vrednostna sodba	
pomembnost	
relacija	

	vrednotna prepričanja
	trditve o čustvih
	preference
	norme
	politika
	o pravicah
	akcijske namere
	o pričakovanjih
objektivne spremenljivke	vedenje
	demografske spremenljivke
	dogodki
	količina
	procedura
	informacije o času, kraju
	znanje
pogosta anketna vprašanja	enostavno vprašanje
	kako (razširjeno enostavno vprašanje)
	strinjanje
	kako (razširjeno strinjanje)
	kaj/kdo/kateri je
	kdaj (čas)
	kje (kraj)
	kako (količina)
	kako (procedura)
	zakaj
	vednost

Sam vprašalnik se začne z veznim tekstom, ki nakazuje, da bodo prva vprašanja splošna: ***Najprej bi te radi vprašali nekaj splošnih stvari.***

Prvi sklop vprašanj meri **demografske značilnosti anketirancev**, tu sprašujemo po spolu, starosti, izobrazbi, načinu bivanja in po okolju bivanja. Kot sem navedla v teoriji, so demografska vprašanja lahko na začetku, če izključujejo občutljiva vprašanja.

Tabela 5.4.: Klasifikacija prvega sklopa anketnih vprašanj

MERILO	VPRAŠANJA	ŠTEVILO NAVEDB
oblika anketnega vprašanja	zaprta	2
	odprta	1
	kombinirana	2
odgovor ne vem	standardno	4
napake	ni vprašanje	3
objektivne spremenljivke	demografske spremenljivke	5
pogosta anketna vprašanja	kako (razširjeno enostavno vprašanje)	1
	kje (kraj)	1

Prehod iz prvega skopa vprašanj v drug sklop povezuje naslednji vezni stavek: ***Vprašanja o tem, kako živiš.*** Drug skop vprašanj meri **način življenja anketirancev po izstopu iz šole** do vključitve v program PUM.

Tabela 5.5.: Klasifikacija drugega sklopa anketnih vprašanj

MERILO	VPRAŠANJA	ŠTEVILO NAVEDB
oblika anketnega vprašanja	zaprta	1
	odprta	12
odgovor ne vem	filter vprašanja	1
vmesne pozicije	vsiljena izbira	1
napake	dodatne pojasnjevalne besede	1
	dvoumno vprašanje	3
	splošno	5
subjektivne spremenljivke	relacija	1
	trditve o čustvih	1
	preferenze	1
objektivne spremenljivke	vedenje	2
	količina	3
	procedura	3
	informacija o času, kraju	2
pogosta anketna vprašanja	enostavno vprašanje	1
	kako (procedura)	1

V tretji sklop nas popelje naslednji vezni stavek: ***In še nekaj vprašanj o tem, kako si zamišljaš svojo prihodnost,*** ki se nanaša na **predstavo, ki jo imajo anketiranci o svoji prihodnosti.**

Tabela 5.6.: Klasifikacija tretjega sklopa anketnih vprašanj

MERILO	VPRAŠANJE	ŠTEVILO NAVEDB
oblika anketnega vprašanja	odprta	3
	kombinirana	2
odgovor ne vem	standardna vprašanja	1
	navidezna filter vprašanja	1
napake	dvoumno vprašanje	1
subjektivne spremenljivke	akcijske namere	4
	pričakovanje	1
pogosta anketna vprašanja	kaj/kdo/kateri je	2

Naslednji sklop se dotika vprašanj **o učenju in šolanju**, na kar nas opozori vezni stavek: ***Nekaj vprašanj o učenju in šolanju.***

Tabela 5.7.: Klasifikacija četrtega sklopa anketnih vprašanj

MERILO	VPRAŠANJA	ŠTEVILO NAVEDB
oblika anketnega vprašanja	odprta	13
	kombinirana	2
odgovor ne vem	standardna vprašanja	2
napake	dvoumno vprašanje	1
subjektivne spremenljivke	sodba	1
	vrednostna sodba•	3
	pomembnost•	1
	preferance	8
objektivne spremenljivke	vedenje	1
	znanje	1
pogosta anketna vprašanja	kako (razširjeno enostavno vprašanje)	1
	zakaj	1

Opomba:

Znak • pomeni, da sem zaradi enostavnejšega pregleda vprašanj vprašanji številka 19 in 20 uvrstila kot vrednostno sodbo oziroma reference, čeprav bi lahko obe vprašanji uvrstila v preference.

V zadnji sklop vprašanj, ki zajema vprašanja **o pričakovanjih do programa PUM** nas popelje vezni stavek ***Kaj pričakuješ od programa PUM?*** Za zadnji sklop lahko rečemo, da je najboljšežnejši sklop ter da je za evalvacijo programa PUM ključen.

Tabela 5.8.: Klasifikacija petega sklopa anketnih vprašanj

MERILO	VPRAŠANJE	ŠTEVILO NAVEDB
oblika anketnega vprašanja	zaprta	90
	odprta	2
	kombinirana	3
odgovor ne vem	standardna vprašanja	93
vmesne pozicije	vsiljena izbira	1
	vmesni položaj	90
napake	dodatne pojasnjevalne besede	3
	več razsežnostna	12
	dvoumno vprašanje	3
subjektivne spremenljivke	sodba	8
	relacija	3
	akcijska namera	21
	pričakovanje•	63
pogosto vprašanja	enostavno vprašanje	8
	kako (razširjeno enostavno vprašanje)	1
	kako (količina)	1

Opomba:

Znak • pomeni, da sem zaradi enostavnejšega pregleda vprašanj vprašanji številka 33 in 34 oziroma vse njune trditve uvrstila pod pričakovanja, čeprav bi jih lahko uvrstila k akcijskim nameram.

Na koncu vprašalnika sledi zahvala anketirancu za sodelovanje:

Najlepše se vam zahvaljujemo za čas, ki ste ga porabili za izpolnjevanje vprašalnika. Vaši odgovori nam bodo veliko pomagali pri razvijanju in izboljševanju programa PUM.

Klasifikacija po sklopih vsebuje samo tista merila, ki jih imajo posamezna anketna vprašanja v sklopu. Klasifikacija vseh anketnih vprašanj, pa vsebuje vsa merila oziroma z drugimi besedami, tu je zapisano, kako glede na kakšne kriterije, sem ovrednotila posamezno anketno vprašanje. V tabeli je zapisana tudi frekvenca, število anketnih vprašanj, ki imajo določeno lastnost.

Tabela 5.9.: Klasifikacija anketnih vprašanj ob začetku programa PUM 2000/2001

MERILO	VPRAŠANJA	ŠTEVILO NAVEDB
oblika anketnega vprašanja	zaprta	93
	odprta	31
	kombinirana	9
odgovor ne vem	standardna vprašanja	100
	navidezna filter vprašanja	1
	filter vprašanja	1
vmesne pozicije	vsiljena izbira	2
	vmesni položaj	90
napake	dodatne pojasnjevalne besede	4
	večrazsežnostna	12
	dvoumno vprašanje	8
	ni vprašanje	3
	splošna vprašanja	5
	dolga vprašanja	0
	dvojno znikanje	0
	sugestivna vprašanja	0
	nagovor	0
	neprijetna situacija	0
subjektivne spremenljivke	sodba	9
	vrednostna sodba	3
	pomembnost	1
	relacija	4

	vrednotna prepričanja	0
	trditve o čustvih	1
	preference	9
	norme	0
	politika	0
	o pravicah	0
	akcijske namere	25
	o pričakovanjih	64
objektivne spremenljivke	vedenje	3
	demografske spremenljivke	5
	dogodki	0
	količina	3
	procedura	3
	informacije o času, kraju	2
	znanje	1
pogosta anketna vprašanja	enostavno vprašanje	9
	kako (razširjeno enostavno vprašanje)	3
	strinjanje	0
	kako (razširjeno strinjanje)	0
	kaj/kdo/kateri je	2
	kdaj (čas)	0
	kje (kraj)	1
	kako (količina)	1
	kako (procedura)	1
	zakaj	1
	vednost	0

Težave pri klasifikaciji anketnih vprašanj:

Pri klasificiranju anketnih vprašanj sem naletela na naslednje težave:

- Vprašanje **6. Kako je potekal tvoj vsakdanjik?** je presplošno vprašanje. Kot pomoč pri odgovarjanju ima anketiranec napisano:

Navadno sem:

Vstal/a ob ___ uri,

dopoldne sem: _____,

Popoldne sem: _____,

Zvečer sem: _____.

Napisati mora, kdaj ob kateri uri je ponavadi vstajal in kaj je delal čez dan. Po mojem mnenju bi bilo boljše, če bi namesto splošnega vprašanja postavili več kratkih vprašanj, tako da bi sedanjo "pomoč" uporabili za anketna vprašanja, na primer: **Kako je potekal tvoj dopoldan?**

- Glede na merilo bi lahko vprašanje **19. Katero znanje najbolj ceniš?**, označila kot subjektivno. Problem, ki nastane, pa je, katera trditev ga najboljše označuje: pomembnost ali preferenca.
- Podobno je z vprašanjem **20. Katero znanje se ti zdi nepotrebno?** Tudi to vprašanje bi uvrstila med subjektivne spremenljivke. Težava pa je z nadaljnjo uvrstitvijo glede na trditve označujeta ga dve trditvi: vrednostna sodba in preferenca.
- Vprašanje **33. Kaj pričakujem od PUM?** bi lahko označila z dvema subjektivnima spremenljivkama, in sicer, če gledamo samo vprašanje, bi ga lahko uvrstila k pričakovanjem, če pa gledamo trditve (naštete od a do v) lahko vprašanje uvrstim k akcijskim nameram. Po mojem mnenju je to primer, ko vprašanje ni dovolj dobro vsebinsko oblikovano, saj se vprašanje in trditve ne povezujejo. Boljše bi bilo na primer: Od programa PUM pričakujem, da..., nato bi sledile trditve, ki bi jih bilo treba malce besedno preoblikovati, na primer: a) da se bom naučil pisati prošnje in dopise... Na podoben način bi bilo potrebno oblikovati tudi vprašanje **34. Kaj pričakujem od PUM?...**

Anketna vprašanja, ki jih ne moremo enolično umestiti v dano klasifikacijo, nam predstavljajo težave tudi pri analizi podatkov. Izkazalo se je namreč, da pri anketnih vprašanjih, ki smo jih brez posebnih težav umestili v klasifikacijo, tudi ni bilo težav pri analizi. Vprašanja, s katerimi smo imeli težave z umestitvijo (na primer vprašanje 33 in 34) v klasifikacijo, pa so se izkazala za težavna (na primer: težave pri določitvi števila teoretičnih spremenljivk v tabeli, težave pri imenovanju sestavljenih izmerjenih spremenljivk).

5.3 Osnovni statistični kazalci

Za osnovne statistične kazalce sem naredila sumarnik, ki je priložen (glej prilogo 2, sumarnik oziroma osnovne statistične kazalce lahko vidimo ob vsakem anketnem vprašanju v vprašalniku). Za vse številske³⁶ spremenljivke sem lahko izračunala tudi nekatere osnovne statistike (povprečje, standardni odklon, varianco), ki jih podajam v naslednji tabeli.

³⁶ Pri številskih (numeričnih) spremenljivkah lahko vrednosti izrazimo s števili, v nasprotju z opisnimi, kjer so vrednosti opisane le z besedami.

Tabela 5.10.: Nekaj osnovnih številskih podatkov

UDELEŽENCI PROGRAMA PUM	POVPREČJE	STANDARDNI ODKLON	VARIANCA
Starost	19.7	2.6	6.5
Izobrazba (število let šolanja)	9.2	2.8	5.2
Čas od izstopa iz šole do vključitve v PUM (mesece)	24.8	25.2	634.5
Število najboljših prijateljev	3.5	4.2	17.5
Število dobrih prijateljev	11.0	11.9	140.4
Število izhodov na teden	2.7	2.2	4.9
Število poznanih ljudi ob vključitvi v PUM	2.6	3.3	11.9

Glede na rezultate analize lahko rečemo, da so udeleženci v povprečju stari 20 let in imajo dokončanih 9 let šolanja (celotno osnovno šolo in eno leto srednje šole). Preden so prišli v program PUM, sta v povprečju pretekli 2 leti in 1 mesec. S pomočjo analize rezultatov lahko vidimo, da imajo udeleženci programa PUM v povprečju 4 najboljše in 11 dobrih prijateljev. Udeleženci programa PUM gredo v povprečju 3 krat na teden ven (na zabavo, v kino itd). Mlajši odrasli, ki se odločijo za program PUM, v povprečju že poznajo 3 osebe v programu, tako da ta prehod ni pretežak.

5.4 Vzorci

Zaradi majhnega števila udeležencev programa PUM bomo v raziskavo kot ciljno populacijo zajeli celotno populacijo udeležencev programa PUM. Anketiranje z anketnim vprašalnikom za udeleženke in udeležence programa PUM ob začetku programa je potekalo v vseh izvajalskih organizacijah programa PUM (Center Mocis - Slovenj Gradec, Skala-PUM - Celje, Ljudska univerza Murska Sobota - Murska Sobota, Ljudska univerza Radovljica - Radovljica, Ljudska univerza Ajdovščina - Ajdovščina, Andragoški zavod Maribor – Maribor) z izjemo v Izobraževalnem centru Memory v Kopru, kjer je anketiranje potekalo samo z anketnim vprašalnikom za udeleženke in udeležence ob koncu programa. Število udeležencev programa PUM je z začetnega števila 63 v septembru 2000 naraslo na 166 udeležencev v aprilu 2001. Rast udeležencev lahko pripišemo vključevanju novih izvajalskih organizacij (Mocis, Memory, LU Ajdovščina in Andragoški zavod Maribor) in koncu ocenjevalnih obdobj (Dobrovoljc, 2001b). Po aprilu število udeležencev začne upadati, saj udeleženci opravijo manjkajoče obveznosti in s tem končajo program. V juniju je število udeležencev odvisno od tega, koliko jih mora dokončati še individualne projekte ter koliko jih bo program obiskovalo še jeseni (Dobrovoljc, 2001b). Na splošno lahko rečemo, da je

program PUM skozi vse leto ne glede na izvajalsko organizacijo obiskalo 325 udeležencev. Anketiranje z anketnim vprašalnikom za udeleženke in udeležence programa PUM ob začetku programa je potekalo v dveh časovnih točkah, in sicer v novembru 2000 in v aprilu 2001. V analizirani populaciji je bilo pri anketnem vprašalniku ob začetku programa PUM zajetih 110 udeležencev programa PUM. Z anketiranjem smo zajeli vse udeležence v tistem trenutku, izjema so bili le udeleženci, ki so na dan anketiranja manjkali.

5.5 Metoda notranje konsistentnosti, koeficient korelacije

Ko preverimo vzorec anketiranja in uspešnost opravljenega anketiranja, je na vrsti ocenjevanje zanesljivosti in veljavnosti merjenja. Preden pa opišem rezultate analize, pa moram najprej povedati, da sem lahko zanesljivost in veljavnost merjenja preverila samo na določenih spremenljivkah. Multiplo analizo lahko namreč dobro opravimo samo na podlagi odgovorov, ki imajo vsaj ordinalno lestvico³⁷, in na tistih teoretičnih spremenljivkah, ki so v anketnem vprašalniku merjena z vsaj dvema dejanskima spremenljivkama. Zanesljivost in veljavnost merjenja sem preverjala samo na trditvah, ki so zajete v naslednjih anketnih vprašanjih anketnega vprašalnika: 32, 33, 34, 35, 36 in 37 (glej prilogo 2). V anketnem vprašalniku za evalvacijo programa PUM imamo pri anketnih vprašanjih 32 do 37 (glej prilogo 2) samo tristopenjsko lestvico. Zanj lahko rečem, da je pogojno ordinalnega značaja, saj lahko vrednosti uredim po velikosti, z izjemo zadnjih dveh vrednosti, ki sta si med seboj enakovredni. Če pogledamo bolj natančno, bi lahko iz dane lestvice³⁸ sestavili dve lestvici (ena lestvica bi na primer merila željo, druga pa bi merila znanje). V nadaljevanju sem zadnji dve vrednosti "že znam" in "me ne zanima" združila v eno skupno vrednost "ne želim si", saj sem hotela meriti željo udeležencev po določenem znanju. Tako je bila moja lestvica tristopenjska z naslednjimi vrednostmi: zelo si želim, deloma in ne želim si.

Preverjanje zanesljivosti merjenja začnemo s pregledom koeficientov korelacije. Pri korelacijskih matrikah pogledamo, kako je s statistično značilnostjo korelacij in kako (pozitivno ali negativno) so spremenljivke povezane med seboj. Za metodo notranje

³⁷ S pomočjo ordinalne lestvice lahko enote raziskovanja razporedimo od najmanjše do največje po nekem kriteriju (na primer uspeh).

³⁸ Lestvica pri tabelah 32, 33 in 34:

zelo si želim	deloma	že znam	me ne zanima
---------------	--------	---------	--------------

konsistentnosti oziroma za koeficiente korelacije je značilno, da lahko z njihovo pomočjo najhitreje ugotovimo, kakšna je povezanost spremenljivk, vendar pa ima ta metoda tudi slabo lastnost, in sicer da postane korelacijska matrika nepregledna, če vsebuje veliko število spremenljivk. V nalogi sem pri vseh tabelah uporabila Pearsonov koeficient korelacije, ki meri linearno korelacijsko povezanost med dvema spremenljivkama. Pri velikem številu trditev, kot jih imajo anketna vprašanja 32, 33 in 34 v anketnem vprašalniku, je zelo težko s koeficienti korelacije ugotoviti, kako so spremenljivke povezane med seboj. Za ta anketna vprašanja lahko rečem, da so vse povezave med pari spremenljivk pozitivne (z večanjem vrednosti ene spremenljivke se večja vrednost druge spremenljivke v paru). Za korelacije spremenljivk v anketnem vprašanju 33 in 34 lahko rečemo, da se korelacije v povprečju gibljejo okrog 0.30, kar pa ne morem trditi za korelacije pri anketnem vprašanju 32 (v povprečju imajo koeficienti korelacije vrednost 0.27). Mnogo lažje in hitreje je povezanost spremenljivk opaziti pri manjšem številu spremenljivk, na primer pri anketnih vprašanjih 35, 36 in 37 v anketnem vprašalniku. Za spremenljivke v anketnem vprašanju 35, 36 in 37 lahko rečem, da so vse korelacije med pari spremenljivk bile pozitivne in statistično značilne pri stopnji 0.01, kar pomeni, da obstaja statistično značilna povezanost v 99% primerov med pari spremenljivk. Pozitivna povezanost pomeni, da se z večanjem vrednosti ene spremenljivke večja tudi vrednost druge spremenljivke. V povprečju lahko za anketna vprašanja 35, 36 in 37 rečem, da so njihove korelacije med pari spremenljivk srednje močno povezane, kar pomeni, da so njihove korelacije v povprečju večje od 0.30.

Obstaja pa seveda tudi nekaj izjem pri korelacijah, in sicer: v anketnem vprašanju 35 je izjema le koeficient korelacije med spremenljivkami (c) informacije o možnosti za zaposlitev in (e) dobil pomoč, pri odločitvi za nadaljnje šolanje, kjer ne morem potrditi statistične značilnosti. V primeru anketnega vprašanja 36 lahko vidimo tri izjeme: ((h) uredil odnose s starši ni povezan z (b) odkril nove interese, (c) pridobil izkušnje v odnosih z ljudmi in (g) pridobil nove prijatelje), kjer ni mogoče potrditi povezanosti med spremenljivkami. V anketnem vprašanju 37 imam kar 7 parov spremenljivk (spremenljivka (a) v sproščenejšem počutju) ni povezana z (d) v primernejših oblikah dela, (e) v uporabnejšem znanju, (f) v znanju, ki ga potrebujemo in (g) v manj zahtevnem programu učenja); spremenljivka (b) v boljših medosebnih odnosih ni povezana z (e) v uporabnejšem znanju; spremenljivka (c) v boljših učiteljih, mentorjih ni povezana z (f) v znanju, ki ga potrebujemo ter spremenljivka (f)

v znanju, ki ga potrebujemo ni povezana z spremenljivko (g) v manj zahtevnem programu učenja), kjer ni mogoče potrditi povezanosti med spremenljivkami.

5.6 Faktorska analiza

Dejanske spremenljivke si lahko podrobneje ogledamo s pomočjo multivariatne analize (z metodo glavnih komponent in s faktorsko analizo). Na takšen način lahko ugotovimo, kako so izbrane spremenljivke povezane z nemerljivimi teoretičnimi spremenljivkami.

Če preidemo na podatke, ki smo jih dobili s pomočjo trditev pri anketnem vprašanju 32 (glej prilogo 2: anketno vprašanje 32), lahko rečemo, da na podlagi korelacijske matrike lahko podatke strnemo v štiri skupine oziroma v štiri skupine želja, s tem da spremenljivko (32_g) nastopanje v javnosti iz nadaljnje analize izločimo.

Tabela 5.11.: Analiza želja udeležencev programa PUM

TRDITVE	FAKTOR 1	FAKTOR 2	FAKTOR 3	FAKTOR 4
	ZDRAVJE	UČENJE	PRAVICE	SPOR
A) zanimive oblike učenja		0,578		
B) način učenja, ki mi najbolj ustreza		0,718		
C) kako se učiti iz učbenika		0,628		
D) kako si delati zapiske		0,643		
E) kako se dobro pripraviti na izpit /spraševanje		0,765		
F) kako uporabljati miselne vzorce		0,721		
H) načine reševanja sporov med ljudmi				0,667
I) načine sporočanja kritike				0,658
J) kako dobro predstavimo svoje stališče				0,524
K) kako se predstavim; po telefonu	0,521			
L) kako se predstavim; na šoli, v podjetju	0,453		0,427	
M) kako ohranimo zdravje in ravnamo ob bolezni	0,562			
N) temelje zdravega prehranjevanja	0,818			
O) več o spolnosti in kontracepciji	0,521			
P) učinkovanje alkohola, cigaret in drog	0,521			
Q) pravila za vzdrževanje osebne higiene	0,698			
R) kako učinkoviteje izrabljati prosti čas	0,513			
S) svoje pravice <u>do izobraževanja</u> in kako jih uveljavljam			0,561	
T) svoje pravice <u>v zvezi z brezposelnostjo</u> in kako jih uveljavljam			0,909	
U) svoje pravice <u>v zvezi z svojim socialnim položajem</u> in kako jih uveljavljam			0,729	
lastna vrednost	3,226	3,115	2,162	1,796
% pojasnjene variance	16,1%	15,6%	10,8%	9,0%

Opomba: Vrednosti v tabeli so faktorske uteži, ki smo jih dobili s pomočjo pravokotne rotacije varimax in povedo korelacijo faktorja s spremenljivko. Prazna okenca v tabeli predstavljajo uteži, ki

so manjše od 0.40. Če ima določena spremenljivka visoke uteži na več faktorjih (primer je spremenljivka (1): predstavitev na šoli, v podjetju) pomeni, da ta spremenljivka na vse te faktorje močno vpliva.

Metoda glavnih komponent in faktorska analiza skladno s pričakovanjem potrdita štiri skupine oziroma faktorje, ki se nanašajo na splošno izobraženost. Vsi faktorji skupaj pojasnijo 51.5 odstotkov variance. Za trditve, ki so zajete v tabeli 5.11., lahko rečemo, da opisujejo štiri želje udeležencev programa PUM. Prvi faktor "zdravje" združuje željo udeležencev po poznavanju temeljnih načel delovanja telesa in željo po izkušnjah komunikacijskih spretnosti. S pomočjo prvega faktorja tako spoznamo, da si udeleženci želijo spoznati, kako se predstavimo po telefonu, na šoli, v podjetju, saj s pomočjo dobrih predstavitev ustvarimo o sebi dober vtis na ljudi, kar nam je v veliko pomoč na primer pri razgovoru za delo, pridobivanju novih prijateljev. Del prvega faktorja "zdravje" sestavljajo trditve udeležencev, da si želijo spoznati, kako se zdravo živi, saj jih zanima, kako ohranimo zdravje in ravnamo v primeru bolezni, zanimajo jih temelji zdravega prehranjevanja. Pridobiti želijo več informacij o spolnosti in kontracepciji, spoznati učinkovanje alkohola, cigaret in drog, pravila za vzdrževanje osebne higiene in načine, kako učinkoviteje izrabljati prosti čas. Drugi faktor imenujemo "učenje". Tu so združene trditve, ki označujejo poznavanje učinkovitih tehnik in strategij učenja ter želja po usposobljenosti za samostojno učenje. Faktor "učenje" je zasičen s trditvami o tem, da bi udeleženci želeli spoznati zanimive oblike učenja, načine učenja, ki bi jim najbolj ustrezale, kako se učiti iz učbenikov, kako si narediti zapiske, kako uporabljati miselne vzorce ter kako se dobro pripraviti na izpit/vpraševanje. Zanimanje oziroma želja po učinkovitem učenju je za udeležence programa PUM še kako pomembna, če hočejo dokončati zaželeno šolo. Tretji faktor "pravice" sestavljajo tri trditve, ki jih lahko opišemo kot poznavanje in uveljavljanje pravic učenca, delavca, državljana in človeka (pravice do izobraževanja, v zvezi z brezposelnostjo in v zvezi s svojim socialnim položajem) ter izkušnje komunikacijske spretnosti (predvsem kako se predstavimo na šoli, v podjetju). Četrto željo oziroma faktor "spor" oblikujemo s pomočjo treh trditev, ki označujejo načine reševanja sporov med ljudmi, načine sporočanja kritike ter trditve, kako dobro predstavimo svoje stališče.

Podatki, ki smo jih dobili s pomočjo anketnega vprašanja 33 (Priloga 2: anketno vprašanje 33), se navezujejo na pričakovanja udeležencev programa PUM ter označujejo nekatere cilje splošne izobraženosti. Korelacijska matrika, narejena na teh podatkih, kaže na to, da lahko

Kakovost anketnega vprašalnika za evalvacijo programa PUM

množico trditev pojasnimo s tremi skupnimi teoretičnih spremenljivkami. Z metodo glavnih komponent in s faktorsko analizo skupine potrdimo z opazko, da smo iz nadaljnje analize izločili dve spremenljivki (33_e) napisati časniške članke in (33_m) zvezde in ozvezdje, ker sta imeli obe spremenljivki komunaliteto manjšo od 0.20, kar je pogoj za izločitev spremenljivk. Rezultati (tabela 5.12.) nam kažejo, da lahko s pomočjo faktorske analize nepregledno množico 20 trditev združimo v tri nemerljive teoretične spremenljivke oziroma faktorje "računanje", "pismenost" in "računalnik", s katerimi pojasnimo skupaj 49.5 odstotkov variance (prvi faktor "računanje" pojasni največji odstotek variance (32,9%) in ima največjo lastno vrednost (6,576) glede na preostala faktorja).

Tabela 5.12.: Analiza pričakovanj udeležencev od programa PUM (1.del)

TRDITVE	FAKTOR 1	FAKTOR 2	FAKTOR 3
	RAČUNANJE	PISMENOST	RAČUNALNIK
a) Naučil/a se bom pisati prošnje in dopise.		0,624	
b) Naučil/a se bom napisati zahvalo.		0,615	
c) Naučil/a se bom napisati življenjepis.		0,751	
d) Naučil/a se bom napisati daljše poročilo o nekem dogodku.		0,697	
f) Pridobil/a si bom več slovnicega znanja (pisanje z veliko začetnico in drugo).		0,564	
g) Zboljšal/a bom branje.		0,546	
h) Razumel/a bom tudi zahtevnejša besedila.	0,541	0,394	
i) Naučil/a se bom jasno izražati.		0,446	
j) Seštevanje in odštevanje do 10.000 mi ne bo več delalo težav.	0,697		
k) Deljenje in množenje do 10.000 mi ne bo več delalo preglavic.	0,684		
l) Naučil/a se bom uporabljati žepni kalkulator.	0,432		
n) Izboljšal/a si bom znanje v računanju ploščine in prostornine.	0,701		
o) Izboljšal/a si bom znanje iz procentnega računa.	0,811		
p) Izboljšal/a si bom znanje iz pretvarjanja merskih enot.	0,736		
q) Naučil/a se bom hitro računati pri nakupovanju.	0,499		
r) Naučil/a se bom pisati z računalnikom.			0,628
s) Naučil/a se bom risati z računalnikom.			0,801
t) Naučil/a se bom računati z računalnikom.			0,808
u) Naučil/a se bom izdelovati grafe z računalnikom.			0,688
v) Naučil/a se bom uporabljati internet.			0,565
lastna vrednost	6,576	1,787	1,538
% pojasnjene variance	32,9%	8,9%	7,7%

Opomba: Vrednosti v tabeli so faktorske uteži, ki smo jih dobili s pomočjo poševne rotacije oblimin in povedo korelacijo faktorja s spremenljivko. Prazna okenca v tabeli predstavljajo strukturne uteži, ki so manjše od 0.40. Če ima določena spremenljivka visoke uteži na več faktorjih (spremenljivka h: zahtevnejša besedila) pomeni, da ta spremenljivka na vse te faktorje močno vpliva.

Pričakovanja udeležencev (glede na tabelo 5.12.) so, da bi se izpopolnili v matematiki, da bi postali pismeni ter da bi znali delati z računalnikom. Prvi faktor "računanje" lahko na splošno opišemo kot obvladovanje matematičnih načel in njihova uporaba v vsakdanjem življenju, saj vključuje želje udeležencev po izpopolnitvi v seštevanju, odštevanju, množenju, deljenju do 10000 tako, da ne bodo imeli udeleženci programa nobenih težav pri tem. K prvemu faktorju prištevamo tudi pričakovanja, da se bodo naučili: uporabljati žepni kalkulator in hitrega računanja pri nakupovanju ter da si bodo izboljšali znanje iz procentnega računa in pretvarjanja merskih enot in nazadnje, da bodo razumeli tudi zahtevnejša besedila. Drugi faktor "pismenost" označuje obvladovanje slovenskega jezika, saj je oblikovan s pomočjo pričakovanj udeležencev, da bi se radi naučili pisati prošnje, dopise, zahvale, življenjepise in poročila o dogodkih ter da bi si pridobili več slovničnega znanja (kot je na primer pisanje z veliko začetnico). Pod teoretično spremenljivko "pismenost" razumem tudi željo po izboljšanju branja, razumevanju zahtevnejših besedil in željo po učenju jasnega izražanja. Tretji faktor "računalnik" je sestavljen iz pričakovanj udeležencev, da bi si lahko v programu PUM pridobili osnovno znanje računalništva, kot je na primer pisanje, risanje, računanje z računalnikom ter da bi se naučili uporabljati internet.

Podatki, ki smo jih dobili s pomočjo anketnega vprašanja 34 (glej prilogo 2: anketno vprašanje 34) prikazujejo preostala pričakovanja udeležencev ter cilje splošne izobraženosti. S pomočjo multivariatne analize sem potrdila domnevo, da lahko množico trditev tudi tu združim s pomočjo štirih skupnih teoretičnih spremenljivk. Iz množice spremenljivk sem izločila pet spremenljivk. Spremenljivko (w) šivanje sem izločila, ker je imela komunaliteto manjšo od 0.20, ostale spremenljivke ((n) glasba, (v) hrana, (x) tehnični načrti, (y) splošna razgledanost) sem izločila, ker njihove uteži niso nikoli presegle vrednosti 0.40. S faktorji (tabela 5.13.) lahko pojasnim 57,3 odstotkov variance, med njimi izstopa prvi faktor, ki ima lastno vrednost 4.094.

Kakovost anketnega vprašalnika za evalvacijo programa PUM

Tabela 5.13.: Analiza pričakovanj udeležencev od programa PUM (2.del)

TRDITVE	FAKTOR 1	FAKTOR 2	FAKTOR 3	FAKTOR 4
	SPOZNAVANJE NARAVE IN DRUŽBE	UMETNOST	ANGLEŠKI JEZIK	TEHNIČNO ZNANJE
a) Naučil/a se bom razumeti srednje zahtevna angleška besedila (članki, besedila popevk).			0,879	
b) Znal/a bom napisati angleško pismo .			0,857	
c) Razumel/a bom angleški film brez prevedenega filmskega besedila.			0,716	
d) Spoznal/a bom slovensko zgodovino.	0,694			
e) Spoznal/a bom evropsko zgodovino.	0,665			
f) Dobro bom spoznal/a zemljepis Slovenije.	0,750			
g) Dobro bom spoznal/a zemljepis Evrope.	0,720			
h) Dobro bom spoznal/a zemljepis sveta.	0,742			
i) Pridobil/a bom več znanja o živalih.	0,485			
j) Pridobil/a bom več znanja o rastlinah.	0,534			
k) Pridobil/a bom znanje o vrtnarjenju in/ali kmetovanju.	0,428			
l)boljšal/a si bom znanje o slikarstvu.		0,745		
m) Izboljšal/a si bom znanje o kiparstvu.		0,834		
o) Izboljšal/a si bom znanje o gledališču.	0,435	0,536		
p) Izboljšal/a si bom znanje o filmu.	0,520			
q) Naučil/a se bom osnov obdelovanja lesa.		0,502		0,578
r) Naučil/a se bom osnov obdelovanja kovin.				0,747
s) naučil/a se bom osnov oblikovanja gline.		0,726		
t) Naučil/a se bom osnov elektrotehnike.				0,687
u) Naučil/a se bom ravnanja s tehničnimi aparati.				0,556
lastna vrednost	4,094	2,903	2,295	2,172
% pojasnjene variance	20,5%	14,5%	11,5%	10,9%

Opomba: Vrednosti v tabeli so factorske uteži, ki smo jih dobili s pomočjo pravokotne rotacije varimax in povedo korelacijo faktorja s spremenljivko. Prazna okenca v tabeli predstavljajo strukturne uteži, ki so manjše od 0.40. Če ima določena spremenljivka visoke uteži na več faktorjih (spremenljivki o(gledališče) in q (obdelovanje lesa)), pomeni, da ta spremenljivka na vse te faktorje močno vpliva.

Pričakovanja udeležencev lahko združimo v štiri raznolike faktorje: "spoznavanje narave in družbe", "umetnost", "angleški jezik" in "tehnično znanje". Prvi faktor poimenujem

"spoznavanje narave in družbe", saj vključuje željo udeležencev po poznavanju zgodovine (slovenske, evropske), poznavanje zemljepisa (Slovenije, Evrope in sveta), znanje o živalih in rastlinah in znanje o vrtnarjenju in kmetovanju ter izboljšanje znanja o gledališču in filmu. Drugo pričakovanje poimenujem "umetnost", ker se v njem skrivajo želje udeležencev, kot je na primer izboljšanje znanja slikarstva, kiparstva, znanja o gledališču, želja po učenju osnov obdelovanja lesa in gline. Tretji faktor "angleški jezik" visoko korelira s spremenljivkami, ki so povezane z znanjem angleškega jezika. Udeleženci programa PUM bi se radi naučili angleščine vsaj toliko, da bi razumeli srednje zahtevna angleška besedila, znali napisati angleško pismo in razumeli angleške filme brez podnapisov. Četrty faktor "tehnično znanje" visoko korelira s spremenljivkami, ki opisujejo tehnično znanje. Udeleženci programa bi se radi naučili osnov obdelovanja lesa in kovin ter osnov elektrotehnike in pravilnega ravnanja s tehničnimi aparati.

Anketna vprašanja 35, 36 in 37 imajo eno skupno lastnost, in sicer vse tri tabele določa samo en faktor. Glede na hevristična pravila o najpomembnejših komponentah lahko rečemo, da anketno vprašanje 35 označuje, kaj udeleženci pričakujejo od programa PUM glede nadaljevanja življenjske poti, od tod tudi poimenovanje faktorja "življenjska pot". Udeleženci si želijo v programu PUM oblikovati poklicno identiteto, saj si želijo pridobiti informacije o različnih poklicih in možnostih za zaposlitev, dobiti pomoč pri načrtovanju poklicne odločitve in dobiti pomoč/nasvet pri odločitvi za nadaljevanje šolanja, pridobiti znanje, ki bi pomagalo pri odločanju za nadaljevanje šolanja ter pridobiti izkušnje pri stikih s podjetji, ki ponujajo zaposlitev. Faktor pojasni 46% skupne pojasnjene variance.

Anketno vprašanje 36 označuje na nek način odraščanje udeležencev. Vse spremenljivke lahko zajamem z enim skupnim faktorjem, poimenovanim "odraščanje". Udeleženci pričakujejo, da bodo s pomočjo programa PUM postali samozavestnejši, bolj optimistični in odgovornejši. Pričakujejo, da bodo pridobili nove izkušnje v odnosih z ljudmi, da bodo lahko lažje reševali svoje osebne težave, pridobili nove prijatelje, uredili odnose s starši, spoznali, kako si zastavljati cilje in jih načrtovati ter kako cilje tudi doseči. Faktor pojasni 45,9% skupne pojasnjene variance.

Pričakovanje oziroma razlikovanje programa PUM od šole opisuje anketno vprašanje 37. Program PUM naj bi se razlikoval od šole po sproščenejšem počutju, po boljših medosebnih

odnosih, po boljših učiteljih-mentorjih, po primernejših oblikah dela, v uporabnejšem znanju, po znanju, ki ga potrebujemo za življenje in po manj zahtevnem programu učenja. Faktor "program PUM" pojasnjuje 35,6% skupne pojasnjene variance.

5.7 Koeficient zanesljivosti

Drug način preverjanja izmerjenih spremenljivk oziroma sestavljenih teoretičnih spremenljivk je koeficient zanesljivosti.

Tabela 5.10.: Različni koeficienti zanesljivosti za dane faktorje

FAKTOR	α	θ	Ω
Zdravje	0,8417	0,8449	0,8981
Učenje	0,8516	0,8520	0,9159
Pravice	0,7891	0,7952	0,8897
Spor	0,7299	0,7366	0,8711
Računanje	0,8761	0,8778	0,9166
Pismenost	0,8320	0,8356	0,8931
Računalnik	0,8489	0,8530	0,9107
Spoznavanje narave in družbe	0,8789	0,8817	0,9162
Umetnost	0,8549	0,8572	0,9133
Angleški jezik	0,8639	0,8644	0,9284
Tehnično znanje	0,7768	0,7907	0,8823
Življenjska pot	0,8312	0,8337	0,8939
Odraščanje	0,8817	0,8836	0,9185
Program PUM	0,7790	0,7899	0,8717

Tu poskušamo na podlagi izračunanih koeficientov zanesljivosti ugotoviti, kako dobro smo sestavili iz dejanskih spremenljivk sestavljene teoretične spremenljivke. Koeficienti zanesljivosti nam v našem primeru povedo, katere sestavljene spremenljivke smo glede na teorijo dobro sestavili in katere sestavljene spremenljivke bi bilo potrebno še malce popraviti.

Vse tri koeficiente zanesljivosti lahko lažje interpretiramo, če jih zamejimo z lestvico od 1 (slaba) do 3 (vzorna) (Bearden, Netemeyer in Mobley, 1993):

Zanesljivost merjenja sestavljene spremenljivke je:

- vzorna, če je $\alpha \geq 0.80$,
- zmerna, če je $0.60 \leq \alpha < 0.80$ ter
- slaba, če je $\alpha < 0.60$ ali če merski postopek nima navedenega koeficienta zanesljivosti.

Glede na zgornjo klasifikacijo lahko rečemo, da je zanesljivost za vse sestavljene spremenljivke vzorna, izjema so le faktorji "pravica", "spor", "tehnično znanje" in "program PUM", pri katerih je zanesljivost sestavljene spremenljivke zmerna. Vrednosti glede na koeficiente postopoma naraščajo. Koeficient Ω je že po teoriji za iste podatke največji in najbližji dejanski vrednosti (Carmines in Zeller v Ferligoj et al., 1995: 47). Tam, kjer je preskok med tremi koeficienti velik (okrog 0.09), pomeni, da to sestavljeno spremenljivko določajo tudi nekatere neustrezne trditve. Problematične glede na obstoječo teorijo so sestavljene spremenljivke "pravica", "spor", "tehnično znanje" in "program PUM". Z njimi sem imela tudi največ težav pri opredelitvi teoretičnih spremenljivk, saj te spremenljivke določajo različne teoretične trditve.

5.8 Vsebinska veljavnost

Ko smo že preverili zanesljivost merjenja, moramo sedaj oceniti še veljavnost merjenja. Najprej bom preverjala vsebinsko veljavnost s pomočjo razvrščanja spremenljivk v skupine oziroma s pomočjo dendrogramov³⁹. Z njihovo pomočjo lahko preverimo, kako se združujejo spremenljivke po skupinah glede na vsebino. Pri faktorski analizi se je izkazalo, da če ima določena spremenljivka visoke uteži pri posameznem faktorju, potem pri njej ni nikakršnih težav glede interpretacije vsebinske veljavnosti.

Lep primer za to so spremenljivke, ki so zajete v naslednjih anketnih vprašanjih 35, 36 in 37. V tem primeru je faktorska analiza pokazala, da se v podatkih glede na spremenljivke v posameznih anketnih vprašanjih skriva po ena teoretična spremenljivka oziroma en teoretični konstrukt. Pri vsebinski veljavnosti sem vse spremenljivke združila v skupen dendrogram (glej prilogo 3; graf 7.8), da bi preverila, kako se spremenljivke povezujejo med seboj. Tudi pri vsebinski veljavnosti se je izkazalo, da so v tabelah 35, 36 in 37 homogene spremenljivke, ki tvorijo po eno enolično določeno skupino. Glede na pridobljene podatke lahko rečemo, da so tri skupine, ki sem jih označila kot "odraslost", "življenjska pot", "program PUM", veljavne.

³⁹ Potek združevanja lahko grafično ponazorimo tudi z drevesom združevanja - dendrogramom. Listi tega drevesa so enote, točke združitve pa sestavljene skupine. Višina točke, ki jo imenujemo nivo združevanja, je sorazmerna meri različnosti med skupinama. S pregledom nivojev združevanja je analitično mogoče določiti primerno število skupin, tako da drevesno strukturo razrežemo pri največjem skoku (prirastku) dveh sosednjih nivojev združevanja (Ferligoj, 1989).

Naslednji primer so spremenljivke pri anketnem vprašanju 32. Podatki po rezultatih faktorске analize tvorijo 4 faktorje oziroma 4 dimenzije teoretičnega konstrukta, kar se je potrdilo tudi pri vsebinski veljavnosti. Edino razliko med rezultati faktorске analize in vsebinske veljavnosti lahko opazimo pri določitvi spremenljivke (l) predstavitev na šoli, v podjetju v samo eno skupino.

Pri faktorški analizi spremenljivka (l) predstavitev na šoli, v podjetju korelira z dvema faktorjema "zdravje" in "pravice", zato nobena utež ni izrazito visoka⁴⁰. Pri vsebinski veljavnosti se je izkazalo, da skupaj s spremenljivkami (s, t in u) pravice do izobraževanja, z brezposelnostjo in s socialnim položajem tvorijo tretjo skupino.

Razlika med faktorško analizo in vsebinsko veljavnostjo nastane zaradi prešibkih uteži pri nekaterih izmerjenih spremenljivkah. Spremenljivke, ki enolično določajo dane faktorje pri faktorški analizi, tvorijo tudi pri vsebinski veljavnosti identične skupine. Spremenljivke, ki imajo visoke uteži pri nekem faktorju, močno oblikujejo in določajo ta faktor, kar lahko potrdimo tudi s pomočjo dendrogramov, kjer dobimo identične skupine. Če pa imamo spremenljivke, ki imajo pri faktorški analizi nizke uteži, se ponavadi izkaže, da takšne spremenljivke pri vsebinski veljavnosti zamenjajo skupine.

Naslednji primer, kjer lahko potrdimo takšne domneve, so spremenljivke pri anketnem vprašanju 33 (glej prilogo 2: anketno vprašanje 33). V tem primeru lahko rečemo, da imajo spremenljivke od r do v, ki označujejo željo po učenju računalništva, visoke uteži in močno korelacijo med seboj, kar pomeni, da enolično določajo dani faktor. Na primeru faktorja "pismenost" lahko vidimo, kaj se naredi, če trditve nimajo visokih uteži. V tem primeru je faktor "pismenost" razpadel na dve skupini. Prva skupina, ki jo sestavljajo spremenljivke od a do d, še vedno določajo faktor "pismenost". Druga skupina oziroma drugi del faktorja "pismenost", ki ga lahko označim kot "slovenščina", določajo nestanovitne spremenljivke, saj se pri vsebinski veljavnosti pridružijo spremenljivkam, ki tvorijo faktor, poimenovan "računanje". Glede na vsebinsko veljavnost lahko nastale skupine poimenujem takole: eno skupino lahko poimenujemo "splošno poznavanje matematike in slovenščine", drugo skupino

⁴⁰ Visoke uteži v moji nalogi pomenijo, da so faktorске uteži večje od 0,565.

poimenujem "pismenost" oziroma "umetnost pisanja" in želja po poznavanju osnov računalništva. Podoben primer, kjer spremenljivke preskočijo iz ene skupine v drugo, so tudi nekatere spremenljivke pri anketnem vprašanju 34 (glej prilogo 2: anketno vprašanje 34). Sestavljena spremenljivka "angleščina" se pri vsebinski veljavnosti ne spremeni. Sestavljeni spremenljivki "spoznavanje narave in družbe" je pri vsebinski veljavnosti odvzeta trditev k (vrtnarjenje, kmetovanje) in se sedaj prilepi faktorju "tehnično znanje". Faktor "umetnost" se je pri vsebinski veljavnosti skrčil, na trditve (l) slikarstvo, (m) kiparstvo in (s) oblikovanje gline.

Vsebinsko veljavnost sem naredila tudi za nekatere nominalne spremenljivke. Pri nekaj anketnih vprašanjih je bilo možnih več odgovorov, kjer sta bili pri vsakem odgovoru dve možni vrednosti: vrednost "0", ki pomeni, da tega odgovora anketiranec ni izbral in vrednost "1" odgovor je bil izbran. Žal tu primerjave s faktorsko analizo ne morem narediti, ker je glede na dane merske lestvice ni mogoče, pa vendar lahko nekaj povemo glede vsebinske veljavnosti danih dihotomnih spremenljivk. Pri anketnem vprašanju "Zakaj meniš, da šole nisi dokončal?" lahko razkrijemo tri pričakovane skupine glede na spremenljivke. Prvo skupino tvorijo spremenljivke "ne maram se učiti, učitelji me niso marali, imel sem slabe učitelje in šola me ne zanima", ki prikazuje negativen odnos mladostnikov do šole, drugo skupino tvorita pogosta izgovora "starši se niso zmenili za moje šolanje in imel sem prijatelje, ki niso marali šole". Tretjo skupino pa lahko označimo kot izgovori za samoodpoved učenja "ne znam se učiti, šola me ne zanima in starši mi niso mogli pomagati".

Pri anketnem vprašanju "Kako se najlažje učiš?" so se pri vsebinski veljavnosti zopet izkazale tri ločene skupine spremenljivk. Prvo skupino, poimenovano resno učenje, določajo spremenljivke "glasno ponavljam prebrano, delam si zapiske in učim se na pamet". Druga skupina pa predstavlja tako imenovano neresno hitro in površno učenje, ki je določeno z naslednjimi spremenljivkami "učim se ob glasbi in pišem plonk listke". Zadnjo skupino poimenovana zabava pa določa samo ena empirična spremenljivka "učim se s prijatelji". Če pri vprašanju "Kako se najlažje učiš?" upoštevamo samo vrednosti spremenljivk, ki so večje od 10, nam ostanejo samo prvi dve skupini, ki sta nespremenjeni.

Pri vsebinski veljavnosti naslednjih dveh anketnih vprašanj "Kako si izvedel za program PUM?" in "S kom si se pogovarjal o tem, da bi se vpisal v PUM?" lahko rečemo, da se

empirične spremenljivke niso združile v pričakovane tri skupine (družina, mediji in zavod), temveč v povsem drugačen, pomešane skupine. Glavni razlog za takšno združitev je lahko premajhno število odgovorov pri posamezni empirični spremenljivki ali pa premajhno število empiričnih spremenljivk, ki bi merile podobne teoretične konstrukte.

5.9 Veljavnost konstrukta

Naslednje in zadnje preverjanje veljavnosti v našem primeru je ocenitev veljavnosti konstrukta. Z veljavnostjo konstrukta poskušamo ugotoviti, kako dobro smo v raziskavi sestavili z empiričnimi spremenljivkami posamezne teoretične konstrukte oziroma teoretične spremenljivke. V nalogi bom veljavnost konstrukta pregledala s pomočjo primerjave povprečnih vrednosti koeficienta korelacije med empiričnimi spremenljivkami iste teoretične spremenljivke ter empiričnimi spremenljivkami drugih teoretičnih spremenljivk.

Tabela 5.11: Povprečne vrednosti koeficienta korelacije

	Zdravje	Učenje	Pravice	Spor	Računanje	Pismenost	Računalnik	Poznavanje narave in družbe	Umetnost	Angleški jezik	Tehnično znanje	Življenjska pot	Odraščanje	Program pum
Zdravje	0,41													
Učenje	0,24	0,51												
Pravice	0,22	0,17	0,53											
Spor	0,24	0,14	0,36	0,44										
Računanje	0,16	0,21	0,16	0,11	0,43									
Pismenost	0,22	0,22	0,15	0,14	0,22	0,36								
Računalnik	0,17	0,10	0,08	0,13	0,22	0,21	0,47							
Poznavanje narave in družbe	0,11	0,10	0,08	0,16	0,17	0,21	0,07	0,42						
Umetnost	0,07	0,04	0,07	0,09	0,08	0,07	-0,06	0,26	0,57					
Angleški jezik	0,22	0,13	0,11	0,14	0,14	0,17	0,03	0,16	0,14	0,63				
Tehnično znanje	0,10	0,09	0,08	0,09	0,07	0,11	0,0	0,24	0,30	0,08	0,49			
Življenjska pot	0,13	0,16	0,02	0,03	0,10	0,15	0,04	0,12	0,06	0,10	0,04	0,47		
Odraščanje	0,11	0,11	0,01	0,14	0,07	0,18	0,09	0,14	0,10	0,03	0,03	0,31	0,45	
Program PUM	-0,01	-0,05	-0,01	0,03	-0,04	0,06	-0,03	0,02	0,09	0,03	0,05	0,22	0,25	0,36

V nalogi se je s korelacijsko tabelo povprečnih vrednosti posameznih faktorjev pokazalo, da smo s pomočjo metode glavnih komponent in faktorjske analize zelo dobro sestavili

posamezne faktorje oziroma teoretične konstrukte. V tabeli 5.11 je namreč razvidno, da so največje vrednosti koeficienta korelacije v diagonalnih celicah tabele, kar smo tudi pričakovali. Povprečna vrednost koeficienta korelacije faktorja s samim seboj (oziroma bolj natančno s spremenljivkami, ki merijo en teoretični konstrukt) je večja od povprečne vrednosti koeficienta korelacije danega faktorja s preostalimi faktorji (z empiričnimi spremenljivkami, ki merijo nek drug teoretični konstrukt). V korelacijski tabeli so povprečne vrednosti koeficienta korelacije v večini celic izven diagonale blizu 0, kar pomeni, da so spremenljivke enega teoretičnega konstrukta v povprečju šibko povezane z empiričnimi spremenljivkami, ki merijo nek drug teoretični konstrukt. V korelacijski tabeli izstopa tudi nekaj povprečnih vrednosti koeficientov korelacije, ki so glede na vrednosti povprečja že dosti bližje (povprečne vrednosti so večje od 0) povprečnim vrednostim v diagonalnih celicah. V teh primerih lahko rečemo, da se kaže neka povezanost teoretičnih spremenljivk med seboj.

6 Ovrednotenje raziskave in predlogi za možne dodatne analize in dopolnilne raziskave

Na koncu evalvacije nam preostane samo še podana splošna ocena kakovosti merjenja. Glede na kriterije (Bearden, Netemeyer in Mobley ter kriterij Ameriškega psihološkega združenja) lahko rečem, da je celotna raziskava, ki temelji na anketiranju udeležencev programa PUM, **VZORNA**.

To lahko potrdim z naslednjimi argumenti. Teoretični razvoj konstrukta je vzoren, ker so raziskovalci povzeli najpomembnejše vire na področju izobraževanja. Izbor merjenih spremenljivk je bil opravljen vzorno, ker je bilo v anketnem vprašalniku zajetih več kot 250 spremenljivk v začetnem sklopu. Za kakovost raziskave so poskrbeli tudi s tem, da so anketni vprašalnik testirali. Glede na kakovost osnovnih statističnih kazalcev lahko rečem, da je anketni vprašalnik vzoren, saj so bile za vse spremenljivke narejene aritmetične sredine ali deleži, za številске spremenljivke pa tudi standardni odkloni ter variance. Pri oceni vzorca moram povedati, da je bilo anketiranje opravljeno na celotni populaciji udeležencev. Prisotni so bili vsi udeleženci z izjemo nekaterih, ki so na dan anketiranja manjkali.

Pri nadaljnjem ocenjevanju kakovosti merjenja moramo povedati, da sem zanesljivost in veljavnost preverjala samo na majhnem delu podatkov. Tako lahko ugotovitve o zanesljivosti in veljavnosti podam samo za podatke, ki smo jih dobili s pomočjo zaprtih vprašanj, zapisanih v tabelah v anketnem vprašalniku. Zanesljivost in veljavnost lahko preverjam samo na podatkih iz naslednjih tabel v anketnem vprašalniku: anketno vprašanje 32, 33, 34, 35, 36 in 37. Za zanesljivost merjenja podatkov, zbranih z anketnim vprašalnikom, lahko rečem, da je glede na korelacijske koeficiente vzorna, saj je večina koeficientov korelacije enaka ali večja od 0.30. Če preletimo še koeficiente zanesljivosti, lahko tudi rečem, da je bilo merjenje tudi s te strani opravljeno vzorno. Vse sestavljene spremenljivke so imele koeficiente zanesljivosti večje od 0.80 z izjemo nekaterih sestavljenih spremenljivk, ki vsebujejo neustrezne trditve. Manjšo oziroma zmerno kakovost merjenja so imele naslednje sestavljene spremenljivke: pravica, spor, tehnično znanje in program PUM. Tudi glede na faktorsko analizo je bilo merjenje opravljeno vzorno. Tu moram opozoriti, da meja med vzornim in zmernim merjenjem ni natančno določena. Pri obeh ocenah merjenja je namreč kot merilo napisano

samo, da je potrebna rešitev z enim faktorjem. Trditve, ki označujejo cilje, povezane z oblikovanjem poklicne identitete, lahko združim v skupen faktor, poimenovan življenjska pot. Trditve, ki odgovarjajo na vprašanje, kolikšne in kakšne so spremembe, opažene v delovanju udeležencev, sem združila pod skupno spremenljivko odraščanje. Pod to vprašanje lahko vključimo tudi anketno vprašanje 32, ki analizira želje udeležencev. Vse trditve sem združila v štiri sestavljene spremenljivke: "zdravje", "učenje", "pravice" in "spor". Trditve, s katerimi lahko odgovorimo na vprašanje "Ali udeležba v programu povečuje motiviranost mladih, da nadaljujejo izobraževanje, ki so ga opustili?" (Priloga 1), lahko tudi tu združim v skupno spremenljivko, imenovano "program PUM". Drugače pa je s trditvami, ki označujejo, kako so bili v projektnem delu vsebovani cilji splošne izobraženosti. Cilje splošne izobraženosti imam porazdeljene v dve anketni vprašanji (33 in 34). Trditve, ki so zajete v anketnem vprašanju 33, so nato razdeljene še na tri sestavljene spremenljivke ("računanje", "pismenost" in "računalnik") in trditve, zajete z anketnim vprašanjem 34, so razdeljene še na štiri sestavljene spremenljivke ("spoznavanje narave in družbe", "umetnost", "angleški jezik" in "tehnično znanje").

Retesta in veljavnosti (po kriterijih Bearden, Netemeyer in Mobley v Ferligoj et al., 1995) nisem mogla narediti, saj so bili podatki zbrani samo v eni časovni točki. Veljavnost na izbranih podatkih sem zato preverjala na podlagi kriterijev Ameriškega psihološkega združenja. Osredotočila sem se samo na vsebinsko veljavnost in veljavnost konstrukta. Pri vsebinski veljavnosti sem potrdila vse sestavljene spremenljivke iz faktorске analize. Spremenljivke, ki so se pri faktorški analizi izkazale za težavne, nam tudi pri vsebinski veljavnosti povzročajo težave. Razlika med sestavljenimi spremenljivkami pri vsebinski veljavnosti in faktorški analizi je bila pri številu in sestavi spremenljivk. Nekatere spremenljivke, ki so imele nizke uteži pri faktorški analizi, so pri vsebinski veljavnosti zamenjale faktorje. Na primer spremenljivka I (predstavitev na šoli v podjetju) pri anketnem vprašanju 32, ki je glede na faktorске uteži določevala tako faktor "zdravje" kot tudi faktor "pravice", je pri vsebinski veljavnosti določala samo faktor "pravice". Pri vsebinski veljavnosti se je izkazalo, da so faktorji sestavljeni iz trdnih spremenljivk z izjemo nekaterih faktorjev: "računanje", "pismenost", "tehnično znanje" in "umetnost". Z veljavnostjo konstrukta lahko potrdimo vzorno kakovost merjenja teoretičnih spremenljivk. Empirične spremenljivke zelo dobro merijo teoretične spremenljivke, saj so koeficienti korelacije med spremenljivkami iste

teoretične spremenljivke veliki, medtem ko posamezne empirične spremenljivke nizko korelirajo z drugimi empiričnimi spremenljivkami drugih teoretičnih spremenljivk.

O kakovosti anketnega vprašalnika pa takole. Rezultati evalvacije anketnega vprašalnika so pokazali, da za analizirani del podatkov (trditve, ki smo jih zajeli z anketnimi vprašanji 32, 33, 34, 35, 36 in 37) lahko rečem, da je anketni vprašalnik kakovostno orodje za evalvacijo programa PUM.

Za evalvacijo celotnega anketnega vprašalnika, bi bilo potrebno spremeniti odprta vprašanja v zaprta ali kombinirana ter malce razširiti in preoblikovati lestvice, da bi bile vsaj ordinalnega značaja in petstopenjske. Dodatna analiza se nam tako rekoč sama ponuja. Zanimivo bi bilo, če bi bili podatki za udeležence zbrani z različnimi merskimi postopki, tako bi lahko ugotovili (ne)nadomestljivost merskih postopkov (Ferligoj et al., 1995). Za nadaljnjo analizo bi bilo zanimivo primerjati anketna vprašalnika udeležencev v začetku in na koncu programa PUM. Za nadaljnjo analizo bi bilo zanimivo tudi podrobneje raziskati še povezanost nekaterih empiričnih spremenljivk, ki nakazujejo povezanost nekaterih teoretičnih konstruktov med seboj.

7 Literatura

- [1] American statistical association (1995a): What is a survey? Alexandria: Section on survey research methods, ASA.
- [2] American statistical association (1995b): How to plan a survey? Alexandria: Section on survey research methods, ASA.
- [3] American statistical association (1995c): How to collect survey data. Alexandria: Section on survey research methods, ASA.
- [4] Babbie, Earl (1990): Survey research methods, Second edition. Wadsworth Publishing company, California.
- [5] Babbie, Earl (1995): The practice of social research. Wadworth publishing company, Belmont, An International Thomson Publishing Company (Seventh edition).
- [6] Bearden, W.O., Netemeyer, R.G., and Mobley, M.F. (1993): Handbook of marketing scales. Sage, London.
- [7] Beebe, Timothy, J., Harrison Patricia, A., McRac Jr, James, A., Anerson Ronald E, Fulkerson Jayne, A. (1998): "An evaluation of computer assisted self-interviews in a school setting", Public opinion quaterly, Chicago, 62, 4, str. 623-632.
- [8] Burns, Robert, B. (1990,2000): Introduction to research methods. Sage publications, London.
- [9] Cencič, Majda (1999): "Vloga učiteljev v evalvacijskih raziskavah". Sodobna pedagogika. 50, 4, str. 38-49.
- [10] Čagran, Branka (1999): "Šolski svetovalni delavci in evalvacija vpeljevanja devetletne osnovne šole". Sodobna pedagogika. 50, 4, str. 50-69.
- [11] Converse, Jean. M. Presser, Stanley (1986): Survey questions: Handcrafting the standardized questionnaire. Sage University Paper series on Quantitative applications in the social sciences, 07/063. Beverly Hills: Sage publications.
- [12] Dobrovoljc, Andreja (2001a): Projektno učenje za mlajše odrasle – poročilo o izpeljavi programa v šolskem letu 1999/2000. Andragoški center republike Slovenije. Ljubljana.
- [13] Dobrovoljc, Andreja (2001b): Evalvacija programa projektno učenje za mlajše odrasle – poročilo o izpeljavi programa v šolskem letu 2000/2001. Andragoški center republike Slovenije. Ljubljana.
- [14] Doermann, Humphrey (ur.) (1993): Evaluation for foundations: concepts, cases, quidelins and resources. Jossey-Bass publishers, San Francisco.

- [15] Ferligoj, Anuška (1989): Razvrščanje v skupine. Metodološki zvezki 4, Ljubljana.
- [16] Ferligoj, Anuška (1995): Osnove statistike na prosojnicah. Ljubljana.
- [17] Ferligoj, Anuška, Leskovšek, Karmen, Kogovšek Tina (1995): Zanesljivost in veljavnost merjenja. Metodološki zvezki, 11. Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede, Ljubljana.
- [18] Ferligoj, Anuška (1996): "Raziskovalni proces: zapiski s predavanj", Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede, Ljubljana.
- [19] Flere, Sergej (2000): Sociološka metodologija: temelji družboslovnega raziskovanja. Univerza v Mariboru, Pedagoška fakulteta, Maribor.
- [20] Fowler, Floyd, F, jr. (1995): Improving survey questions: design and evaluation. Sage publications. Applied social research methods series, vol. 38.
- [21] Galeša, Mirko (1995): Specialna metodika individualizacije. Didakta, Radovljica.
- [22] Hlebec, Valentina (1996): Metodološke značilnosti anketnega zbiranja podatkov v analizi omrežij. Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede, Ljubljana.
- [23] Hlebec, Valentina (2001): "Meta-analiza zanesljivosti anketnega merjenja socialne opore v popolnih omrežjih". Teorija in praksa, 38, 1, str. 63-76.
- [24] Istenič Starčič, Andreja, Hlebec, Valentina, Knaflič, Livija, Klemenčič, Sonja, Dobrovoljc Andreja (2001): Evalvacijska študija: Evalvacija socialno integracijske vloge programa PUM (vmesno poročilo). Filozofska fakulteta, Ljubljana.
- [25] Johnson, Richard, A., Wichern, Dean W. (1998): Applied multivariate statistical analysis, Prentice hall, New Jersey.
- [26] Judd, Charles, M, Smith, Eliot, R, Kidder, Louise H (1951, 1991): Research methods in social relations. Holt, Rinehart and Winston inc., Florida.
- [27] Kogovšek, Tina (1998): "Sistematično identificiranje slabo formuliranih anketnih vprašanj". Teorija in praksa, 35, 6, str. 1118-1135.
- [28] Košmelj, Blaženka, Arh, Franc, Doberšek Urbanc, Alojzija, Ferligoj, Anuška, Omladič, Matjaž (2001): Statistični terminološki slovar. Statistično društvo Slovenije, Statistični urad Republike Slovenije, Ljubljana.
- [29] Krosnick, John A (1999): "Survey research". Annual review of psychology. Palo Alto. 50, str. 537 – 567.
- [30] Kump, Sonja (2000a): "Paradigme, koncepti in metode v evalvaciji izobraževanja" V: Štrajn, Darko (ur.): Evalvacija. Pedagoški inštitut, Ljubljana, str. 13-25.

- [31] Kump, Sonja (2000b): "Evalvacija izobraževanja odraslih: nekateri novi pristopi k evalvaciji izobraževanja projektov odraslih". *Andragoška spoznanja*. 30, 6, str. 86-93.
- [32] Lozar, Katja (1999): Metodološki vidiki anketiranja po svetovnem spletu. Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede, Ljubljana.
- [33] Macur, Mirna (1996): Evalvacija kulturne politike na področju gledališke dejavnosti. Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede, Ljubljana.
- [34] Macur, Mirna (2000): Vpliv privatizacije na kvaliteto zdravstvenih storitev: evalvacija z vidika uporabnika. Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede, Ljubljana.
- [35] Marentič Požarnik, Barica (1999): "Evalvacija - kakšna, za koga, čemu?". *Sodobna pedagogika*. 50, 4, str. 20-36.
- [36] Miller, Delbert. C. (1964, 1991): *Handbook of research design and social measurement*. Sage publications, London.
- [37] Nacionalna komisije za uvajanje in spremljanje programov v vzgoji in izobraževanju (1999): *Izhodišča za evalvacijo kurikularne prenove vzgoje in izobraževanja v Republiki Sloveniji*.
- [38] Nastran Ule, Mirjana (1997): *Temelji socialne psihologije*. Znanstveno in publicistično središče, Zbirka ALFA, Ljubljana.
- [39] Neuman W. Lawrence (1991, 1997): *Social research methods: Qualitative and quantitative approaches*. Allyn and Bacon, Boston.
- [40] Payne, Stanly, L. (1951, 1979): *The art of asking questions*. Princeton university press, Princeton, New Jersey.
- [41] Pesek, Albinca (1996): "Evalvacija pri glasbenem pouku: testiranje." *Sodobna pedagogika*. 47, 7-8, str. 343-355.
- [42] Plestenjak, Majda, Cencič, Majda (1999): "Nastajanje in evalvacija programa predšolske vzgoje". *Sodobna pedagogika*. 50, 4, str. 88-99.
- [43] Priloga 1: Operacionalizacija teoretičnih spremenljivk.
- [44] Priloga št. 3: Predlog evalvacijske študije. Evalvacija socialno integracijske vloge programa Projektno učenje za mlajše odrasle.
- [45] Robinson, J.P., Shaver, R., and Wrightsman, L.S. (1999): *Measures of political attitudes*. Academic press, San Diego.
- [46] Robinson J.P., Shaver P.R., Wrightman, L.S. (1991): "Criteria for scale selection and evaluation". V: Robinson, J.P., in Wrightsman, L.S. *Measures of personality and social psychological attitudes*. Academic press. San Diego, str. 1-15.

- [47] Ross, E. Traub (1994): MMSS reability for the social sciences: Theory and applications, Volume 3. Sage publications, London.
- [48] Sagadin, Janez (1977): Poglavja iz metodologije pedagoškega raziskovanja. II del. Statistično načrtovanje eksperimentov. Pedagoški inštitut pri univerzi v Ljubljani, Ljubljana.
- [49] Sagadin, Janez (1999): "Programska evalvacija". *Sodobna pedagogika*. 50, 2, str. 196-211.
- [50] Saris, Willem, E. (1990): Computer-assisted interviewing. Series: Quantitative applications in the social sciences. Sage publications, London.
- [51] Saris, Willem E, Gallhofer, Irmtraud (2001): "Operacionalization of science concepts by intuition", University of Amsterdam, Netherlads.
- [52] Schuman, Horward, Presser, Stanley (1981, 1996): Questions and answers in attitude surveys: Experiments on question form, wording and context. Sage publications, London.
- [53] Simon, Julian, L., Burstein (1969, 1985): Basic research methods in social science. Random House, New York.
- [54] Splichal, Slavko (1990): Analiza besedil: Statistična obdelava jezikovnih podatkov v družboslovnih raziskavah. Metodološki zvezki, št. 6, Ljubljana.
- [55] Stecher, Brian, M and Davis W. Alan (1987): How to focus an evaluation. Sage publications, London.
- [56] Štrajn, Darko (2000): "Evalvacija kot vzgojno-izobraževalna vsakdanjost". V: Štrajn, Darko (ur.): Evalvacija. Pedagoški inštitut, Ljubljana, str. 5-9.
- [57] Štebe, Janez (1996): Resnična in navidezna dejstva iz družboslovnih anket. Znanstvena knjižnica, Fakulteta za družbene vede, Ljubljana.
- [58] Tanur, Judith, M. (ur.) (1994): Questions about questions: Inquiries into the cognitive bases of surveys. Russell sage foundation, New York.
- [59] Toš, Niko, Hafner-Fink, Mitja (1997): Metode družboslovnega raziskovanja. Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede, Ljubljana.
- [60] Traub, Ross, E. (1994): MMSS: Reability for the social sciences: Theory and applications. Sage publicatons, London.
- [61] Uhan, Samo (1998): Prava in neprava mnenja. Znanstvena knjižica, Fakulteta za družbene vede, Ljubljana.

- [62] Vehovar, Vasja (2001): Vzorčenje v anketah. Fakulteta za družbene vede. Zbirka Profesija, Ljubljana.
- [63] Zemljič, Barbara (2001): Zanesljivost mer središčnosti in pomembnosti. Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede, Ljubljana.
- [64] Zorko, Andraž (20. 12. 2001): Optimizacija merskih instrumentov pri merjenju deklarirane pogostosti ravnanja v anketnem raziskovanju. <http://www.cati.si/papers/>

Kazalo prilog

Priloga A: Operacionalizacija teoretičnih spremenljivk

Evalvacijska vprašanja ter vsebinska področja, kamor sodijo:

C – udeleženci

EVALVACIJSKA VPRAŠANJA	VSEBINSKI SKLOPI
1. Kako so bili v projektnem delu vsebovani cilji splošne izobraženosti?	C
2. Kako so bili doseženi cilji, povezani z oblikovanjem poklicne identitete?	C
3. Ali program PUM ustreza opredeljeni starostni skupini?	C
4. Ali metoda projektnega dela omogoča doseganje socialno integracijskih ciljev, ki so določeni v kurikulumu?	C
5. Kolikšne in kakšne so spremembe, opažene v delovanju udeležencev?	C
6. Ali udeležba v programu PUM mladim povečuje zaposlitvene možnosti?	C
7. Ali udeležba v programu povečuje motiviranost mladih, da nadaljujejo izobraževanje, ki so ga opustili?	C

Kratice vprašalnikov

VPRAŠALNIK	OZNAKA VPRAŠALNIKA
1. Udeleženci ob začetku obiskovanja PUM	UZ

1. Kako so bili v projektnem delu vsebovani cilji splošne izobraženosti?		C
UZ/33	33. Kaj pričakujem od PUM:	C
UZ/34	34. Kaj pričakujem od PUM:	C

Kakovost anketnega vprašalnika za evalvacijo programa PUM

2. Kako so bili doseženi cilji, povezani z oblikovanjem poklicne identitete?		C
UZ/18	18. Kaj nameravaš početi po izstopu iz programa PUM?	C
UZ/35	35. Ali meniš, da boš v programu PUM:	C

3. Ali program PUM ustreza opredeljeni starostni skupini?		C
UZ/28	28. Kako si za izvedel za PUM?	C
UZ/30	30. S kom si se pogovarjal o tem, da bi se vpisal v PUM?	C

4. Ali metoda projektnega dela omogoča doseganje socialno integracijskih ciljev, ki so določeni v kurikulumu?		C
UZ/1	1. Spol	C
UZ/2	2. Starost	C
UZ/3	3. Izobrazba	C
UZ/4	4. Kje živiš?	C
UZ/5	5. Kako bi opisal okolje, v katerem živiš?	C
UZ/6	6. Spomni se na čas, ko nisi bil več v šoli in še nisi sodeloval v PUM. Kako je potekal tvoj vsakdanjik?	C
UZ/6A	6a. Koliko časa je preteklo od izstopa iz šole do vključitve v PUM?	C
UZ/7	7. Kako si se počutil, ko nisi bil v šoli in ne zaposlen? (Opiši.)	C
UZ/8	8. Koliko dobrih prijateljev imaš?	C
UZ/9	9. Kateri so tvoji najljubši konjički, zabava, razvedrilo?	C
UZ/10	10. Na koga se najprej obrneš, ko si v težavah?	C

Kakovost anketnega vprašalnika za evalvacijo programa PUM

UZ/11	11. Ali rad/a bereš?	C
UZ/12	12. Kaj rad/a bereš?	C
UZ/13	13. Kolikokrat na teden greš zvečer ven? (npr. na zabavo, v kino,...)	C
UZ/36	36. Pričakujem, da bom med obiskovanjem PUM:	C
UZ/38	38. Ali je v tvoji skupini kdo, ki ga že poznaš?	C

5. Kolikšne in kakšne so spremembe, opažene v delovanju udeležencev?		C
UZ/19	19. Katero znanje najbolj ceniš?	C
UZ/20	20. Katero znanje se ti zdi nepotrebno?	C
UZ/21	21. Kaj od tistega, kar si se naučil v osnovni in/ali srednji šoli, še vedno uporabljaš?	C
UZ/32	32. V programu PUM si želim spoznati:	C
UZ/36	36. Pričakujem, da bom med obiskovanjem PUM:	C

6. Ali udeležba v programu PUM mladim povečuje zaposlitvene možnosti?		C
UZ/18	18. Kaj nameravaš početi po izstopu iz programa PUM?	C
UZ/29	29. Zakaj si se odločil/a za obiskovanje PUM?	C
UZ/31	31. Kaj pričakuješ od PUM?	C

7. Ali udeležba v programu povečuje motiviranost mladih, da nadaljujejo izobraževanje, ki so ga opustili?		C
UZ/14	14. Kaj si želiš početi v življenju?	C
UZ/15	15. Kakšen poklic/sluzbo bi rad/a opravljal/a?	C
UZ/16	16. Katera je po tvojem mnenju najvišja stopnja izobrazbe, ki si jo sposoben/na doseči?	C

Kakovost anketnega vprašalnika za evalvacijo programa PUM

UZ/17	17. Kaj meniš, kdaj boš v življenju uspel?	C
UZ/18	18. Kaj nameravaš početi po izstopu iz programa PUM?	C
UZ/22	22. Zakaj, meniš, da šole nisi dokončal/a?	C
UZ/23	23. Katerih predmetov si se v šoli najraje učil/a in zakaj?	C
UZ/24	24. Katerih predmetov se v šoli nisi rad učil/a in zakaj?	C
UZ/25	25. Kako poučujejo učitelji, ki se ti zdijo dobri?	C
UZ/26	26. Kako poučujejo učitelji, ki se ti zdijo slabi?	C
UZ/27	27. Kako se najlaže učiš?	C
UZ/29	29. Zakaj si se odločil/a za obiskovanje PUM?	C
UZ/31	31. Kaj pričakuješ od PUM?	C
UZ/37	37. Ali meniš, da se bo PUM razlikoval od šole?	C

Priloga B: Komentiran anketni vprašalnik (s klasifikacijo posameznih anketnih vprašanj) in sumarnik

V sumarniku so pri anketnih vprašanjih vse vrednosti brez manjkajočih odgovorov. Manjkajoče odgovore anketirancev sem izločila iz nadaljnje analize, ker me v raziskavi ne zanimajo.

Vprašalnik

za udeleženke in udeležence PUM ob
začetku programa v šol. letu 2000/2001

PUM (mesto): _____

Datum anketiranja: ___/___/_____

Začetek anketiranja: _____

Konec anketiranja: _____

Povprečni čas anketiranja: 36 min, standardni odklon: 20 min

Spoštovani/a PUMovec/ovka,

Filozofska fakulteta je v sodelovanju z Andragoškim centrom Slovenije pripravila anketo za udeležence Projektnega učenja za mlajše odrasle (PUM). Postavili bi ti radi nekaj vprašanj o vašem življenju in tem, kako doživljaš PUM. Tvoji odgovori so za nas zelo pomembni, zato te prosimo, da vprašanja, ki jih navajamo, natančno prebereš in nanje odgovoriš.

Najprej bi te radi vprašali nekaj splošnih stvari.

1. Spol (Obkroži črko pred ustreznim odgovorom.)

- a) 54.1% ženski
- b) 45,9% moški

MERILO	VPRAŠANJE	ŠTEVILO NAVEDB
oblika anketnega vprašanja	zaprto	1
odgovor ne vem	standardno	1
napake	ni vprašanje	1
objektivne spremenljivke	demografska spremenljivka	1

2. Starost (Vpiši letnico rojstva.):

PRI STAROSTI VPRAŠANJE SPRAŠUJE PO LETNICI ROJSTVA IN NE PO STAROSTNIH LETIH, KAR JE VELIKO BOLJ NATANČNO IN NAREDI VPRAŠANJE MANJ OBČUTLJIVO.

povprečna starost: 19,7 leti, standardni odklon: 2.6 let

MERILO	VPRAŠANJE	ŠTEVILO NAVEDB
oblika anketnega vprašanja	odprta	1
napake	ni vprašanje	1
objektivne spremenljivke	demografska spremenljivka	1

3. Izobrazba (Obkroži črko pred ustreznim odgovorom in vpiši število uspešnih končanih razredov in vrsto šole. Mogoč je samo 1 odgovor.)

- a) Imam uspešno končanih ____ razredov osnovne šole.
- b) Imam končano osemletko.
- c) Imam uspešno končanih ____ razredov srednje šole _____.
- d) Imam uspešno končano srednjo šolo: _____.
- e) Drugo (vpiši): _____.

V povprečju je končanih: 9.2 leti šolanja, standardni odklon: 2,3 let

MERILO	VPRAŠANJE	ŠTEVILO NAVEDB
oblika anketnega vprašanja	kombinirana	1
odgovor ne vem	standardno vprašanje	1
napake	ni vprašanje	1
objektivne spremenljivke	demografska spremenljivka	1

4. Kje živiš? (Obkroži črko pred ustreznim odgovorom. Mogoč je samo 1 odgovor.)

- a) 85,3% Pri starših.
- b) 0,0% Pri rejnikih.
- c) 2,8% V domu/zavodu.
- d) 3,6% Sam.
- e) 8,3% Drugje (vpiši) : _____.

MERILO	VPRAŠANJE	ŠTEVILO NAVEDB
oblika anketnega vprašanja	kombinirana	1
odgovor ne vem	standardno	1
objektivne spremenljivke	demografska spremenljivka	1
pogosta anketna vprašanja	kje (kraj)	1

5. Kako bi opisal okolje, v katerem živiš? (Obkroži črko pred ustreznim odgovorom. Mogoč je samo 1 odgovor.)

- a) 38,2% Mesto.
- b) 24,5% Primestno okolje.
- c) 37,3% Vas.

MERILO	VPRAŠANJE	ŠTEVILO NAVEDB
oblika anketnega vprašanja	zaprta	1
odgovor ne vem	standardno	1
objektivne spremenljivke	demografska spremenljivka	1
pogosta anketna vprašanja	kako (razširjeno enostavno vprašanje)	1

Vprašanja o tem, kako živiš.

6. Spomni se na čas, ko nisi bil več v šoli in še nisi sodeloval v PUM. Kako je potekal tvoj vsakdanjik? (Vpiši odgovore na prazna mesta.)
MALCE DALJŠE VPRAŠANJE, PRED KLJUČNIM VPRAŠANJEM JE STAVEK, KI NAS POSTAVI V NEK ČAS V PRETEKLOSTI (ČASOVNI OKVIR)

Navadno sem:

Vstal/a ob _____ uri,
dopoldne sem:

popoldne sem:

zvečer sem:

MERILO	VPRAŠANJE	ŠTEVILO NAVEDB
oblika anketnega vprašanja	odprta	4
napake	splošno	4
objektivne spremenljivke	procedura	3
	informacija o času, kraju	1
pogosta anketna vprašanja	kako (procedura)	3

6a. Koliko časa je preteklo od izstopa iz šole do vključitve v PUM? (Napiši na črti.)

_____ let in _____ mesecev.

V povprečju je preteklo: 24.8 mesecev, standardni odklon: 25.2 meseca.

MERILO	VPRAŠANJE	ŠTEVILO NAVEDB
oblika anketnega vprašanja	odprta	1
objektivne spremenljivke	informacije o času, kraju	1
pogosta anketna vprašanja	kako (količina)	1

7. Kako si se počutil, ko nisi bil v šoli in ne zaposlen? (Opiši.)

MERILO	VPRAŠANJE	ŠTEVILO NAVEDB
oblika anketnega vprašanja	odprta	1
subjektivne spremenljivke	čustva	1
pogosta anketna vprašanja	kako (razširjeno enostavno vprašanje)	1

8. Koliko dobrih prijateljev imaš?

Imam _____ najboljših prijateljev in _____ dobrih prijateljev (Vpiši število.).

V povprečju ima: 4 najboljše prijatelje, standardni odklon: 4.2.

V povprečju ima: 11 dobrih prijateljev, standardni odklon: 11.9.

MERILO	VPRAŠANJE	ŠTEVILO NAVEDB
oblika anketnega vprašanja	odprta	2
napake	dvoumna	2
objektivne spremenljivke	količina	2
pogosta anketna vprašanja	kako (količina)	2

9. Kateri so tvoji najljubši konjički, zabava, razvedrilo? (Opiši.)

MERILO	VPRAŠANJE	ŠTEVILO NAVEDB
oblika anketnega vprašanja	odprta	1
napake	dvoumna	1
subjektivne spremenljivke	preference	1
pogosta anketna vprašanja	kdo, kaj, kateri je	1

10. Na koga se najprej obrneš, ko si v težavah?

VPRAŠANJE, SE MI ZDI PRESPOŠNO. BOLJŠE BI BILO, ČE BI ANKETO VPRAŠANJE VSEBOVALO DODATNE POJASNJEVALNE BESEDE, DA VEMO KAKŠNE TEŽAVE SE TU MIŠLJENE.

Najprej se obrne na: prijatelj 28.0%, mama 19.6%, starši 14.0%, partner 11.2%, nase 10.3%, druga oseba 6.5%, brat 3.7%, oče 2.8%, nihče 2.8%, sestra 0.9%.
 Druga oseba: nihče 60.9%, mama 10.0%, prijatelj 9.1%, starši 6.4%, partner 5.5%, druga oseba 4.5%, oče 2.7%, brat 0.9% sestra 0.0%.

MERILO	VPRAŠANJE	ŠTEVILO NAVEDB
oblika anketnega vprašanja	odprta	1
napake	splošno	1
subjektivne spremenljivke	relacija	1

11. Ali rad/a bereš? (Obkroži črko pred ustreznim odgovorom. Mogoč je samo 1 odgovor.)

- a) 76.1% Da. (Če rad/a bereš odgovori še na vprašanje 12.)
 b) 23,9% Ne. (Če ne bereš rad/a, pojdi na vprašanje 13.)

MERILO	VPRAŠANJE	ŠTEVILO NAVEDB
oblika anketnega vprašanja	zaprta	1
odgovor ne vem	filter vprašanja	1
vmesne	vsiljena izbira	1
objektivne spremenljivke	vedenje	1
pogosta anketna vprašanja	enostavno vprašanje	1

12. Kaj rad/a bereš?

MERILO	VPRAŠANJE	ŠTEVILO NAVEDB
oblika anketnega vprašanja	odprta	1
objektivne spremenljivke	vedenje	1
pogosta anketna vprašanja	kaj, kdo, kateri je	1

13. Kolikokrat na teden greš zvečer ven? (npr. na zabavo, v kino,...)

Zvečer grem ven _____ na teden (Vpiši število.).

V povprečju gre: 2.7-krat na teden zvečer ven. Standardni odklon: 2.2.

MERILO	VPRAŠANJE	ŠTEVILO NAVEDB
oblika anketnega vprašanja	odprta	1
objektivne spremenljivke	količina	1
napake	dodatne pojasnjevalne besede	1
pogosta anketna vprašanja	kako (količina)	1

In še nekaj vprašanj o tem, kako si zamišljaš svojo prihodnost.

14. Kaj si želiš početi v življenju? (Opiši.)

MERILO	VPRAŠANJE	ŠTEVILO NAVEDB
oblika anketnega vprašanja	odprta	1
subjektivne spremenljivke	akcijska namera	1
pogosta anketna vprašanja	kaj, kdo, kateri je	1

15. Kakšen poklic/sluzbo bi rad/a opravljal/a? (Opiši.)

MERILO	VPRAŠANJE	ŠTEVILO NAVEDB
oblika anketnega vprašanja	odprta	1
napake	dvoumna	1
subjektivne spremenljivke	akcijska namera	1

16. Katera je po tvojem mnenju najvišja stopnja izobrazbe, ki si jo sposoben/na doseči? (Obkroži črko pred ustreznim odgovorom. Mogoč je samo 1 odgovor.)

- a) 7.4% Osnovnošolska.
 b) 43.5% Srednješolska.
 c) 35.2% Visokošolska
 d) 13.9% Drugo (vpiši): _____ .

MERILO	VPRAŠANJE	ŠTEVILO NAVEDB
oblika anketnega vprašanja	kombinirana	1
odgovor ne vem	standardna	1
subjektivne spremenljivke	akcijske namere	1
pogosta anketna vprašanja	kaj/kdo/kateri je	1

17. Kaj meniš, kdaj boš v življenju uspel? (Opiši.)

MERILO	VPRAŠANJE	ŠTEVILO NAVEDB
oblika anketnega vprašanja	odprta	1
subjektivne spremenljivke	pričakovanje	1
pogosta anketna vprašanja	kaj, kdo, kateri je	1

18. Kaj nameravaš početi po izstopu iz programa PUM? (Obkroži črko pred ustreznim odgovorom. Mogoč je samo 1 odgovor.)

- a) 14.0% Zaposlil/a se bom.
- b) 29.0% Nadaljeval/a bom redno šolanje.
- c) 25.2% Zaposlil/a se bom in nadaljeval/a šolanje ob delu.
- d) 11.2% Imam nekaj idej.
- e) 0.0% Odšel bom služiti vojaški rok.
- f) 6.6% Ne vem.
- g) 14.0% Drugo (Opiši.): _____.

MERILO	VPRAŠANJE	ŠTEVILO NAVEDB
oblika anketnega vprašanja	kombinirana	1
odgovor ne vem	navidezno filter vprašanje	1
subjektivne spremenljivke	akcijske namere	1
pogosta anketna vprašanja	kaj/kdo/kateri je	1

Nekaj vprašanj o učenju in šolanju.

19. Katero znanje najbolj ceniš? (Opiši.)

MERILO	VPRAŠANJE	ŠTEVILO NAVEDB
oblika anketnega vprašanja	odprta	1
subjektivne spremenljivke	pomembnost, preference	1
pogosta anketna vprašanja	kaj, kdo, kateri je	1

20. Katero znanje se ti zdi nepotrebno? (Opiši.)

MERILO	VPRAŠANJE	ŠTEVILO NAVEDB
oblika anketnega vprašanja	odprta	1
subjektivne spremenljivke	vrednotna sodba, preference	1
pogosta anketna vprašanja	kaj, kdo, kateri je	1

21. Kaj od tistega, kar si se naučil v osnovni in/ali srednji šoli, še vedno uporabljaš? (Opiši.)

MERILO	VPRAŠANJE	ŠTEVILO NAVEDB
oblika anketnega vprašanja	odprta	1
napake	dvoumna	1
objektivne spremenljivke	znanje	1
pogosta anketna vprašanja	kaj, kdo, kateri je	1

22. Zakaj, meniš, da šole nisi dokončal/a? (Obkroži črko pred ustreznim odgovorom. Mogočih je več odgovorov.)

22_a) 20.0% Ne maram se učiti.

22_b) 12.7% Ne znam se učiti.

22_c) 10.0 Šola me ne zanima.

22_d) 15.5% Učitelj/i me ni(niso) marali.

22_e) 11.8% Imel sem slabe učitelje.

22_f) 5.5% Starši mi niso mogli pomagati.

22_g) 4.5% Starši se niso zanimali za moje šolanje.

22_h) 10.9% Imel sem prijatelje, ki niso marali šole.

22_i) 56.4% Drugo (opiši): _____.

MERILO	VPRAŠANJE	ŠTEVILO NAVEDB
oblika anketnega vprašanja	kombinirana	1
odgovor ne vem	standardna vprašanja	1
subjektivne spremenljivke	sodba	1
pogosta anketna vprašanja	zakaj	1

23. Katerih predmetov si se v šoli najraje učil/a in zakaj?

(Izberi dva najljubša predmeta, ju vpiši in opiši, zakaj si ju imel najraje. Pri tem upoštevaj vse šole, ki si jih do sedaj obiskoval/a.)

23_a) Predmet: _____

23_b) Zato ker (opiši):

23_c) Predmet: _____

23_d) Zato ker (opiši):

MERILO	VPRAŠANJE	ŠTEVILO NAVEDB
oblika anketnega vprašanja	odprta	4
subjektivne spremenljivke	preferance	4
pogosta anketna vprašanja	kaj, kdo, kateri je	4

24. Katerih predmetov se v šoli nisi rad učil/a in zakaj?

(Izberi dva predmeta, ki sta ti bila najmanj všeč, ju vpiši in opiši, zakaj ti nista bila všeč. Pri tem upoštevaj vse šole, ki si jih do sedaj obiskoval/a.)

24_a) Predmet: _____

24_b) Zato ker (opiši):

24_c) Predmet: _____

24_d) Zato, ker (opiši):

MERILO	VPRAŠANJE	ŠTEVILO NAVEDB
oblika anketnega vprašanja	odprta	4
subjektivne spremenljivke	preference	4
pogosta anketna vprašanja	kaj, kdo, kateri je	4

25. Kako poučujejo učitelji, ki se ti zdijo dobri? (Opiši.)

MERILO	VPRAŠANJE	ŠTEVILO NAVEDB
oblika anketnega vprašanja	odprta	1
subjektivne spremenljivke	vrednotna sodba	1
pogosta anketna vprašanja	kako (razširjeno enostavno vprašanje)	1

26. Kako poučujejo učitelji, ki se ti zdijo slabi? (Opiši.)

MERILO	VPRAŠANJE	ŠTEVILO NAVEDB
oblika anketnega vprašanja	odprta	1
subjektivne spremenljivke	vrednotna sodba	1
pogosta anketna vprašanja	kako (razširjeno enostavno vprašanje)	1

27. Kako se najlaže učiš? (Obkroži črko pred ustreznim odgovorom. Mogočih je več odgovorov.)

27_a) 43.6% Glasno ponavljam prebrano.

27_b) 7.3% Učim se s prijatelji.

27_c) 16.4% Učim se na pamet.

27_d) 48.2% Delam si izpiske.

27_e) 28.2% Ob glasbi.

27_f) 20.0% Pišem »plonk listke«

27_g) 17.3% Drugače (opiši): _____

_____.

MERILO	VPRAŠANJE	ŠTEVILO NAVEDB
oblika anketnega vprašanja	kombinirana	1
odgovor ne vem	standardna vprašanja	1
subjektivne spremenljivke	vedenje	1
pogosta anketna vprašanja	kako (razširjeno enostavno vprašanje)	1

Kaj pričakuješ od programa PUM?

28. Kako si za izvedel za PUM? (Obkroži črko pred ustreznim odgovorom. Mogočih je več odgovorov.)

O tem so me je obvestili:

28_a) 7.3% šolska svetovalna delavka

28_b) 10.9% starši

28_c) 5.5% brat, sestra

28_d) 4.5% sorodniki

28_e) 20.0% prijatelji

28_f) 1.8% sosedje

28_g) 50.0% zavod za zaposlovanje

28_h) 9.1% center za socialno delo

28_i) 10.0% časopis

28_j) 1.8% radio

28_k) 2.7% TV

28_l) 11.8% drugo (Opiši.): _____.

MERILO	VPRAŠANJE	ŠTEVILO NAVEDB
oblika anketnega vprašanja	kombinirana	1
odgovor ne vem	standardna vprašanja	1
subjektivne spremenljivke	relacija	1
pogosta anketna vprašanja	kako (razširjeno enostavno vprašanje)	1

29. Zakaj si se odločil/a za obiskovanje PUM? (Opiši.)

MERILO	VPRAŠANJE	ŠTEVILO NAVEDB
oblika anketnega vprašanja	odprta	1
subjektivne spremenljivke	sodba	1
pogosta anketna vprašanja	zakaj	1

30. S kom si se pogovarjal o tem, da bi se vpisal v PUM?

(Obkroži črko pred ustreznim odgovorom. Mogočih je več odgovorov.)

30_a) 52.7% Z mamo/mačeho/rejnico.

30_b) 23.6% Z očetom/očimom/rejnikom.

30_c) 12.7% Z bratom ali sestro.

30_d) 1.8% Z drugimi sorodniki (napiši, s katerimi): _____.

30_e) 19.1% S prijatelji.

30_f) 17.3% S fantom/dekletom.

30_g) 0.9% Z sosedi.

30_h) 16.4% Z nekom drugim (napiši, s kom): _____.

30_i) 15.5% Z nikomer.

MERILO	VPRAŠANJE	ŠTEVILO NAVEDB
oblika anketnega vprašanja	kombinirana	1
odgovor ne vem	standardna vprašanja	1
subjektivne spremenljivke	relacija	1
pogosto	kako (količina)	1

31. Kaj pričakuješ od PUM? (Opiši.)

MERILO	VPRAŠANJE	ŠTEVILO NAVEDB
oblika anketnega vprašanja	odprta	1
subjektivne spremenljivke	pričakovanje	1
pogosta anketna vprašanja	kaj, kdo, kateri je	1

32. V programu PUM si želim spoznati: (Pri vsaki trditvi obkroži, ali si to želiš ali ne.)

	zelo si želim	deloma	že znam	me ne zanima
32_a) zanimive oblike učenja	29.1%	46.6%	18.4%	5.8%
32_b) način učenja, ki mi najbolj ustreza	29.4%	34.3%	31.4%	4.9%
32_c) kako se učiti iz učbenika	21.4%	27.6%	41.8%	9.2%
32_d) kako si delati zapiske	13.7%	29.4%	52.0%	4.9%
32_e) kako se dobro pripraviti na izpit/spraševanje ?	45.9%	21.4%	31.6%	1.0%
32_f) kako uporabljati miselne vzorce	16.8%	33.7%	32.7%	16.9%
32_g) načine dobrega nastopanja v javnosti	35.4%	39.4%	17.2%	8.1%
32_h) načine reševanja sporov med ljudmi	25.2%	37.9%	29.1%	7.8%
32_i) načine sporočanja kritike	8.8%	58.8%	21.6%	10.8%
32_j) kako dobro predstavimo svoje stališče	22.8%	49.5%	22.7%	5.0%
32_k) kako se predstavim; po telefonu ☐	9.9%	19.8%	63.4%	6.9%
32_l) kako se predstavim; na šoli, v podjetju ☐ X	25.0%	37.0%	36.0%	2.0%
32_m) kako ohranimo zdravje in ravnamo ob boleznih X	14.9%	35.6%	41.6%	7.9%
32_n) temelje zdravega prehranjevanja	15.2%	25.3%	41.4%	18.2%
32_o) več o spolnosti in kontracepciji X	11.9%	24.8%	55.4%	7.9%
32_p) učinkovanje alkohola, cigaret in drog X	11.8%	17.6%	45.1%	25.5%
32_q) pravila za vzdrževanje osebne higiene	6.9%	16.7%	70.6%	5.9%
32_r) kako učinkoviteje izrabljati prosti čas	19.6%	28.4%	48.0%	3.9%
32_s) svoje pravice <u>do izobraževanja</u> in kako jih uveljavljam X	36.5%	38.5%	22.1%	2.9%
32_t) svoje pravice <u>v zvezi z brezposelnostjo</u> in kako jih uveljavljam X	32.0%	42.0%	20.0%	6.0%
32_u) svoje pravice <u>v zvezi z svojim socialnim položajem</u> in kako jih uveljavljam X	30.1%	43.7%	20.4%	5.8%

MERILO	VPRAŠANJE	ŠTEVILO NAVEDB
oblika anketnega vprašanja	zaprta	21
odgovor ne vem	standardna vprašanja	21
vmesne	vmesni položaj	21
vrsta	vedenje	21
napake	dodatne pojasnjevalne besede (☐)	1
	večrazsežnostna (X)	6
	dvoumna (?)	1
subjektivne spremenljivke	akcijska namera	21

33. Kaj pričakujem od PUM: (Pri vsaki trditvi obkroži, ali si to želiš zelo, deloma ali že znaš ali te ne zanima.)

	zelo si želim	Deloma	že znam	me ne zanima
33_a) Naučil/a se bom pisati prošnje in dopise. ✕	33.0%	37.7%	25.5%	3.8%
33_b) Naučil/a se bom napisati zahvalo.	21.2%	47.1%	27.9%	3.8%
33_c) Naučil/a se bom napisati življenjepis.	19.2%	39.4%	39.4%	1.9%
33_d) Naučil/a se bom napisati daljše poročilo o nekem dogodku.	15.7%	34.3%	35.3%	14.7%
33_e) Naučil/a se bom napisati časniške članke.	14.6%	35.9%	17.5%	32.0%
33_f) Pridobil/a si bom več slovničnega znanja (pisanje z veliko začetnico in drugo). ☐	8.7%	29.1%	53.4%	8.7%
33_g) Zboljšal/a bom branje.	4.8%	16.3%	69.2%	9.6%
33_h) Razumel/a bom tudi zahtevnejša besedila.	14.6%	38.8%	39.8%	6.8%
33_i) Naučil/a se bom jasno izražati.	17.5%	38.8%	41.7%	1.9%
33_j) Seštevanje in odštevanje do 10.000 mi ne bo več delalo težav. ✕	8.8%	17.6%	55.9%	17.6%
33_k) Deljenje in množenje do 10.000 mi ne bo več delalo preglavic. ✕	6.9%	30.4%	45.1%	17.6%
33_l) Naučil/a bom uporabljati žepni kalkulator.	3.9%	8.7%	73.8%	13.6%
33_m) Več bom vedel/a o zvezdah in ozvezdjih. ✕	24.5%	29.4%	14.7%	31.4%
33_n) Izboljšal/a si bom znanje v računanju ploščine in prostornine. ✕	10.7%	30.1%	30.1%	29.1%
33_o) Izboljšal/a si bom znanje iz procentnega računa.	10.6%	34.6%	29.8%	25.0%
33_p) Izboljšal/a si bom znanje iz pretvarjanja merskih enot.	8.9%	33.7%	38.6%	18.8%
33_q) Naučil/a se bom hitro računati pri nakupovanju.	10.7%	34.0%	45.6%	9.7%
33_r) Naučil/a se bom pisati z računalnikom.	24.8%	21.0%	47.6%	6.7%
33_s) Naučil/a se bom risati z računalnikom.	21.2%	24.0%	47.1%	7.7%
33_t) Naučil/a se bom računati z računalnikom.	13.5%	18.3%	53.8%	14.4%
33_u) Naučil/a se bom izdelovati grafe z računalnikom.	16.5%	36.9%	29.1%	17.5%
33_v) Naučil/a se bom uporabljati internet.	31.10%	28.3%	34.9%	5.7%

MERILO	VPRAŠANJE	ŠTEVILO NAVEDB
oblika anketnega vprašanja	zaprta	22
odgovor ne vem	standardna vprašanja	22
vmesne	vmesni položaj	22
napake	dodatne pojasnjevalne besede (☐)	1
	večrazsežnostna (✕)	5
subjektivne spremenljivke	pričakovanje, akcijska namera	22

34. Kaj pričakujem od PUM: (Pri vsaki trditvi obkroži, ali si to želiš zelo, deloma ali že znaš ali te ne zanima.)

	zelo si želim	deloma	že znam	me ne zanima
34_a) Naučil/a se bom razumeti srednje zahtevna angleška besedila (članki, besedila popevk). ☐	30.0%	31.0%	32.0%	7.0%
34_b) Znal/a bom napisati angleško pismo .	31.3%	25.3%	35.4%	8.1%
34_c) Razumel/a bom angleški film brez prevedenega filmskega besedila.	27.5%	33.3%	30.4%	8.8%
34_d) Spoznal/a bom slovensko zgodovino.	13.3%	38.8%	18.42%	29.6%
34_e) Spoznal/a bom evropsko zgodovino.	14.7%	43.2%	9.5%	32.6%
34_f) Dobro bom spoznal/a zemljepis Slovenije.	12.9%	39.6%	26.7%	20.8%
34_g) Dobro bom spoznal/a zemljepis Evrope.	17.3%	41.8%	19.4%	21.4%
34_h) Dobro bom spoznal/a zemljepis sveta.	18.8%	43.6%	16.8%	20.8%
34_i) Pridobil/a bom več znanja o živalih.	19.2%	46.5%	21.2%	13.1%
34_j) Pridobil/a bom več znanja o rastlinah.	17.2%	38.4%	18.2%	26.3%
34_k) Pridobil/a bom znanje o vrtnarjenju in/ali kmetovanju. ?	10.0%	24.0%	18.0%	48.0%
34_l) boljšal/a si bom znanje o slikarstvu.	22.5%	38.2%	9.8%	29.4%
34_m) Izboljšal/a si bom znanje o kiparstvu.	19.6%	36.3%	6.9%	37.3%
34_n) Izboljšal/a si bom znanje o glasbi.	32.7%	29.7%	25.7%	11.9%
34_o) Izboljšal/a si bom znanje o gledališču.	19.4%	22.3%	6.8%	51.5%
34_p) Izboljšal/a si bom znanje o filmu.	26.5%	41.8%	16.3%	15.3%
34_q) Naučil/a se bom osnov obdelovanja lesa.	12.0%	23.0%	10.0%	55.0%
34_r) Naučil/a se bom osnov obdelovanja kovin.	9.7%	14.6%	16.5%	59.2%
34_s) Naučil/a se bom osnov oblikovanja gline.	23.2%	33.3%	12.1%	31.3%
34_t) Naučil/a se bom osnov elektrotehnike.	10.9%	23.8%	8.9%	56.4%
34_u) Naučil/a se bom ravnanja s tehničnimi aparati.	10.7%	33.0%	30.1%	26.2%
34_v) Naučil/a se bom pripravljati hrano.	20.8%	24.8%	52.5%	2.0%
34_w) Naučil/a se bom šivati.	16.5%	25.2%	35.0%	23.3%
34_x) Naučil/a se bom brati tehnične načrte.	12.0%	29.1%	19.4%	38.8%
34_y) Pridobil/a si bom splošno razgledanost.	39.2%	35.3%	12.7%	12.7%

MERILO	VPRAŠANJE	ŠTEVILO NAVEDB
oblika anketnega vprašanja	zaprta	25
odgovor ne vem	standardna vprašanja	25
vmesne	vmesni položaj	25
napake	dodatne pojasnjevalne besede (☐)	1
	dvoumno (?)	1
subjektivne spremenljivke	pričakovanje, akcijska namera	25

35. Ali meniš, da boš v programu PUM: (Pri vsaki trditvi obkroži, ali si to želiš zelo, delno ali ne.)

	zelo	delno	ne
35_a) pridobil/a informacije o različnih poklicih	50.0%	41.3%	8.7%
35_b) dobil/a pomoč pri načrtovanju poklicne odločitve	52.9%	34.3%	12.7%
35_c) dobil/a informacije o možnostih za zaposlitev	57.1%	30.5%	12.4%
35_d) pridobil/a znanje, ki mi bo pomagalo pri odločitvi za nadaljevanje šolanja	59.2%	26.2%	14.6%
35_e) dobil/a pomoč/nasvet pri odločitvi za nadaljnje šolanje ?	53.8%	33.0%	13.2%
35_f) pridobil/a izkušnje pri stikih s podjetji, ki ponujajo zaposlitev	41.9%	39.1%	19.0%

MERILO	VPRAŠANJE	ŠTEVILO NAVEDB
oblika anketnega vprašanja	zaprta	6
odgovor ne vem	standardna vprašanja	6
vmesne	vmesni položaj	6
Napake	dvoumno (?)	1
subjektivne spremenljivke	pričakovanje	6

36. Pričakujem, da bom med obiskovanjem PUM: (Pri vsaki trditvi obkroži, ali si to želiš, delno ali ne.)

	zelo	delno	ne
36_a) postal/a samozavestnejši/a	51.5%	34.0%	14.5%
36_b) odkril/a nove interese	54.3%	37.1%	9.6%
36_c) pridobil/a nove izkušnje v odnosih z ljudmi	55.9%	36.3%	7.8%
36_d) postal bolj optimističen/na	38.2%	40.2%	21.6%
36_e) lažje reševal/a svoje osebne težave	44.7%	33.0%	22.3%
36_f) postal/a odgovornejši/a	46.7%	36.2%	17.1%
36_g) pridobil/a nove prijatelje	56.3%	35.0%	8.7%
36_h) uredil/a odnose s starši	31.1%	37.8%	31.1%
36_i) spoznal/a, kako si zastavljati cilje in načrtovati, kako jih doseči ✕	61.0%	28.5%	10.5%

MERILO	VPRAŠANJE	ŠTEVILO NAVEDB
oblika anketnega vprašanja	zaprta	9
odgovor ne vem	standardna vprašanja	9
vmesne	vmesni položaj	9
napake	večrazsežnostno (✕)	1
subjektivne spremenljivke	pričakovanje	9

37. Ali meniš, da se bo PUM razlikoval od šole? (Pri vsaki trditvi obkroži, zelo, delno ali ne.)

	zelo	delno	ne
37_a) v sproščenejšem počutju	79.6%	17.5%	2.9%
37_b) v boljših medosebnih odnosih	64.4%	28.7%	6.9%
37_c) v boljših učiteljih - mentorjih	70.2%	23.1%	6.7%
37_d) v primernejših oblikah dela	64.0%	26.2%	7.8%
37_e) v uporabnejšem znanju	51.0%	40.2%	8.8%
37_f) v znanju, ki ga potrebujemo za življenje	31.1%	37.8%	31.1%
37_g) v manj zahtevnem programu učenja	61.0%	28.5%	10.5%

MERILO	VPRAŠANJE	ŠTEVILO NAVEDB
oblika anketnega vprašanja	zaprta	7
odgovor ne vem	standardna vprašanja	7
vmesne	vmesni položaj	7
subjektivne spremenljivke	sodba	7
pogosto	enostavno	7

38. Ali je v tvoji skupini kdo, ki ga že poznaš?

- a) 67.6% da (kdo): _____
- b) 32.4% ne

V povprečju pozna: 2.6 osebe iz skupine že od prej. Standardni odklon: 3.34.

MERILO	VPRAŠANJE	ŠTEVILO NAVEDB
oblika anketnega vprašanja	kombinirano	1
odgovor ne vem	standardna vprašanja	1
vmesne	vsiljena izbira	1
subjektivne spremenljivke	relacija	1
Pogosto	enostavno	1

Najlepše se vam zahvaljujemo za čas, ki si ga porabil za izpolnjevanje vprašalnika. Tvoji odgovori nam bodo veliko pomagali pri razvijanju in izboljševanju programa PUM.

Priloga C: Rezultati

1) Rezultati anketnega vprašanja 32

Tabela 1: Komunaliteta brez 32_g

zanimive oblike	Initial	Extraction
nacin ucenja, ki najboj	,542	,551
kako se ucitit ucbenik	,536	,453
kako si delati	,622	,526
kako se dobro na	,713	,705
kako uporabljati vzorc	,696	,676
nacine resevanja med	,502	,522
nacin sporocanja kako dobro svoje	,518	,499
	,467	,415
kako se telefon	,513	,355
kako se soli, v	,544	,443
kako ohranimo in ravnamo ob	,500	,476
temelje prehranjevan	,593	,691
vec o spolnosti kontracepc	,401	,338
ucinkovanje cigaret in	,391	,306
pravila za osebne	,600	,610
kako izrabljati prosti svoje pravice	,429	,367
izobrazevanja in jih	,536	,473
svoje pravice v brezposelnostj uveljavite	,666	,850
pravice v zvezi s socialnim	,690	,643

Tabela 2: Faktorska analiza varimax

Rotated Factor Matrix

	Factor			
	1	2	3	4
zanimive oblike uc	,5E-02	,578	,105	,223
nacin ucenja, ki m najboj ustreza	,164	,718	,5E-02	,7E-02
kako se ucitit iz ucbenika	,159	,628	,110	,146
kako si delati zipis	,321	,643	,1E-02	,9E-02
kako se dobro prip na izpit	,0E-02	,765	,212	,270
kako uporabljati n vzorce	,267	,721	,184	-,225
nacine resevanja s med ljudmi	,248	,108	,1E-02	,667
nacin sporocanja k kako dobro predst svoje stalisce	,5E-02	,7E-02	,247	,658
	,279	,151	,199	,524
kako se predstavir telefonu	,521	,249	,3E-02	,145
kako se predstvim soli, v podjetju	,453	,197	,427	,129
kako ohranimo zd in ravnamo ob bol	,562	,113	,176	,342
temelje zdravega prehranjevanja	,818	,9E-02	,1E-03	,141
vec o spolnosti in kontracepciji	,521	,189	,2E-02	,161
ucinkovanje alkoh cigaret in drog	,521	,6E-02	,169	,8E-02
pravila za vzdrzev osebne higiene	,698	,288	,157	-,123
kako ucinkoviteje izrabljati prosti ca	,513	,209	,102	,223
svoje pravice do izobrazevanja in k jih uveljavljam	,265	,123	,561	,271
svoje pravice v zve brezposelnostjo, uveljavitev	,144	,7E-02	,909	,0E-02
pravice v zvezi s socialnim položaje	,1E-02	,148	,729	,297

Extraction Method: Principal Axis Factoring.

Rotation Method: Varimax with Kaiser Normalization

a. Rotation converged in 5 iterations.

Kakovost anketnega vprašalnika za evalvacijo programa PUM

Tabela 3: Lastna vrednost in pojasnjena varianca brez 32_g

Factor	Initial Eigenvalues			Extraction Sums of Squared Loadings			Rotation Sums of Squared Loadings		
	Total	% of Variance	Cumulative %	Total	% of Variance	Cumulative %	Total	% of Variance	Cumulative %
1	6,292	31,459	31,459	5,811	29,056	29,056	3,226	16,128	16,128
2	2,373	11,866	43,325	1,948	9,738	38,794	3,115	15,575	31,704
3	1,924	9,620	52,945	1,499	7,493	46,288	2,162	10,812	42,516
4	1,447	7,236	60,182	1,041	5,207	51,494	1,796	8,979	51,494
5	1,024	5,118	65,300						
6	,879	4,396	69,696						
7	,786	3,929	73,625						
8	,772	3,862	77,487						
9	,676	3,382	80,869						
10	,582	2,910	83,779						
11	,555	2,775	86,553						
12	,472	2,360	88,913						
13	,401	2,005	90,918						
14	,378	1,891	92,809						
15	,322	1,611	94,419						
16	,303	1,514	95,933						
17	,275	1,373	97,307						
18	,242	1,209	98,516						
19	,159	,793	99,309						
20	,138	,691	100,000						

Extraction Method: Principal Axis Factoring.

Zanesljivost za 1.faktor ZDRAVJE

***** Method 2 (covariance matrix) will be used for this analysis *****

R E L I A B I L I T Y A N A L Y S I S - S C A L E (A L P H A)

		Mean	Std Dev	Cases
1.	V32_K	1,3913	,6623	92,0
2.	V32_L	1,8913	,7908	92,0
3.	V32_M	1,6522	,7177	92,0
4.	V32_N	1,5870	,7581	92,0
5.	V32_O	1,5109	,7186	92,0
6.	V32_P	1,4130	,6818	92,0
7.	V32_Q	1,3370	,6162	92,0
8.	V32_R	1,6739	,7998	92,0

Correlation Matrix					
	V32_K	V32_L	V32_M	V32_N	V32_O
V32_K	1,0000				
V32_L	,4178	1,0000			
V32_M	,3820	,4361	1,0000		
V32_N	,4786	,3642	,5409	1,0000	
V32_O	,3373	,3115	,4123	,4924	1,0000
V32_P	,2709	,2880	,3642	,4400	,4169
V32_Q	,4543	,3691	,3673	,5835	,4508
V32_R	,3473	,4124	,3554	,4097	,3886
	V32_P	V32_Q	V32_R		
V32_P	1,0000				
V32_Q	,3974	1,0000			
V32_R	,4109	,3815	1,0000		

R E L I A B I L I T Y A N A L Y S I S - S C A L E (A L P H A)

Kakovost anketnega vprašalnika za evalvacijo programa PUM

N of Cases = 92,0

Statistics for Scale	Mean	Variance	Std Dev	N of Variables		
	12,4565	15,7673	3,9708	8		
Item Means	Mean	Minimum	Maximum	Range	Max/Min	Variance
	1,5571	1,3370	1,8913	,5543	1,4146	,0334
Item Variances	Mean	Minimum	Maximum	Range	Max/Min	Variance
	,5193	,3797	,6398	,2600	1,6848	,0083
Inter-item Covariances	Mean	Minimum	Maximum	Range	Max/Min	Variance
	,2074	,1223	,2943	,1720	2,4063	,0016
Inter-item Correlations	Mean	Minimum	Maximum	Range	Max/Min	Variance
	,4029	,2709	,5835	,3126	2,1540	,0047

Item-total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Squared Multiple Correlation	Alpha if Item Deleted
V32_K	11,0652	12,7430	,5469	,3342	,8265
V32_L	10,5652	12,2265	,5272	,3195	,8299
V32_M	10,8043	12,2910	,5885	,3854	,8212
V32_N	10,8696	11,6531	,6838	,5221	,8083
V32_O	10,9457	12,3597	,5722	,3485	,8232
V32_P	11,0435	12,7453	,5253	,3043	,8289
V32_Q	11,1196	12,6779	,6175	,4279	,8193
V32_R	10,7826	12,0621	,5518	,3188	,8267

Reliability Coefficients 8 items

Alpha = ,8417 Standardized item alpha = ,8437

Zanesljivost za 2. faktor UČENJE

***** Method 2 (covariance matrix) will be used for this analysis *****

RELIABILITY ANALYSIS - SCALE (ALPHA)

	Mean	Std Dev	Cases
1. V32_A	2,0543	,7318	92,0
2. V32_B	1,9457	,8169	92,0
3. V32_C	1,6630	,7883	92,0
4. V32_D	1,5652	,7309	92,0
5. V32_E	2,1522	,8887	92,0
6. V32_F	1,6630	,7599	92,0

Correlation Matrix						
	V32_A	V32_B	V32_C	V32_D	V32_E	V32_F
V32_A	1,0000					
V32_B	,5749	1,0000				
V32_C	,3369	,5344	1,0000			
V32_D	,3118	,4753	,5058	1,0000		
V32_E	,5786	,5110	,5289	,4583	1,0000	
V32_F	,3495	,5012	,4871	,5841	,5812	1,0000

RELIABILITY ANALYSIS - SCALE (ALPHA)

N of Cases = 92,0

Statistics for Scale	Mean	Variance	Std Dev	N of Variables	
	11,0435	12,8333	3,5824	6	

Kakovost anketnega vprašalnika za evalvacijo programa PUM

Item Means	Mean	Minimum	Maximum	Range	Max/Min	Variance
	1,8406	1,5652	2,1522	,5870	1,3750	,0585
Item Variances	Mean	Minimum	Maximum	Range	Max/Min	Variance
	,6210	,5342	,7898	,2556	1,4785	,0095
Inter-item Covariances	Mean	Minimum	Maximum	Range	Max/Min	Variance
	,3036	,1667	,3925	,2258	2,3539	,0048
Inter-item Correlations	Mean	Minimum	Maximum	Range	Max/Min	Variance
	,4879	,3118	,5841	,2723	1,8734	,0078

Item-total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Squared Multiple Correlation	Alpha if Item Deleted
V32_A	8,9891	9,7471	,5582	,4525	,8409
V32_B	9,0978	8,8585	,6802	,5056	,8184
V32_C	9,3804	9,2273	,6231	,4273	,8295
V32_D	9,4783	9,5710	,6033	,4220	,8332
V32_E	8,8913	8,4276	,7008	,5411	,8145
V32_F	9,3804	9,2273	,6559	,4897	,8235

Reliability Coefficients 6 items

Alpha = ,8516 Standardized item alpha = ,8511

Zanesljivost za 3.faktor PRAVICE

***** Method 2 (covariance matrix) will be used for this analysis *****

RELIABILITY ANALYSIS - SCALE (ALPHA)

	Mean	Std Dev	Cases
1. V32_S	2,1443	,7771	97,0
2. V32_T	2,0722	,7534	97,0
3. V32_U	2,0619	,7474	97,0
4. V32_L	1,8866	,7889	97,0

Correlation Matrix				
	V32_S	V32_T	V32_U	V32_L
V32_S	1,0000			
V32_T	,5691	1,0000		
V32_U	,5225	,6764	1,0000	
V32_L	,4007	,4170	,3300	1,0000

N of Cases = 97,0

Statistics for Scale	Mean	Variance	Std Dev	N of Variables		
	8,1649	5,7642	2,4009	4		
Item Means	Mean	Minimum	Maximum	Range	Max/Min	Variance
	2,0412	1,8866	2,1443	,2577	1,1366	,0120
Item Variances	Mean	Minimum	Maximum	Range	Max/Min	Variance
	,5882	,5586	,6224	,0638	1,1142	,0009
Inter-item Covariances	Mean	Minimum	Maximum	Range	Max/Min	Variance
	,2843	,1946	,3809	,1863	1,9575	,0042
Inter-item Correlations	Mean	Minimum	Maximum	Range	Max/Min	Variance
	,4860	,3300	,6764	,3464	2,0498	,0147

Kakovost anketnega vprašalnika za evalvacijo programa PUM

R E L I A B I L I T Y A N A L Y S I S - S C A L E (A L P H A)

Item-total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Squared Multiple Correlation	Alpha if Item Deleted
V32_S	6,0206	3,3954	,6162	,3866	,7275
V32_T	6,0928	3,2726	,7058	,5409	,6818
V32_U	6,1031	3,4476	,6334	,4858	,7194
V32_L	6,2784	3,7655	,4495	,2138	,8107

Reliability Coefficients 4 items

Alpha = ,7891 Standardized item alpha = ,7909

Zanesljivost za 4.faktor SPOR

***** Method 2 (covariance matrix) will be used for this analysis *****

R E L I A B I L I T Y A N A L Y S I S - S C A L E (A L P H A)

	Mean	Std Dev	Cases
1. V32_H	1,8687	,7778	99,0
2. V32_I	1,7576	,6076	99,0
3. V32_J	1,9293	,7035	99,0

Correlation Matrix

	V32_H	V32_I	V32_J
V32_H	1,0000		
V32_I	,5581	1,0000	
V32_J	,4490	,4369	1,0000

N of Cases = 99,0

Statistics for Scale	Mean	Variance	Std Dev	N of Variables		
	5,5556	2,8617	1,6916	3		
Item Means	Mean	Minimum	Maximum	Range	Max/Min	Variance
	1,8519	1,7576	1,9293	,1717	1,0977	,0076
Item Variances	Mean	Minimum	Maximum	Range	Max/Min	Variance
	,4897	,3692	,6050	,2358	1,6387	,0139
Inter-item Covariances	Mean	Minimum	Maximum	Range	Max/Min	Variance
	,2321	,1868	,2638	,0770	1,4123	,0013
Inter-item Correlations	Mean	Minimum	Maximum	Range	Max/Min	Variance
	,4813	,4369	,5581	,1212	1,2773	,0036

Item-total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Squared Multiple Correlation	Alpha if Item Deleted
V32_H	3,6869	1,2377	,5888	,3635	,6036
V32_I	3,7980	1,5914	,5878	,3549	,6176
V32_J	3,6263	1,5018	,5016	,2520	,7025

R E L I A B I L I T Y A N A L Y S I S - S C A L E (A L P H A)

Reliability Coefficients 3 items

Kakovost anketnega vprašalnika za evalvacijo programa PUM

Alpha = ,7299

Standardized item alpha = ,7357

Faktorska analiza za 1.faktor ZDRAVJE

Tabela 4: Komunaliteta za faktor zdravje

Communalities

	Initial	Extraction
kako se predstavim: po telefonu	,334	,362
kako se predstvim:na soli, v podjetju	,319	,327
kako ohranimo zdravje in ravnamo ob bolezni	,385	,415
temelje zdravega prehranjevanja	,522	,595
vec o spolnosti in kontracepciji	,349	,400
ucinkovanje alkohola, cigaret in drog	,304	,331
pravila za vzdrzevanje osebne higiene	,428	,471
kako ucinkoviteje izrabljati prosti cas	,319	,357

Extraction Method: Principal Axis Factoring.

Tabela 5: Faktorske uteži

Factor Matrix ^a

	Factor
	1
kako se predstavim: po telefonu	,602
kako se predstvim:na soli, v podjetju	,572
kako ohranimo zdravje in ravnamo ob bolezni	,644
temelje zdravega prehranjevanja	,771
vec o spolnosti in kontracepciji	,633
ucinkovanje alkohola, cigaret in drog	,575
pravila za vzdrzevanje osebne higiene	,686
kako ucinkoviteje izrabljati prosti cas	,598

Extraction Method: Principal Axis Factoring.

a. 1 factors extracted. 5 iterations required.

Tabela 6: Lastna vrednost in pojasnjena varianca

Total Variance Explained

Factor	Initial Eigenvalues			Extraction Sums of Squared Loadings		
	Total	% of Variance	Cumulative %	Total	% of Variance	Cumulative %
1	3,836	47,952	47,952	3,258	40,725	40,725
2	,827	10,336	58,288			
3	,743	9,291	67,579			
4	,658	8,229	75,809			
5	,563	7,035	82,844			
6	,520	6,495	89,339			
7	,502	6,280	95,619			
8	,350	4,381	100,000			

Extraction Method: Principal Axis Factoring.

Faktorska analiza za 2.faktor UČENJE

Tabela 7: Komunaliteta za faktor Učenje

Tabela 8: Faktorske uteži

Kakovost anketnega vprašalnika za evalvacijo programa PUM

Communalities

	Initial	Extraction
zanimive oblike učenja	,453	,367
nacin učenja, ki mi najboj ustreza	,506	,557
kako se ucitit iz ucbenika	,427	,468
kako si delati zipiske	,422	,440
kako se dobro pripraviti na izpit	,541	,596
kako uporabljati miselne vzorce	,490	,522

Extraction Method: Principal Axis Factoring.

Factor Matrix^a

	Factor
	1
zanimive oblike učenj	,606
nacin učenja, ki mi najboj ustreza	,746
kako se ucitit iz ucbenika	,684
kako si delati zipiske	,664
kako se dobro pripraviti na izpit	,772
kako uporabljati miselne vzorce	,723

Extraction Method: Principal Axis Factoring.

a. 1 factors extracted. 5 iterations required

Tabela 9: Lastna vrednost in pojasnjena varianca

Total Variance Explained

Factor	Initial Eigenvalues			Extraction Sums of Squared Loadings		
	Total	% of Variance	Cumulative %	Total	% of Variance	Cumulative %
1	3,449	57,482	57,482	2,951	49,177	49,177
2	,829	13,813	71,296			
3	,548	9,132	80,428			
4	,498	8,303	88,730			
5	,402	6,700	95,431			
6	,274	4,569	100,000			

Extraction Method: Principal Axis Factoring.

Faktorska analiza za 3.faktor PRAVICE

Tabela 10: Komunlitatea za faktor Pravice

Communalities

	Initial	Extraction
kako se predstvim:na soli, v podjetju	,214	,245
svoje pravice do izobrazevanja in kako jih uveljavljam	,387	,487
svoje pravice v zvezi z brezposelnostjo, uveljavitev	,541	,730
pravice v zvezi s svojim socialnim položajem	,486	,572

Extraction Method: Principal Axis Factoring.

Tabela 11: Faktorske uteži

Factor Matrix^a

	Factor
	1
kako se predstvim:na soli, v podjetju	,495
svoje pravice do izobrazevanja in kako jih uveljavljam	,698
svoje pravice v zvezi z brezposelnostjo, uveljavitev	,855
pravice v zvezi s svojim socialnim položajem	,756

Extraction Method: Principal Axis Factoring.

a. 1 factors extracted. 10 iterations required.

Tabela 12: Lastna vrednost in pojasnjena varianca

Kakovost anketnega vprašalnika za evalvacijo programa PUM

Total Variance Explained

Factor	Initial Eigenvalues			Extraction Sums of Squared Loadings		
	Total	% of Variance	Cumulative %	Total	% of Variance	Cumulative %
1	2,478	61,951	61,951	2,035	50,866	50,866
2	,719	17,982	79,933			
3	,489	12,218	92,151			
4	,314	7,849	100,000			

Extraction Method: Principal Axis Factoring.

Faktorska analiza za 4.faktor SPOR

Tabela 13: Komunaliteta za faktor Spor

Communalities

	Initial	Extraction
nacine resevanja sporov med ljudmi	,363	,572
nacin sporocanja kritike kako dobro predstavimo svoje stalisce	,355	,544
	,252	,352

Extraction Method: Principal Axis Factoring.

Tabela 14: Faktorske uteži

Factor Matrix ^a

	Factor
	1
nacine resevanja sporov med ljudmi	,756
nacin sporocanja kritike kako dobro predstavimo svoje stalisce	,737
	,594

Extraction Method: Principal Axis Factoring.

a. 1 factors extracted. 9 iterations required.

Tabela 15: Lastna vrednost in pojasnjena varianca

Total Variance Explained

Factor	Initial Eigenvalues			Extraction Sums of Squared Loadings		
	Total	% of Variance	Cumulative %	Total	% of Variance	Cumulative %
1	1,965	65,494	65,494	1,468	48,917	48,917
2	,594	19,786	85,281			
3	,442	14,719	100,000			

Extraction Method: Principal Axis Factoring.

2) Rezultati anketnega vprašanja 33

Tabela 16: Komunaliteta brez 33_m in 33_e

Tabela 17: Faktorska analiza oblimin

Kakovost anketnega vprašalnika za evalvacijo programa PUM

Communalities			Pattern Matrix ^a			
	Initial	Extraction	Factor			
			1	2	3	
naucil se bom napisati prosnjo in dopise	,549	,393				
naucil se bom napisati zahvalo	,476	,438	3,8E-02	,624	-4,E-02	
naucil se bom napisati zivljenjepis	,570	,542	-,128	,615	,204	
naucil se bom napisati porocilo o nekem dogodku	,528	,440	-,136	,751	8,0E-02	
pridobil si bom vec slovnicega znanja	,511	,408	-3,E-02	,697	-9,E-02	
izboljsal bom branje	,504	,409	,199	,564	-7,E-02	
razumel bom zahtevnejsa besedila	,654	,571	,139	,546	6,4E-02	
naucil se bom jasno izrazati	,552	,384	,541	,394	-6,E-02	
sestevanje in odstevanje do 10000 mi ne bo delalo tezav	,775	,559	,184	,446	,149	
deljenje in mnozenje do 10000 mi ne bo delalo tezav	,757	,486	,697	7,9E-02	3,8E-02	
naucil se bom uporabljati zepni kalkulator	,431	,258	,684	1,3E-02	1,8E-02	
izboljsal si bom znanje o racunanju ploscine in prostornine	,583	,451	,432	,151	5,1E-04	
izboljsal si bom znanje iz procentnega racuna	,646	,625	,701	-,171	4,1E-02	
izboljsal si bom znanje iz pretvarjanja merskih enot	,686	,621	,811	-3,E-02	-3,E-02	
naucil se bom hitro racunati pri nakupovanju	,666	,570	,736	-6,E-02	,148	
naucil se bom pisati z racunalnikom	,624	,633	,499	,218	,240	
naucil se bom risati z racunalnikom	,597	,599	,170	,168	,628	
naucil se bom racunati z racunalnikom	,694	,716	-7,E-02	-7,E-03	,801	
naucil se bom izdelovati grafe z racunalnikom	,541	,479	,100	-2,E-02	,808	
naucil se bom uporabljati internet	,409	,320	5,9E-03	3,7E-03	,688	
			1,6E-02	-2,E-02	,565	

Extraction Method: Principal Axis Factoring.

Extraction Method: Principal Axis Factoring.
Rotation Method: Oblimin with Kaiser Normalization.

a. Rotation converged in 6 iterations.

Tabela 18: Lastna vrednost in pojasnjena varianca

Kakovost anketnega vprašalnika za evalvacijo programa PUM

Total Variance Explained

Factor	Initial Eigenvalues			Extraction Sums of Squared Loadings			Rotation
	Total	% of Variance	Cumulative %	Total	% of Variance	Cumulative %	Total
1	7,054	35,270	35,270	6,576	32,880	32,880	5,105
2	2,305	11,523	46,793	1,787	8,935	41,816	4,264
3	1,997	9,983	56,776	1,538	7,691	49,507	4,184
4	1,131	5,657	62,432				
5	,939	4,697	67,129				
6	,931	4,655	71,785				
7	,823	4,113	75,897				
8	,772	3,858	79,756				
9	,621	3,103	82,858				
10	,597	2,986	85,844				
11	,457	2,284	88,128				
12	,430	2,151	90,279				
13	,395	1,975	92,254				
14	,316	1,581	93,835				
15	,271	1,355	95,190				
16	,245	1,226	96,416				
17	,235	1,174	97,590				
18	,192	,958	98,548				
19	,175	,877	99,425				
20	,115	,575	100,000				

Extraction Method: Principal Axis Factoring.

a. When factors are correlated, sums of squared loadings cannot be added to obtain a total variance.

Zanesljivost za 1.faktor RAČUNANJE

***** Method 2 (covariance matrix) will be used for this analysis *****

RELIABILITY ANALYSIS - SCALE (ALPHA)

	Mean	Std Dev	Cases
1. V33_J	1,3646	,6508	96,0
2. V33_K	1,4479	,6303	96,0
3. V33_L	1,1458	,4348	96,0
4. V33_N	1,5208	,6802	96,0
5. V33_O	1,5625	,6619	96,0
6. V33_P	1,5417	,6636	96,0
7. V33_Q	1,5625	,6930	96,0
8. V33_H	1,6458	,7105	96,0

Correlation Matrix

V33_J	1,0000				
V33_K	,7781	1,0000			
V33_L	,5169	,2969	1,0000		
V33_N	,3988	,3586	,3811	1,0000	
V33_O	,4719	,4746	,3338	,6517	1,0000
V33_P	,4641	,4708	,3436	,6277	,6650
V33_Q	,5207	,5016	,2839	,3768	,5192
V33_H	,4870	,4755	,2371	,2986	,5400
V33_P	V33_P	V33_Q	V33_H		
V33_Q	1,0000				
V33_H	,5894	1,0000			
	,4781	,5371	1,0000		

RELIABILITY ANALYSIS - SCALE (ALPHA)

N of Cases = 96,0

Kakovost anketnega vprašalnika za evalvacijo programa PUM

Statistics for Scale	Mean	Variance	Std Dev	N of Variables		
	11,7917	14,2930	3,7806	8		
Item Means	Mean	Minimum	Maximum	Range	Max/Min	Variance
	1,4740	1,1458	1,6458	,5000	1,4364	,0246
Item Variances	Mean	Minimum	Maximum	Range	Max/Min	Variance
	,4170	,1890	,5048	,3158	2,6705	,0096
Inter-item Covariances	Mean	Minimum	Maximum	Range	Max/Min	Variance
	,1957	,0732	,3192	,2459	4,3578	,0049
Inter-item Correlations	Mean	Minimum	Maximum	Range	Max/Min	Variance
	,4671	,2371	,7781	,5410	3,2818	,0160

Item-total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Squared Multiple Correlation	Alpha if Item Deleted
V33_J	10,4271	10,8578	,7022	,7111	,8537
V33_K	10,3438	11,1332	,6568	,6492	,8587
V33_L	10,6458	12,7154	,4478	,3412	,8779
V33_N	10,2708	11,1469	,5908	,5264	,8659
V33_O	10,2292	10,7048	,7272	,6059	,8508
V33_P	10,2500	10,7158	,7220	,5912	,8514
V33_Q	10,2292	10,8311	,6536	,4754	,8590
V33_H	10,1458	10,9890	,5942	,4296	,8661

Reliability Coefficients 8 items

Alpha = ,8761 Standardized item alpha = ,8752

Zanesljivost za 2.faktor PISMENOST

***** Method 2 (covariance matrix) will be used for this analysis *****

R E L I A B I L I T Y A N A L Y S I S - S C A L E (A L P H A)

	Mean	Std Dev	Cases
1. V33_A	2,0303	,8012	99,0
2. V33_B	1,9091	,7297	99,0
3. V33_C	1,7576	,7436	99,0
4. V33_D	1,6667	,7423	99,0
5. V33_F	1,4545	,6432	99,0
6. V33_G	1,2727	,5499	99,0
7. V33_I	1,7475	,7470	99,0
8. V33_H	1,6768	,7118	99,0

Correlation Matrix

	V33_A	V33_B	V33_C	V33_D	V33_F
V33_A	1,0000				
V33_B	,5109	1,0000			
V33_C	,4921	,5044	1,0000		
V33_D	,3603	,3768	,5916	1,0000	
V33_F	,3492	,2629	,3821	,4061	1,0000
V33_G	,3516	,3421	,3380	,3500	,5402
V33_I	,2687	,3506	,3663	,2883	,3050
V33_H	,4110	,2965	,2360	,2382	,5247

	V33_G	V33_I	V33_H
V33_G	1,0000		
V33_I	,4674	1,0000	
V33_H	,4360	,5166	1,0000

R E L I A B I L I T Y A N A L Y S I S - S C A L E (A L P H A)

Kakovost anketnega vprašalnika za evalvacijo programa PUM

N of Cases = 99,0

Statistics for Scale	Mean	Variance	Std Dev	N of Variables		
	13,5152	14,9258	3,8634	8		
Item Means	Mean	Minimum	Maximum	Range	Max/Min	Variance
	1,6894	1,2727	2,0303	,7576	1,5952	,0574
Item Variances	Mean	Minimum	Maximum	Range	Max/Min	Variance
	,5074	,3024	,6419	,3395	2,1227	,0109
Inter-item Covariances	Mean	Minimum	Maximum	Range	Max/Min	Variance
	,1940	,1234	,3265	,2032	2,6466	,0032
Inter-item Correlations	Mean	Minimum	Maximum	Range	Max/Min	Variance
	,3880	,2360	,5916	,3556	2,5065	,0095

Item-total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Squared Multiple Correlation	Alpha if Item Deleted
V33_A	11,4848	11,2115	,5726	,4079	,8111
V33_B	11,6061	11,6289	,5555	,3763	,8129
V33_C	11,7576	11,2876	,6175	,5089	,8043
V33_D	11,8485	11,6401	,5399	,3983	,8151
V33_F	12,0606	11,9963	,5646	,4590	,8121
V33_G	12,2424	12,3692	,5828	,4161	,8123
V33_I	11,7677	11,7108	,5197	,4032	,8179
V33_H	11,8384	11,7695	,5425	,4712	,8145

Reliability Coefficients 8 items

Alpha = ,8320 Standardized item alpha = ,8353

Zanesljivost za 3.faktor RAČUNALNIK

***** Method 2 (covariance matrix) will be used for this analysis *****

RELIABILITY ANALYSIS - SCALE (ALPHA)

	Mean	Std Dev	Cases
1. V33_R	1,6796	,8309	103,0
2. V33_S	1,6505	,8008	103,0
3. V33_T	1,4563	,7246	103,0
4. V33_U	1,6990	,7388	103,0
5. V33_V	1,8835	,8437	103,0

	Correlation Matrix				
	V33_R	V33_S	V33_T	V33_U	V33_V
V33_R	1,0000				
V33_S	,5814	1,0000			
V33_T	,6034	,6661	1,0000		
V33_U	,4962	,5164	,6254	1,0000	
V33_V	,5196	,4035	,4567	,4780	1,0000

RELIABILITY ANALYSIS - SCALE (ALPHA)

N of Cases = 103,0

Statistics for Scale	Mean	Variance	Std Dev	N of Variables		
	8,3689	9,7057	3,1154	5		
Item Means	Mean	Minimum	Maximum	Range	Max/Min	Variance
	1,6738	1,4563	1,8835	,4272	1,2933	,0231
Item Variances	Mean	Minimum	Maximum	Range	Max/Min	Variance

Kakovost anketnega vprašalnika za evalvacijo programa PUM

	,6229	,5250	,7118	,1868	1,3557	,0071
Inter-item Covariances	Mean ,3296	Minimum ,2726	Maximum ,3869	Range ,1143	Max/Min 1,4193	Variance ,0018
Inter-item Correlations	Mean ,5347	Minimum ,4035	Maximum ,6661	Range ,2627	Max/Min 1,6510	Variance ,0064

Item-total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total Correlation	Squared Multiple Correlation	Alpha if Item Deleted
V33_R	6,6893	6,1770	,6871	,4828	,8101
V33_S	6,7184	6,3611	,6692	,5022	,8150
V33_T	6,9126	6,4531	,7409	,5861	,7983
V33_U	6,6699	6,6743	,6512	,4513	,8202
V33_V	6,4854	6,5660	,5615	,3393	,8454

Reliability Coefficients 5 items

Alpha = ,8489 Standardized item alpha = ,8517

Faktorska analiza za 1.faktor RAČUNANJE

Tabela 19: Komunaliteta za faktor Računanje

Tabela 20: Faktorske uteži

Kakovost anketnega vprašalnika za evalvacijo programa PUM

Communalities

	Initial	Extraction
sestevanje in odstevanje do 10000 mi ne bo delalo tezav	,711	,574
deljenje in mnozenje do 10000 mi ne bo delalo tezav	,649	,503
naucil se bom uporabljati zepni kalkulator	,341	,230
izboljsal si bom znanje o racunanju ploscine in prostornine	,526	,412
izboljsal si bom znanje iz procentnega racuna	,606	,602
izboljsal si bom znanje iz pretvarjanja merskih enot	,591	,597
naucil se bom hitro racunati pri nakupovanju	,475	,491
razumel bom zahtevnejša besedila	,430	,408

Extraction Method: Principal Axis Factoring.

Factor Matrix ^a

	Factor
	1
sestevanje in odstevanje do 10000 mi ne bo delalo tezav	,758
deljenje in mnozenje do 10000 mi ne bo delalo tezav	,709
naucil se bom uporabljati zepni kalkulator	,480
izboljsal si bom znanje o racunanju ploscine in prostornine	,642
izboljsal si bom znanje iz procentnega racuna	,776
izboljsal si bom znanje iz pretvarjanja merskih enot	,772
naucil se bom hitro racunati pri nakupovanju	,700
razumel bom zahtevnejša besedila	,638

Extraction Method: Principal Axis Factoring.

a. 1 factors extracted. 5 iterations required.

Tabela 21: Lastna vrednost in pojasnjena varianca

Total Variance Explained

Factor	Initial Eigenvalues			Extraction Sums of Squared Loadings		
	Total	% of Variance	Cumulative %	Total	% of Variance	Cumulative %
1	4,313	53,912	53,912	3,816	47,703	47,703
2	,963	12,035	65,947			
3	,887	11,086	77,032			
4	,583	7,288	84,320			
5	,485	6,058	90,379			
6	,310	3,877	94,255			
7	,282	3,529	97,784			
8	,177	2,216	100,000			

Extraction Method: Principal Axis Factoring.

Faktorska analiza za 2. faktor PISMENOST

Tabela 22: Komunaliteta za faktor Pismenost

Tabela 23: Faktorske uteži

Kakovost anketnega vprašalnika za evalvacijo programa PUM

Communalities

	Initial	Extraction
naucil se bom napisati prosnjo in dopise	,408	,398
naucil se bom napisati zahvalo	,376	,366
naucil se bom napisati zivljenjepis	,509	,454
naucil se bom napisati porocilo o nekem dogodku	,398	,361
pridobil si bom vec slovnicega znanja	,459	,408
izboljsal bom branje	,416	,422
naucil se bom jasno izrazati	,403	,338
razumel bom zahtevnejša besedila	,471	,365

Extraction Method: Principal Axis Factoring.

Factor Matrix^a

	Factor
	1
naucil se bom napisati prosnjo in dopise	,631
naucil se bom napisati zahvalo	,605
naucil se bom napisati zivljenjepis	,674
naucil se bom napisati porocilo o nekem dogodku	,601
pridobil si bom vec slovnicega znanja	,638
izboljsal bom branje	,649
naucil se bom jasno izrazati	,581
razumel bom zahtevnejša besedila	,604

Extraction Method: Principal Axis Factoring.

a. 1 factors extracted. 4 iterations required.

Tabela 24: Lastna vrednost in pojasnjena varianca za faktor Pismenost

Total Variance Explained

Factor	Initial Eigenvalues			Extraction Sums of Squared Loadings		
	Total	% of Variance	Cumulative %	Total	% of Variance	Cumulative %
1	3,720	46,495	46,495	3,111	38,894	38,894
2	1,122	14,026	60,522			
3	,798	9,974	70,495			
4	,703	8,788	79,283			
5	,552	6,903	86,187			
6	,439	5,488	91,674			
7	,391	4,888	96,563			
8	,275	3,437	100,000			

Extraction Method: Principal Axis Factoring.

Faktorska analiza za 3. Faktor RAČUNALNIK

Tabela 25: Komuniteta za faktor Računalnik

Communalities

	Initial	Extraction
naucil se bom pisati z racunalnikom	,483	,566
naucil se bom risati z racunalnikom	,502	,563
naucil se bom racunati z racunalnikom	,586	,697
naucil se bom izdelovati grafe z racunalnikom	,451	,514
naucil se bom uporabljati internet	,339	,367

Extraction Method: Principal Axis Factoring.

Tabela 26: Faktorske uteži

Factor Matrix^a

	Factor
	1
naucil se bom pisati z racunalnikom	,752
naucil se bom risati z racunalnikom	,750
naucil se bom racunati z racunalnikom	,835
naucil se bom izdelovati grafe z racunalnikom	,717
naucil se bom uporabljati internet	,606

Extraction Method: Principal Axis Factoring.

a. 1 factors extracted. 6 iterations required.

Tabela 27: Lastna vrednost in pojasnjena varianca

Total Variance Explained

Factor	Initial Eigenvalues			Extraction Sums of Squared Loadings		
	Total	% of Variance	Cumulative %	Total	% of Variance	Cumulative %
1	3,149	62,975	62,975	2,707	54,139	54,139
2	,644	12,885	75,860			
3	,521	10,410	86,270			
4	,382	7,648	93,919			
5	,304	6,081	100,000			

Extraction Method: Principal Axis Factoring.

3) Rezultati anketnega vprašanja 34

Tabela 29: Komunaliteta za očiščeno tabelo 34

Communalities		
	Initial	Extraction
naucil se bom razumeti srednje zahtevna ang. besedila	,739	,809
znal bom napisati ang. pismo	,715	,756
razumel bom ang. film brez podnapisov	,564	,544
spoznal bom slovenko zgodovino	,661	,532
spoznal bom EU zgodovino	,611	,487
dobro bom spoznal zemljepis Slo	,654	,638
dobro bom spoznal zemljepis EU	,730	,618
dobro bom spoznal zemljepis sveta	,738	,671
pridobil bom vec znanja o zivalih	,547	,352
pridobil bom vec znanja o rastlinah	,522	,368
pridobil bom vec znanja o vrtnarjenju in/ali kmetovanju	,539	,358
izboljsal si bom znanje o slikarstvu	,692	,664
izboljsal si bom znanje o kiparstvu	,797	,814
izboljsal si bom znanje o gledaliscu	,650	,501
izboljsal si bom znanje o filmu	,591	,437
naucil se bom osnov obdelovanja lesa	,703	,667
naucil se bom osnov obdelovanja kovin	,686	,735
naucil se bom osnov oblikovanja gline	,605	,565
naucil se bom osnov elektrotehnike	,472	,500
naucil se bom ravnanja z tehnicnimi aparati	,511	,447

Extraction Method: Principal Axis Factoring.

Tabela 30: Faktorska analiza varimax

Rotated Factor Matrix				
	Factor			
	1	2	3	4
naucil se bom razumeti srednje zahtevna ang. besedila	,161	,4E-02	,879	,4E-02
znal bom napisati ang. pismo	,4E-02	,115	,857	,0E-02
razumel bom ang. film brez podnapisov	,128	,7E-02	,716	,110
spoznal bom slovensko zgodovino	,694	,199	,3E-02	,5E-02
spoznal bom EU zgodovino	,665	,205	,4E-02	,1E-02
dobro bom spoznal zemljepis Slo	,750	,3E-02	,125	,236
dobro bom spoznal zemljepis EU	,720	,3E-02	,180	,256
dobro bom spoznal zemljepis sveta	,742	,9E-02	,210	,259
pridobil bom vec znanja o zivalih	,485	,311	,101	,102
pridobil bom vec znanja o rastlinah	,534	,243	,8E-02	,125
pridobil bom vec znanja o vrtnarjenju in/ali kmetovanju	,428	,274	,240	,206
izboljsal si bom znanje o slikarstvu	,218	,745	,210	,133
izboljsal si bom znanje o kiparstvu	,7E-02	,834	,2E-02	,339
izboljsal si bom znanje o gledaliscu	,435	,536	,3E-02	,145
izboljsal si bom znanje o filmu	,520	,336	,5E-03	,232
naucil se bom osnov obdelovanja lesa	,285	,502	,2E-02	,578
naucil se bom osnov obdelovanja kovin	,295	,296	,6E-02	,747
naucil se bom osnov oblikovanja gline	,117	,726	,6E-02	,127
naucil se bom osnov elektrotehnike	,2E-02	,162	,9E-02	,687
naucil se bom ravnanja z tehnicnimi aparati	,301	,112	,186	,556

Extraction Method: Principal Axis Factoring.

Rotation Method: Varimax with Kaiser Normalization.

a. Rotation converged in 6 iterations.

Kakovost anketnega vprašalnika za evalvacijo programa PUM

Tabela 31: Lastna vrednost in pojasnjena varianca

Factor	Initial Eigenvalues			Extraction Sums of Squared Loadings			Rotation Sums of Squared Loadings		
	Total	% of Variance	Cumulative %	Total	% of Variance	Cumulative %	Total	% of Variance	Cumulative %
1	7,175	35,877	35,877	6,748	33,738	33,738	4,094	20,472	20,472
2	2,319	11,594	47,471	2,010	10,049	43,787	2,903	14,516	34,988
3	2,043	10,213	57,684	1,692	8,461	52,248	2,295	11,473	46,461
4	1,458	7,289	64,973	1,014	5,072	57,320	2,172	10,859	57,320
5	1,003	5,013	69,986						
6	,967	4,837	74,823						
7	,749	3,744	78,567						
8	,701	3,505	82,073						
9	,522	2,609	84,681						
10	,511	2,556	87,237						
11	,506	2,531	89,767						
12	,349	1,743	91,510						
13	,324	1,618	93,128						
14	,297	1,483	94,611						
15	,261	1,304	95,914						
16	,237	1,187	97,101						
17	,176	,879	97,980						
18	,164	,821	98,801						
19	,136	,678	99,479						
20	,104	,521	100,000						

Extraction Method: Principal Axis Factoring.

Zanesljivost za 1.faktor SPOZNAVANJE NARAVE IN DRUŽBE

***** Method 2 (covariance matrix) will be used for this analysis *****

R E L I A B I L I T Y A N A L Y S I S - S C A L E (A L P H A)

		Mean	Std Dev	Cases
1.	V34_D	1,6386	,7255	83,0
2.	V34_E	1,7229	,7210	83,0
3.	V34_F	1,6145	,6955	83,0
4.	V34_G	1,7590	,7257	83,0
5.	V34_H	1,7711	,7212	83,0
6.	V34_I	1,8916	,6986	83,0
7.	V34_J	1,7590	,7257	83,0
8.	V34_K	1,4096	,6446	83,0
9.	V34_O	1,6024	,7954	83,0
10.	V34_P	1,9157	,7683	83,0

Correlation Matrix

	V34_D	V34_E	V34_F	V34_G	V34_H
V34_D	1,0000				
V34_E	,7155	1,0000			
V34_F	,5422	,4896	1,0000		
V34_G	,4812	,4302	,7319	1,0000	
V34_H	,4459	,4628	,6729	,7322	1,0000
V34_I	,3548	,3028	,4400	,2846	,4584
V34_J	,3422	,3836	,3936	,3979	,4992
V34_K	,3987	,3259	,3838	,4482	,2566
V34_O	,3397	,3584	,3809	,2968	,2646
V34_P	,4260	,3756	,4405	,4443	,3829
	V34_I	V34_J	V34_K	V34_O	V34_P
V34_I	1,0000				
V34_J	,5973	1,0000			
V34_K	,3435	,4482	1,0000		

Kakovost anketnega vprašalnika za evalvacijo programa PUM

V34_O ,3604 ,2968 ,2502 1,0000
 V34_P ,3690 ,3349 ,2676 ,6429 1,0000

R E L I A B I L I T Y A N A L Y S I S - S C A L E (A L P H A)

N of Cases = 83,0

Statistics for Scale	Mean	Variance	Std Dev	N of Variables		
	17,0843	25,0294	5,0029	10		
Item Means	Mean	Minimum	Maximum	Range	Max/Min	Variance
	1,7084	1,4096	1,9157	,5060	1,3590	,0222
Item Variances	Mean	Minimum	Maximum	Range	Max/Min	Variance
	,5230	,4155	,6327	,2172	1,5226	,0034
Inter-item Covariances	Mean	Minimum	Maximum	Range	Max/Min	Variance
	,2200	,1193	,3929	,2736	3,2931	,0044
Inter-item Correlations	Mean	Minimum	Maximum	Range	Max/Min	Variance
	,4221	,2502	,7322	,4820	2,9267	,0154

Item-total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Squared Multiple Correlation	Alpha if Item Deleted
V34_D	15,4458	20,2745	,6473	,5906	,8640
V34_E	15,3614	20,5019	,6138	,5618	,8666
V34_F	15,4699	20,0326	,7249	,6430	,8585
V34_G	15,3253	20,0758	,6808	,7153	,8614
V34_H	15,3133	20,1690	,6700	,6722	,8623
V34_I	15,1928	20,9868	,5553	,4875	,8708
V34_J	15,3253	20,6612	,5823	,4920	,8689
V34_K	15,6747	21,6856	,4878	,3798	,8752
V34_O	15,4819	20,7405	,5047	,4561	,8756
V34_P	15,1687	20,3371	,5919	,5059	,8684

Reliability Coefficients 10 items

Alpha = ,8789 Standardized item alpha = ,8796

Zanesljivost za 2.faktor UMETNOST

***** Method 2 (covariance matrix) will be used for this analysis *****

R E L I A B I L I T Y A N A L Y S I S - S C A L E (A L P H A)

		Mean	Std Dev	Cases
1.	V34_L	1,8333	,7769	96,0
2.	V34_M	1,7500	,7539	96,0
3.	V34_O	1,6146	,7996	96,0
4.	V34_Q	1,4792	,7105	96,0
5.	V34_S	1,8125	,7988	96,0

Correlation Matrix

	V34_L	V34_M	V34_O	V34_Q	V34_S
V34_L	1,0000				
V34_M	,6829	1,0000			
V34_O	,5055	,5369	1,0000		
V34_Q	,4895	,5993	,4952	1,0000	
V34_S	,5937	,6554	,4295	,4381	1,0000

R E L I A B I L I T Y A N A L Y S I S - S C A L E (A L P H A)

Kakovost anketnega vprašalnika za evalvacijo programa PUM

N of Cases =		96,0				
Statistics for Scale	Mean	Variance	Std Dev	N of Variables 5		
	8,4896	9,3473	3,0573			
Item Means	Mean	Minimum	Maximum	Range	Max/Min	Variance
	1,6979	1,4792	1,8333	,3542	1,2394	,0222
Item Variances	Mean	Minimum	Maximum	Range	Max/Min	Variance
	,5909	,5048	,6394	,1345	1,2665	,0032
Inter-item Covariances	Mean	Minimum	Maximum	Range	Max/Min	Variance
	,3196	,2487	,4000	,1513	1,6085	,0027
Inter-item Correlations	Mean	Minimum	Maximum	Range	Max/Min	Variance
	,5426	,4295	,6829	,2534	1,5901	,0072

Item-total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Squared Multiple Correlation	Alpha if Item Deleted
V34_L	6,6562	6,0385	,7086	,5267	,8143
V34_M	6,7396	5,8999	,7860	,6321	,7941
V34_O	6,8750	6,3211	,5936	,3636	,8450
V34_Q	7,0104	6,5999	,6143	,4061	,8385
V34_S	6,6771	6,1367	,6499	,4722	,8301

Reliability Coefficients 5 items

Alpha = ,8549 Standardized item alpha = ,8557

Zanesljivost za 3.faktor ANGLEŠKI JEZIK

***** Method 2 (covariance matrix) will be used for this analysis *****

R E L I A B I L I T Y A N A L Y S I S - S C A L E (A L P H A)

		Mean	Std Dev	Cases
1.	V34_A	1,9167	,8293	96,0
2.	V34_B	1,8854	,8690	96,0
3.	V34_C	1,9063	,8089	96,0

Correlation Matrix

	V34_A	V34_B	V34_C
V34_A	1,0000		
V34_B	,7754	1,0000	
V34_C	,6473	,6135	1,0000

N of Cases =		96,0				
Statistics for Scale	Mean	Variance	Std Dev	N of Variables 3		
	5,7083	4,9456	2,2239			
Item Means	Mean	Minimum	Maximum	Range	Max/Min	Variance
	1,9028	1,8854	1,9167	,0313	1,0166	,0003
Item Variances	Mean	Minimum	Maximum	Range	Max/Min	Variance
	,6990	,6543	,7552	,1009	1,1542	,0026
Inter-item Covariances	Mean	Minimum	Maximum	Range	Max/Min	Variance
	,4747	,4313	,5588	,1275	1,2957	,0042
Inter-item						

Kakovost anketnega vprašalnika za evalvacijo programa PUM

Correlations	Mean ,6787	Minimum ,6135	Maximum ,7754	Range ,1619	Max/Min 1,2638	Variance ,0058
--------------	---------------	------------------	------------------	----------------	-------------------	-------------------

Item-total Statistics	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total Correlation	Squared Multiple Correlation	Alpha if Item Deleted
V34_A	3,7917	2,2719	,7944	,6484	,7593
V34_B	3,8229	2,2104	,7663	,6226	,7858
V34_C	3,8021	2,5604	,6687	,4503	,8729

R E L I A B I L I T Y A N A L Y S I S - S C A L E (A L P H A)

Reliability Coefficients 3 items

Alpha = ,8639 Standardized item alpha = ,8637

Zanesljivost za 4.faktor TEHNIČNO ZNANJE

***** Method 2 (covariance matrix) will be used for this analysis *****

R E L I A B I L I T Y A N A L Y S I S - S C A L E (A L P H A)

		Mean	Std Dev	Cases
1.	V34_Q	1,4792	,7105	96,0
2.	V34_R	1,3333	,6435	96,0
3.	V34_S	1,8021	,8029	96,0
4.	V34_T	1,4479	,6785	96,0
5.	V34_U	1,5417	,6946	96,0

Correlation Matrix

	V34_Q	V34_R	V34_S	V34_T	V34_U
V34_Q	1,0000				
V34_R	,7061	1,0000			
V34_S	,4448	,3735	1,0000		
V34_T	,4453	,5465	,2610	1,0000	
V34_U	,3430	,4396	,2509	,3955	1,0000

R E L I A B I L I T Y A N A L Y S I S - S C A L E (A L P H A)

N of Cases = 96,0

Statistics for Scale	Mean 7,6042	Variance 6,6206	Std Dev 2,5731	N of Variables 5
-------------------------	----------------	--------------------	-------------------	------------------------

Item Means	Mean 1,5208	Minimum 1,3333	Maximum 1,8021	Range ,4688	Max/Min 1,3516	Variance ,0304
------------	----------------	-------------------	-------------------	----------------	-------------------	-------------------

Item Variances	Mean ,5013	Minimum ,4140	Maximum ,6446	Range ,2306	Max/Min 1,5569	Variance ,0075
----------------	---------------	------------------	------------------	----------------	-------------------	-------------------

Inter-item Covariances	Mean ,2057	Minimum ,1399	Maximum ,3228	Range ,1829	Max/Min 2,3072	Variance ,0029
---------------------------	---------------	------------------	------------------	----------------	-------------------	-------------------

Inter-item Correlations	Mean ,4206	Minimum ,2509	Maximum ,7061	Range ,4552	Max/Min 2,8144	Variance ,0171
----------------------------	---------------	------------------	------------------	----------------	-------------------	-------------------

Item-total Statistics

Item	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total Correlation	Squared Multiple Correlation	Alpha if Item Deleted
V34_Q	6,1250	4,1947	,6601	,5399	,6971
V34_R	6,2708	4,3048	,7122	,5868	,6853
V34_S	5,8021	4,5183	,4271	,2125	,7839
V34_T	6,1563	4,5964	,5375	,3347	,7398
V34_U	6,0625	4,7539	,4570	,2341	,7657

Kakovost anketnega vprašalnika za evalvacijo programa PUM

Reliability Coefficients 5 items

Alpha = ,7768 Standardized item alpha = ,7840

Faktorska analiza za 1.faktor SPOZNAVANJE NARAVE IN DRUŽBE

Tabela 32: Komunaliteta za 1.faktor

Tabela 33: Faktorske uteži

Communalities		
	Initial	Extraction
spoznal bom slovenkso zgodovino	,591	,484
spoznal bom EU zgodovino	,562	,436
dobro bom spoznal zemljepis Slo	,643	,630
dobro bom spoznal zemljepis EU	,715	,567
dobro bom spoznal zemljepis sveta	,672	,549
pridobil bom vec znanja o zivalih	,488	,340
pridobil bom vec znanja o rastlinah	,492	,378
pridobil bom vec znanja o vrtnarjenju in/ali kmetovanju	,380	,270
izboljsal si bom znanje o gledaliscu	,456	,275
izboljsal si bom znanje o filmu	,506	,376

Extraction Method: Principal Axis Factoring.

Factor Matrix ^a	
	Factor
	1
spoznal bom slovenkso zgodovino	,696
spoznal bom EU zgodovino	,660
dobro bom spoznal zemljepis Slo	,794
dobro bom spoznal zemljepis EU	,753
dobro bom spoznal zemljepis sveta	,741
pridobil bom vec znanja o zivalih	,583
pridobil bom vec znanja o rastlinah	,615
pridobil bom vec znanja o vrtnarjenju in/ali kmetovanju	,519
izboljsal si bom znanje o gledaliscu	,524
izboljsal si bom znanje o filmu	,613

Extraction Method: Principal Axis Factoring.

a. 1 factors extracted. 5 iterations required.

Tabela 34: Lastna vrednost in pojasnjena varianca

Total Variance Explained

Factor	Initial Eigenvalues			Extraction Sums of Squared Loadings		
	Total	% of Variance	Cumulative %	Total	% of Variance	Cumulative %
1	4,845	48,453	48,453	4,305	43,046	43,046
2	1,079	10,789	59,242			
3	1,011	10,109	69,351			
4	,861	8,611	77,961			
5	,722	7,215	85,177			
6	,442	4,423	89,600			
7	,365	3,646	93,247			
8	,263	2,632	95,879			
9	,242	2,421	98,300			
10	,170	1,700	100,000			

Extraction Method: Principal Axis Factoring.

Kakovost anketnega vprašalnika za evalvacijo programa PUM

Faktorska analiza za 2.faktor UMETNOST

Tabela 35: Komunaliteta za faktor Umetnost

Communalities		
	Initial	Extraction
izboljšal si bom znanje o slikarstvu	,527	,611
izboljšal si bom znanje o kiparstvu	,632	,777
izboljšal si bom znanje o gledaliscu	,364	,412
naucil se bom osnov obdelovanja lesa	,406	,445
naucil se bom osnov oblikovanja gline	,472	,514

Extraction Method: Principal Axis Factoring.

Tabela 36: Faktorske uteži

Factor Matrix ^a	
	Factor
	1
izboljšal si bom znanje o slikarstvu	,781
izboljšal si bom znanje o kiparstvu	,882
izboljšal si bom znanje o gledaliscu	,642
naucil se bom osnov obdelovanja lesa	,667
naucil se bom osnov oblikovanja gline	,717

Extraction Method: Principal Axis Factoring.

a. 1 factors extracted. 7 iterations required.

Tabela 37: Lastna vrednost in pojasnjena varianca

Factor	Total Variance Explained					
	Initial Eigenvalues			Extraction Sums of Squared Loadings		
	Total	% of Variance	Cumulative %	Total	% of Variance	Cumulative %
1	3,183	63,656	63,656	2,759	55,182	55,182
2	,632	12,646	76,302			
3	,512	10,243	86,545			
4	,395	7,902	94,447			
5	,278	5,553	100,000			

Extraction Method: Principal Axis Factoring.

Faktorska analiza za 3.faktor ANGLEŠKI JEZIK

Tabela 38: Komunaliteta za faktor Angleški jezik

Communalities		
	Initial	Extraction
naucil se bom razumeti srednje zahtevna ang. besedila	,648	,815
znal bom napisati ang. pismo	,623	,737
razumel bom ang. film brez podnapisov	,450	,513

Extraction Method: Principal Axis Factoring.

Tabela 39: Faktorske uteži

Factor Matrix ^a	
	Factor
	1
naucil se bom razumeti srednje zahtevna ang. besedila	,903
znal bom napisati ang. pismo	,858
razumel bom ang. film brez podnapisov	,716

Extraction Method: Principal Axis Factoring.

a. 1 factors extracted. 10 iterations required.

Tabela 40: Lastna vrednost in pojasnjena varianca

Kakovost anketnega vprašalnika za evalvacijo programa PUM

Total Variance Explained

Factor	Initial Eigenvalues			Extraction Sums of Squared Loadings		
	Total	% of Variance	Cumulative %	Total	% of Variance	Cumulative %
1	2,360	78,665	78,665	2,065	68,823	68,823
2	,418	13,919	92,584			
3	,222	7,416	100,000			

Extraction Method: Principal Axis Factoring.

Faktorska analiza za 4.faktor TEHNIČNO ZNANJE

Tabela 41: Komunaliteta za faktor Tehnično znanje

Communalities

	Initial	Extraction
naucil se bom osnov obdelovanja lesa	,540	,615
naucil se bom osnov obdelovanja kovin	,587	,757
naucil se bom osnov oblikovanja gline	,213	,228
naucil se bom osnov elektrotehnike	,335	,383
naucil se bom ravnanja z tehnicnimi aparati	,234	,263

Extraction Method: Principal Axis Factoring.

Tabela 42: Faktorske uteži

Factor Matrix^a

	Factor
	1
naucil se bom osnov obdelovanja lesa	,784
naucil se bom osnov obdelovanja kovin	,870
naucil se bom osnov oblikovanja gline	,478
naucil se bom osnov elektrotehnike	,619
naucil se bom ravnanja z tehnicnimi aparati	,512

Extraction Method: Principal Axis Factoring.

a. 1 factors extracted. 9 iterations required.

Tabela 43: Lastna vrednost in pojasnjena varianca

Total Variance Explained

Factor	Initial Eigenvalues			Extraction Sums of Squared Loadings		
	Total	% of Variance	Cumulative %	Total	% of Variance	Cumulative %
1	2,722	54,432	54,432	2,245	44,903	44,903
2	,811	16,218	70,650			
3	,665	13,294	83,945			
4	,531	10,628	94,573			
5	,271	5,427	100,000			

Extraction Method: Principal Axis Factoring.

4) Rezultati anketnega vprašanja 35

Tabela 44: Komunaliteta

Tabela 45: Faktorske uteži

Kakovost anketnega vprašalnika za evalvacijo programa PUM

Communalities

	Initial	Extraction
pridobil informacije o različnih poklicih	,494	,467
dobil pomoč pri načrtovanju poklicne odločitve	,570	,697
dobil informacije o možnostih za zaposlitev	,632	,465
pridobil znanje ki mi bo v pomoč pri odločitvi za nadaljnje solanje	,612	,381
dobil pomoč/nasvet pri odločitvi za nadaljnje solanje	,666	,385
pridobil izkušnje pri stikih s podjetji ki ponujajo zaposlitev	,456	,363

Extraction Method: Principal Axis Factoring.

Factor Matrix ^a

	Factor
	1
pridobil informacije o različnih poklicih	,683
dobil pomoč pri načrtovanju poklicne odločitve	,835
dobil informacije o možnostih za zaposlitev	,682
pridobil znanje ki mi bo v pomoč pri odločitvi za nadaljnje solanje	,617
dobil pomoč/nasvet pri odločitvi za nadaljnje solanje	,620
pridobil izkušnje pri stikih s podjetji ki ponujajo zaposlitev	,603

Extraction Method: Principal Axis Factoring.

a. 1 factors extracted. 8 iterations required.

Tabela 46: Lastna vrednost in pojasnjena varianca

Total Variance Explained

Factor	Initial Eigenvalues			Extraction Sums of Squared Loadings		
	Total	% of Variance	Cumulative %	Total	% of Variance	Cumulative %
1	3,276	54,605	54,605	2,758	45,970	45,970
2	1,194	19,907	74,512			
3	,677	11,285	85,797			
4	,354	5,907	91,703			
5	,330	5,503	97,206			
6	,168	2,794	100,000			

Extraction Method: Principal Axis Factoring.

Zanesljivost za anketno vprašanje 35

***** Method 2 (covariance matrix) will be used for this analysis *****

R E L I A B I L I T Y A N A L Y S I S - S C A L E (A L P H A)

		Mean	Std Dev	Cases
1.	V35_A	1,3980	,6539	98,0
2.	V35_B	1,3776	,7110	98,0
3.	V35_C	1,4388	,7044	98,0
4.	V35_D	1,4490	,7339	98,0
5.	V35_E	1,3776	,7110	98,0
6.	V35_F	1,2041	,7456	98,0

Correlation Matrix

	V35_A	V35_B	V35_C	V35_D	V35_E	V35_F
V35_A	1,0000					
V35_B	,6270	1,0000				
V35_C	,5794	,5921	1,0000			
V35_D	,3113	,4819	,2930	1,0000		
V35_E	,3831	,5105	,1804	,7585	1,0000	
V35_F	,3603	,4561	,6326	,3018	,3199	1,0000

R E L I A B I L I T Y A N A L Y S I S - S C A L E (A L P H A)

Kakovost anketnega vprašalnika za evalvacijo programa PUM

N of Cases =		98,0				
Statistics for	Mean	Variance	Std Dev	N of		
Scale	8,2449	9,8569	3,1396	Variables	6	
Item Means	Mean	Minimum	Maximum	Range	Max/Min	Variance
	1,3741	1,2041	1,4490	,2449	1,2034	,0079
Item Variances	Mean	Minimum	Maximum	Range	Max/Min	Variance
	,5049	,4276	,5559	,1282	1,2999	,0020
Inter-item						
Covariances	Mean	Minimum	Maximum	Range	Max/Min	Variance
	,2276	,0904	,3958	,3054	4,3795	,0065
Inter-item						
Correlations	Mean	Minimum	Maximum	Range	Max/Min	Variance
	,4525	,1804	,7585	,5780	4,2036	,0255

Item-total Statistics

Scale	Scale	Corrected	Squared	Alpha	
Mean	Variance	Item-	Multiple	if Item	
if Item	if Item	Total	Correlation	Deleted	
Deleted	Deleted	Correlation	Correlation	Deleted	
V35_A	6,8469	7,3062	,6006	,4941	,8049
V35_B	6,8673	6,6729	,7292	,5703	,7772
V35_C	6,8061	7,0857	,6066	,6317	,8031
V35_D	6,7959	7,0919	,5696	,6125	,8110
V35_E	6,8673	7,1678	,5736	,6663	,8099
V35_F	7,0408	7,1323	,5446	,4561	,8165

Reliability Coefficients 6 items

Alpha = ,8312 Standardized item alpha = ,8322

5) Rezultati anketnega vprašanja 36

Tabela 47: Komunaliteta

Communalities		
	Initial	Extraction
postal samozavestnejši	,454	,486
odkril nove interese	,532	,497
pridobil nove izkušnje v odnosih z ljudmi	,464	,467
postal bolj optimističen	,534	,542
lažje reševal svoje osebne težave	,541	,564
postal odgovornjši	,474	,493
pridobil nove prijatelje	,333	,321
uredil odnose s starsi	,420	,334
spoznal kako si zastavljati cilje in kako jih doseči	,421	,427

Extraction Method: Principal Axis Factoring.

Tabela 48: Faktorske uteži

Factor Matrix ^a	
	Factor
	1
postal samozavestnejši	,697
odkril nove interese	,705
pridobil nove izkušnje v odnosih z ljudmi	,684
postal bolj optimističen	,736
lažje reševal svoje osebne težave	,751
postal odgovornjši	,702
pridobil nove prijatelje	,567
uredil odnose s starsi	,578
spoznal kako si zastavljati cilje in kako jih doseči	,653

Extraction Method: Principal Axis Factoring.

a. 1 factors extracted. 4 iterations required.

Tabela 49: Lastna vrednost in pojasnjena varianca

Kakovost anketnega vprašalnika za evalvacijo programa PUM

Total Variance Explained

Factor	Initial Eigenvalues			Extraction Sums of Squared Loadings		
	Total	% of Variance	Cumulative %	Total	% of Variance	Cumulative %
1	4,660	51,779	51,779	4,132	45,907	45,907
2	,870	9,669	61,449			
3	,734	8,160	69,609			
4	,681	7,567	77,175			
5	,566	6,292	83,467			
6	,454	5,041	88,508			
7	,402	4,464	92,972			
8	,338	3,760	96,732			
9	,294	3,268	100,000			

Extraction Method: Principal Axis Factoring.

Zanesljivost za anketno vprašanje 36

***** Method 2 (covariance matrix) will be used for this analysis *****

RELIABILITY ANALYSIS - SCALE (ALPHA)

		Mean	Std Dev	Cases
1.	V36_A	1,3918	,7153	97,0
2.	V36_B	1,4639	,6624	97,0
3.	V36_C	1,4845	,6473	97,0
4.	V36_D	1,1753	,7639	97,0
5.	V36_E	1,2474	,7910	97,0
6.	V36_F	1,2990	,7523	97,0
7.	V36_G	1,4639	,6624	97,0
8.	V36_H	,9794	,8034	97,0
9.	V36_I	1,5052	,6941	97,0

Correlation Matrix

	V36_A	V36_B	V36_C	V36_D	V36_E
V36_A	1,0000				
V36_B	,4918	1,0000			
V36_C	,5307	,4906	1,0000		
V36_D	,5594	,5993	,4795	1,0000	
V36_E	,5450	,4347	,4958	,5826	1,0000
V36_F	,4383	,4504	,5337	,4517	,5221
V36_G	,3599	,4540	,4420	,3317	,4546
V36_H	,3949	,2922	,2798	,4473	,5491
V36_I	,4155	,5725	,4233	,4600	,4341

	V36_F	V36_G	V36_H	V36_I
V36_F	1,0000			
V36_G	,4295	1,0000		
V36_H	,5101	,2726	1,0000	
V36_I	,4658	,3686	,4112	1,0000

RELIABILITY ANALYSIS - SCALE (ALPHA)

N of Cases = 97,0

Statistics for	Mean	Variance	Std Dev	N of Variables			
Scale	12,0103	21,7811	4,6670	9			
Item Means	Mean	Minimum	Maximum	Range	Max/Min	Variance	
	1,3345	,9794	1,5052	,5258	1,5368	,0311	
Item Variances	Mean	Minimum	Maximum	Range	Max/Min	Variance	
	,5234	,4190	,6454	,2264	1,5402	,0072	
Inter-item Covariances	Mean	Minimum	Maximum	Range	Max/Min	Variance	

Kakovost anketnega vprašalnika za evalvacijo programa PUM

Inter-item	,2371	,1451	,3520	,2069	2,4264	,0028
Correlations	Mean ,4548	Minimum ,2726	Maximum ,5993	Range ,3267	Max/Min 2,1983	Variance ,0066

Item-total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total Correlation	Squared Multiple Correlation	Alpha if Item Deleted
V36_A	10,6186	17,4051	,6475	,4542	,8671
V36_B	10,5464	17,7088	,6518	,5321	,8672
V36_C	10,5258	17,8978	,6325	,4635	,8688
V36_D	10,8351	16,9100	,6825	,5344	,8639
V36_E	10,7629	16,5994	,7069	,5405	,8616
V36_F	10,7113	17,1033	,6608	,4744	,8659
V36_G	10,5464	18,3546	,5264	,3330	,8769
V36_H	11,0309	17,4678	,5462	,4196	,8769
V36_I	10,5052	17,7317	,6103	,4205	,8703

Reliability Coefficients 9 items

Alpha = ,8817 Standardized item alpha = ,8825

6) Rezultati anketnega vprašanja 37

Tabela 50: Komunaliteta

	Communalities	
	Initial	Extraction
v sproscenejšem pocutju	,350	,314
v boljših medosebnih odnosih	,509	,545
v boljših učiteljih, mentorjih	,497	,560
primernejših oblikah dela	,375	,445
v uporabnejšem znanju	,350	,222
v znanju ki ga potrebujemo za življenje	,288	,156
v manj zahtevnem programu učenja	,236	,248

Extraction Method: Principal Axis Factoring.

Tabela 51: Faktorske uteži

	Factor Matrix ^a
	Factor 1
v sproscenejšem pocutju	,560
v boljših medosebnih odnosih	,738
v boljših učiteljih, mentorjih	,748
primernejših oblikah dela	,667
v uporabnejšem znanju	,471
v znanju ki ga potrebujemo za življenje	,395
v manj zahtevnem programu učenja	,498

Extraction Method: Principal Axis Factoring.

a. 1 factors extracted. 5 iterations required.

Tabela 52: Lastna vrednost in pojasnjena varianca

Factor	Total Variance Explained					
	Initial Eigenvalues			Extraction Sums of Squared Loadings		
	Total	% of Variance	Cumulative %	Total	% of Variance	Cumulative %
1	3,079	43,992	43,992	2,489	35,558	35,558
2	1,157	16,535	60,527			
3	,866	12,368	72,895			
4	,610	8,712	81,608			
5	,559	7,991	89,599			
6	,424	6,057	95,656			
7	,304	4,344	100,000			

Extraction Method: Principal Axis Factoring.

Zanesljivost za anketno vprašanje 37

***** Method 2 (covariance matrix) will be used for this analysis *****

RELIABILITY ANALYSIS - SCALE (ALPHA)

		Mean	Std Dev	Cases
1.	V37_A	1,7732	,4896	97,0
2.	V37_B	1,6082	,6048	97,0
3.	V37_C	1,6392	,5984	97,0
4.	V37_D	1,5979	,6066	97,0
5.	V37_E	1,4433	,6286	97,0
6.	V37_F	1,5361	,6302	97,0
7.	V37_G	1,5258	,6139	97,0

Correlation Matrix

	V37_A	V37_B	V37_C	V37_D	V37_E	V37_F	V37_G
V37_A	1,0000						
V37_B	,5411	1,0000					
V37_C	,5000	,5840	1,0000				
V37_D	,2860	,4748	,4571	1,0000			
V37_E	,1270	,1876	,3743	,3903	1,0000		
V37_F	,1619	,3108	,1592	,3517	,4194	1,0000	
V37_G	,2622	,3361	,3800	,3778	,3075	,0985	1,0000

Kakovost anketnega vprašalnika za evalvacijo programa PUM

R E L I A B I L I T Y A N A L Y S I S - S C A L E (A L P H A)						
N of Cases =		97,0				
Statistics for Scale	Mean	Variance	Std Dev	N of Variables		
	11,1237	7,5262	2,7434	7		
Item Means	Mean	Minimum	Maximum	Range	Max/Min	Variance
	1,5891	1,4433	1,7732	,3299	1,2286	,0108
Item Variances	Mean	Minimum	Maximum	Range	Max/Min	Variance
	,3572	,2397	,3971	,1574	1,6568	,0029
Inter-item Covariances	Mean	Minimum	Maximum	Range	Max/Min	Variance
	,1197	,0381	,2113	,1732	5,5437	,0023
Inter-item Correlations	Mean	Minimum	Maximum	Range	Max/Min	Variance
	,3375	,0985	,5840	,4855	5,9269	,0182

Item-total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Squared Multiple Correlation	Alpha if Item Deleted
V37_A	9,3505	6,1675	,4602	,3501	,7601
V37_B	9,5155	5,4399	,6099	,5092	,7291
V37_C	9,4845	5,4399	,6192	,4974	,7274
V37_D	9,5258	5,4603	,5990	,3753	,7313
V37_E	9,6804	5,7614	,4538	,3501	,7615
V37_F	9,5876	5,9948	,3676	,2880	,7789
V37_G	9,5979	5,8679	,4308	,2357	,7657

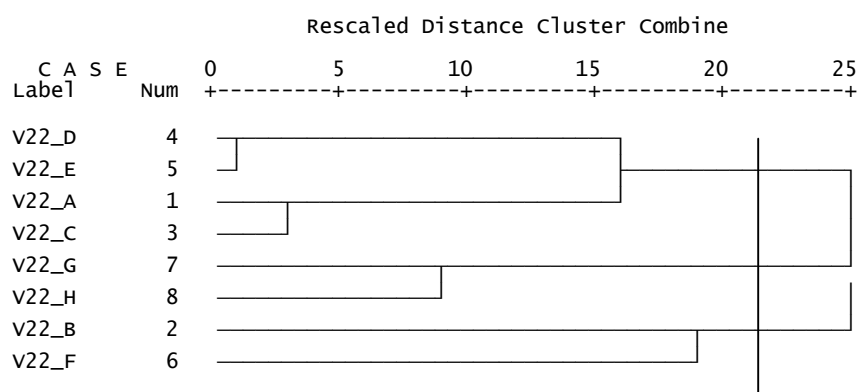
Reliability coefficients 7 items

Alpha = ,7790 Standardized item alpha = ,7810

7) Rezultati: dendrogrami

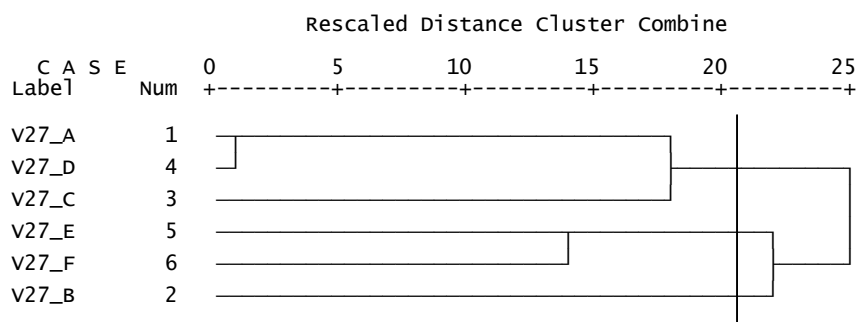
Graf 7.1: Dendrogram za anketno vprašanje 22 brez 22_1

Dendrogram using Complete Linkage (Jaccardova mera, maksimalna metoda)

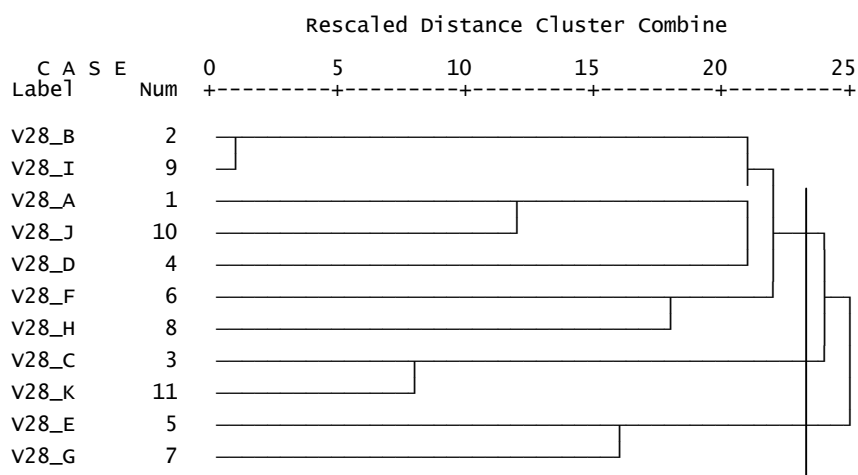
Graf 7.2: Dendrogram za anketno vprašanje 27 brez 22_g

Dendrogram using Complete Linkage (Jaccardova mera, Maksimalna metoda)

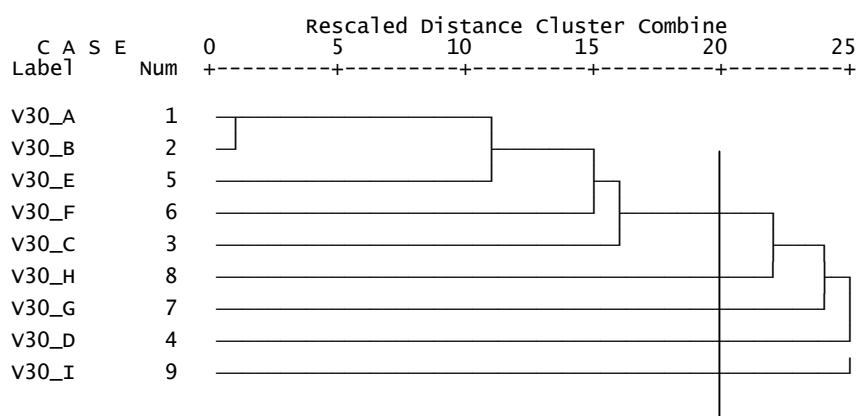
Graf 7.3: Dendrogram za anketno vprašanje 28 brez 28_1

Dendrogram using Single Linkage (Jaccardova mera, Minimalna metoda)

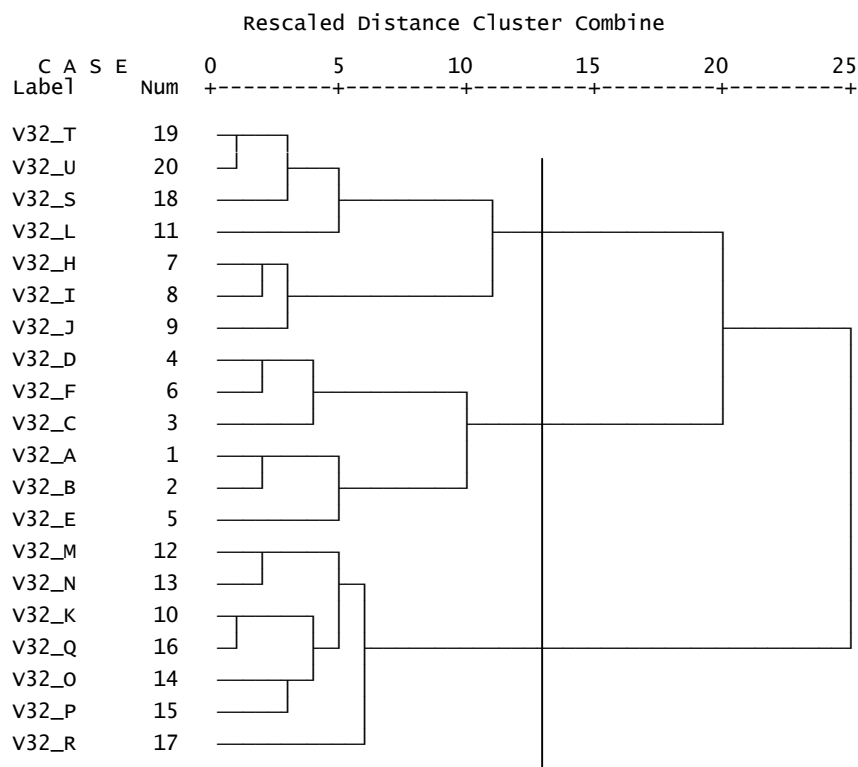
Graf 7.4: Dendrogram za anketno vprašanje 30

Dendrogram using Single Linkage (Jaccardova mera, Minimalna metoda)

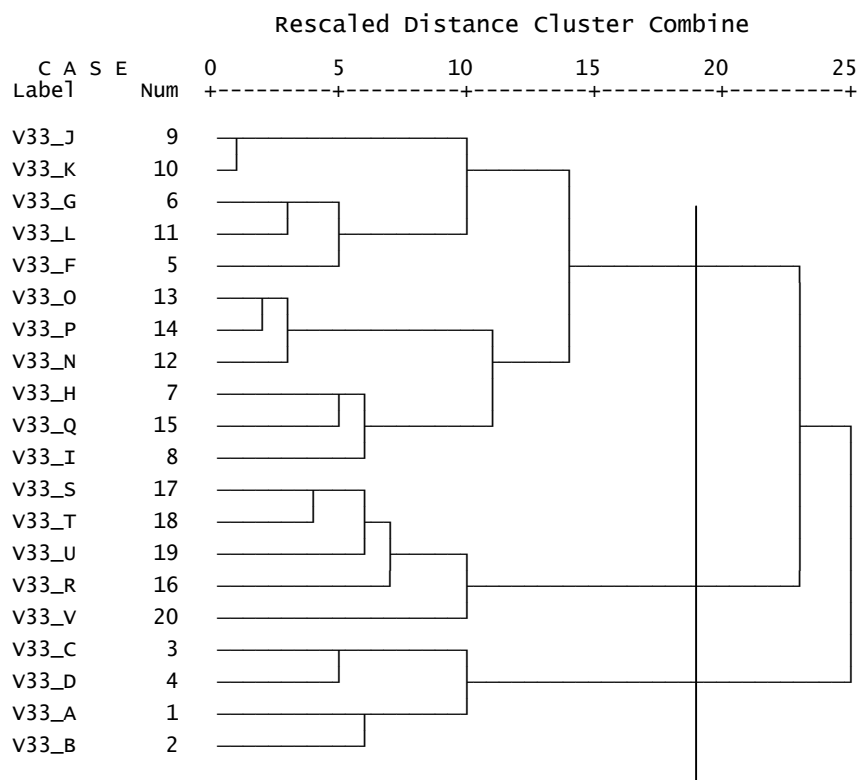
Graf 7.5: Dendrogram za anketno vprašanje 32 brez 32_g

Dendrogram using ward method (Evklidska razdalja, Wardova metoda)

Graf 7.6: Dendrogram za anketno vprašanje 33 brez 33_e in 33_m

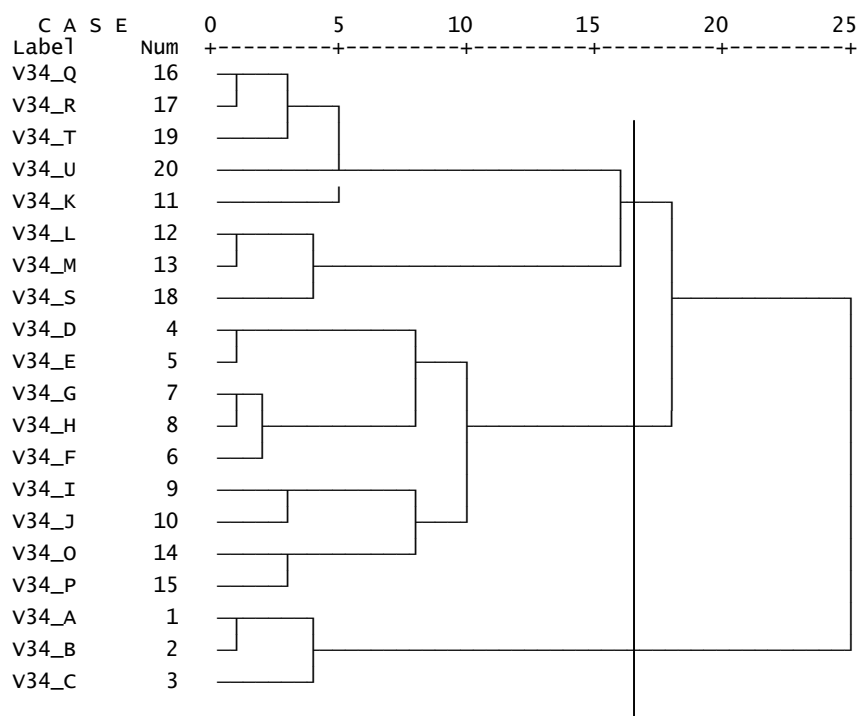
Dendrogram using ward method (Evklidska razdalja, Wardova metoda)

Graf 7.7: Dendrogram za anketno vprašanje 34 brez 34_n, v, x, y, w

Kakovost anketnega vprašalnika za evalvacijo programa PUM

Dendrogram using ward method (Evklidska razdalja, wardova metoda)
Rescaled Distance Cluster Combine

Graf 7.8: Dendrogram za anketno vprašanje 35, 36 in 37

Dendrogram using ward method (Evklidska razdalja, wardova metoda)

